

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

ANAYASA KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

1'inci Toplantı
4 Ekim 2018 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Bekir Bozdağ'ın, İç Tüzük'ün 35'inci maddesi uyarınca Komisyonun Genel Kurul saatlerinde de çalışmalarına devam etmesine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Bekir Bozdağ'ın, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'ne ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Bekir Bozdağ'ın, İç Tüzük Teklifi'nin uzlaşısıyla kabul edildiğine, çalışanlara ve bütün parti temsilcilerine teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

III.- KARARLAR

A)ÇALIŞMA ESASLARINA İLİŞKİN

1.- İç Tüzük'ün 33'üncü maddesi uyarınca Komisyon toplantılarında tam tutanak tutulmasına ilişkin karar

2.- Birinci devrede tekliflerin yazımı, madde başlıkları, imla kuralları ve atıfların kontrolü konusunda Komisyon Başkanlığına genel bir yetki verilmesine ilişkin karar

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi (2/772)

V.- AÇIKLAMALAR

1.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, İç Tüzük Teklifi'nin görüşmelerinde usul ve şekil şartlarına uyulmadığına ilişkin açıklaması

2.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, İç Tüzük Teklifi'nin uzlaşısıyla geçtiğine, bu uzlaşının devam etmesi gerektiğine ve herkese teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

3.- TBMM Başkan Vekili Mustafa Şentop'un, İç Tüzük Teklifi'nin Komisyondan geçmesi sebebiyle hayırlı olmasını dilediğine ve emeği geçen herkese teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

4.- Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu'nun, İç Tüzük Teklifi'nin uzlaşısı ve oy birliğiyle geçmesinden memnuniyet duyduğunu ve katkı veren herkese teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

ANAYASA KOMİSYONU

1'inci Toplantı

4 Ekim 2018 Perşembe

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Anayasa Komisyonu saat 11.40'ta açılarak üç oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Bekir Bozdağ,

İç Tüzük'ün 35'inci maddesi uyarınca Komisyonun Genel Kurul saatlerinde de çalışmalarına devam etmesine,

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'ne,

İç Tüzük Teklifi'nin uzlaşısıyla kabul edildiğine, çalışanlara ve bütün parti temsilcilerine teşekkür ettiğine;

Manisa Milletvekili Özgür Özel,

İç Tüzük Teklifi'nin görüşmelerinde usul ve şekil şartlarına uyulmadığına,

İç Tüzük Teklifi'nin uzlaşısıyla geçtiğine, bu uzlaşının devam etmesi gerektiğine ve herkese teşekkür ettiğine;

TBMM Başkan Vekili Mustafa Şentop, İç Tüzük Teklifi'nin Komisyondan geçmesi sebebiyle hayırlı olmasını dilediğine ve emeği geçen herkese teşekkür ettiğine;

Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu, İç Tüzük Teklifi'nin uzlaşısı ve oy birliğiyle geçmesinden memnuniyet duyduğunu ve katkı veren herkese teşekkür ettiğine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

İç Tüzük'ün 33'üncü maddesi uyarınca Komisyon toplantılarında tam tutanak tutulması,

Birinci devrede tekliflerin yazımı, madde başlıkları, imla kuralları ve atıfların kontrolü konusunda Komisyon Başkanlığına genel bir yetki verilmesi kabul edildi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi (2/772) görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 19.26'da toplantıya son verildi.

4 Ekim 2018 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.40

BAŞKAN : Bekir BOZDAĞ (Yozgat)

BAŞKAN VEKİLİ : Ali ÖZKAYA (Afyonkarahisar)

SÖZCÜ : Emine ZEYBEK (Kocaeli)

KÂTİP : Zeynep GÜL YILMAZ (Mersin)

BAŞKAN – Sayın Başkan Vekilim, Anayasa Komisyonunun saygıdeğer üyeleri, değerli katılımcılar, toplantımıza katılan değerli basın mensupları; Komisyon Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Anayasa Komisyonunun 27’nci Yasama Dönemi ikinci toplantısını açıyorum. Toplantımızın hayırlı olmasını Cenab-ı Allah’tan temenni ediyorum.

Bu toplantımızın gündemini 1 Ekim 2018 Pazartesi günü sizlere yazılı olarak tebliğ ettik ve ayrıca “tbmm” uzantılı e-posta adreslerinize de, bildiğiniz gibi, gönderdik.

Bugünkü toplantımızın asıl gündemi (2/772) esas numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nde Değişiklik Yapılmasına Dair İç Tüzük Teklifi’dir. Asıl gündem konumuzu müzakereye açmadan önce bir konuda sayın Komisyonumuzun değerli üyelerini bilgilendirecek ve bir konuda da oylarına müracaat edeceğim.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Bekir Bozdağ’ın, İç Tüzük’ün 35’inci maddesi uyarınca Komisyonun Genel Kurul saatlerinde de çalışmalarına devam etmesine ilişkin açıklaması

BAŞKAN - 1’inci gündem maddesi olarak Başkanlık sunuşları kısmı kapsamında Komisyon Başkanı olarak İç Tüzük’ün 35’inci maddesi gereğince Anayasa Komisyonunun, Genel Kurul çalışma saatleri içinde de toplanıp çalışabilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanından izin talebinde bulunduk, bu izin talebimize ilişkin gerekli prosedür tamamlandı ve talebimiz uygun görüldü. Buna göre Anayasa Komisyonu toplantılarında bulunacak sayın üyelerimiz Genel Kurul çalışmaları için yok yazılmayacaklar. Yine bize göre alt komisyon çalışmaları da bu kapsamda değerlendirilecektir. Bildiğim kadarıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi uygulamaları da bu yöndedir. Genel Kurul çalışırken Komisyonumuz çalışabilecek, alt komisyonlar çalışabilecek, buralarda görev yapan milletvekillerimiz de Genel Kurulda yok sayılmayacaklardır ve ayrıca Komisyonumuz Meclisin ara verme ve tatilde olduğu dönemlerde de çalışabilecek. Meclisten bu anlamda da izin alındığını buradan ifade etmek isterim.

III.- KARARLAR

A)ÇALIŞMA ESASLARINA İLİŞKİN

1.- İç Tüzük’ün 33’üncü maddesi uyarınca Komisyon toplantılarında tam tutanak tutulmasına ilişkin karar

BAŞKAN - Toplantımızın 2’nci gündem maddesi ise tüm ihtisas komisyonları tarafından dönem başında görüşülüp karar alındığı bir hususta tekrar karar almamız gerekmektedir. Bu bağlamda İç Tüzük’ün 33’üncü maddesi uyarınca Anayasa Komisyonu toplantılarında tam tutanak tutulması hususu

vardır. Komisyonumuzun değerli üyelerinin görüşlerine bunu arz edeceğim. Komisyonumuzun değerli üyeleri kabul ederlerse bundan sonra Komisyon görüşmelerimizin tamamı tam tutanak altına alınacaktır. Bugüne kadar Komisyon üyelerimizin Komisyon toplantılarında serdettiği görüşlerin tamamı tam tutanak altına alınmıştır. O yüzden ben Komisyonumuzun saygıdeğer üyelerinin oylarına Komisyon görüşmelerinin tam tutanak altına alınmasını sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. Hayırlı olsun diyorum.

Sayın Komisyon üyelerimiz, aldığımız bu kararla bağlantılı olarak kısa bir bilgi de vermek istiyorum. Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Hizmetleri Başkanlığınca Komisyon toplantıları en geç bir gün sonra Türkiye Büyük Millet Meclisinin internet sitesinde bilgiye açılmakta ayrıca, konuşma yapan milletvekillerinin konuşmaları deşifre edilip temize geçirildikten hemen sonra “tbmm” uzantılı e-posta adreslerine de gönderilmektedir. Bu konuşmalar aynı zamanda Türkiye Büyük Millet Meclisi resmî internet sayfasında sayın milletvekillerimizin özgeçmişlerinin altında “Komisyon Konuşmaları” sekmesi altında da yer almaktadır. Ayrıca, her yasama yılı sonunda da e-kitap olarak taşınabilir belleklerde de kendilerine verilebilmektedir.

Şunu da belirtmeden geçemeyeceğim. Söz talep etmeden konuşmalar veya laf atmalar da oluyor, kayıtlarda bunların yer almadığını burada özetle ifade etmek isterim.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Bekir Bozdağ'ın, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'ne ilişkin açıklaması

BAŞKAN - Şimdi izninizle 3'üncü gündem maddemize geçiyoruz. Biraz önce ifade ettiğimiz gibi bugünkü toplantımızın asıl gündemi, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın (2/772) esas numaralı İç Tüzük Değişiklik Teklifi'dir.

Değerli milletvekilleri, İç Tüzük Teklifi, Meclis Başkanımız tarafından verilmiştir. Kendisi şu anda toplantımızda bulunmamaktadır. Meclis Başkanımızı temsilen, Meclisi temsilen Başkan Vekilimiz Sayın Mustafa Şentop toplantımıza katılacaktır. Sayın Başkan Vekilim hoş geldiniz. Kendisine ben ilerleyen vakitte söz vereceğim.

İziniz olursa İç Tüzük ile ilgili birkaç hususu Komisyon Başkanı olarak siz değerli üyelerle paylaşmak istiyorum. Parlamento tarihimizde 13/5/1877 tarihli Meclis-i Mebusan Nizamname-i Dâhilisi'yle başlayan İç Tüzük uygulaması, sırasıyla 13 farklı İç Tüzük'le günümüze kadar gelmiş olup her bir İç Tüzük yürürlükte kaldığı süre içinde birçok kez değişikliğe uğramıştır. Hâlen yürürlükte bulunan Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü, Cumhuriyet Senatosu'nun da bulunduğu çift meclisli dönemde 5 Mart 1973 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilmiş ve 1 Eylül 1973 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Aradan geçen kırk beş yılı aşkın süre içerisinde 15 değişiklikle Meclis İçtüzüğü'nün çeşitli maddelerinde 172 değişiklik yapılmıştır. Yine bu süre içerisinde birçok İç Tüzük değişiklik teklifi ve girişimi de farklı gerekçelerle sonuca ulaşamamış ve kadükleşmiştir. Bu süre içinde mevcut bazı hükümler hiç uygulanmazken İç Tüzük'te dayanağı olmayan bazı uygulamalar da sisteme giren ilk 15 milletvekiline yerinden bir dakika söz verme gibi çok güçlü teamüller oluşturmuştur. Bu kırk beş yıllık süre içerisinde Meclis İçtüzüğü'nün çeşitli maddelerinde yapılan değişiklikler bazen aynı madde farklı zamanlarda birçok kez değiştirilmiş ve İç Tüzük'ün sistematığı de maalesef bozulmuştur. Genel olarak iktidar partileri, grupları kanun yapım sürecinin yavaşlığından, muhalefet partileri ise denetim sürecinin etkisizliğinden ve Parlamento çalışmalarının planlı ve programlı olmayışından şikâyet etmektedir. Öte yandan Parlamento çalışmalarının Genel Kurul ağırlıklı olması komisyon çalışmalarını da zayıflatmaktadır. Yine milletvekilleri de bireysel olarak yasama ve denetim süreçlerine yeterli düzeyde aktif katılım sağlayamadıklarından da İç Tüzük nedeniyle şikâyet etmektedirler.

Parlamentolar, kendi çalışma usul ve esaslarını yaptıkları iç tüzüklerle belirlemektedir. Bu itibarla Anayasa'mızın 95'inci maddesi, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmalarını İç Tüzük hükümleriyle yürüteceğini ve 88'inci maddesi de kanun tekliflerinin Mecliste görüşülme usul ve esaslarının İç Tüzük'le düzenleneceğini hükmüne bağlamıştır.

Bildiğiniz üzere iç tüzükler, parlamentoların yasama ve denetim faaliyetlerini yerine getirirken usul ve esasların belirtildiği parlamentonun normatif çerçevesinin belirlendiği sessiz anayasalardır. Parlamento tarihlerinin temel belgelerinden olan iç tüzükler, parlamentonun işlev ve vazifelerini yerine getirmede kolaylaştırıcı, verimliliği ve etkinliği artırıcı nitelikte olmalıdır. Bu işlev ve görevler yerine getirirken parlamentoların uyması gereken kuralları da iç tüzük belirtmektedir. Parlamentonun iş üretmesi ve toplumsal sorunlara bir an önce çözüm üretmesi gerekmektedir. Parlamentonun yasama ve denetim işlevini etkin, verimli ve dengeli bir biçimde yerine getirerek siyasi ve sosyal ihtiyaçlar ve beklentileri karşılama ve devlet yönetiminde istikrarın sağlanmasında en önemli etkenin usul ve esasa ilişkin kurallar olduğu şüphesizdir. İç tüzük değişiklikleri parlamentonun süregiden reform ve kurumsallaşma eğiliminin de bir yansımasıdır. İç tüzükte genel kurul çalışmaları açısından usule ilişkin belirli kuralların toplumsal, siyasi, ekonomik ve kültürel açılardan değişen şartlar karşısında olası yetersizlikleri, uygulamada ortaya çıkan problemler, işlemeyen hükümlerin değişim zorunluluğu İç Tüzük değişikliklerini gerekli kılmaktadır. Nitekim, İç Tüzük'te bugüne kadar 15 kez Meclis kararıyla yapılan değişiklikler bu zorunluluğu karşılama gayretinin birer yansıması olduğu söylenebilir.

İç Tüzük değişikliği her yasama döneminde gündeme gelmekte ve İç Tüzük uzlaşma komisyonları kurulmasına neden olmaktadır. Bu anlamda 23 ve 24'üncü yasama dönemlerinde uzlaşma komisyonları kurulmuş ancak çalışmaları çeşitli nedenlerle akim kalmıştır. Bu çalışmalar yapılırken birçok kaynağa başvurulmuş; kitaplar, makaleler taranmış; Anayasa Mahkemesi kararları, usul tartışmaları gözden geçirilmiş; konunun uzmanı hocalar dinlenmiş; bazı ülkelerin İç Tüzükleri Türkçeye tercüme edilmiş ve detaylı bir biçimde incelenmiştir.

İç Tüzük Uzlaşma Komisyonuna Meclis üst düzey yöneticileri ve yasama uzmanları mukayeseli huktan da istifade ederek pek çok bilgi ve belge sunmuşlar, ayrıca bazı ülkelerin parlamentoları ziyaret edilmiş, çalışma esas ve usulleri de yerinde incelenmiştir.

Diğer yandan 26'ncı yasama döneminde İç Tüzük'te bazı önemli değişiklikler yapılmış, Parlamentonun daha verimli çalışması hedeflenmiştir. Ancak Anayasa değişikliğine uyum sağlamak amacıyla herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Önünüzde olan teklif, bu anlamda Anayasa'ya uyum amacıyla getirilen bir tekliftir.

Ben teklifin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum ve teklifin tümü üzerindeki görüşmeleri sayın milletvekillerimizin görüşüne açıyorum.

Tekrar hayırlı uğurlu olsun diyorum.

Uygun görürseniz öncelikle Meclis Başkan Vekilimize bir söz vermek istiyorum.

Buyurun Başkanım.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi (2/772)

TBMM BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Değerli Anayasa Komisyonu Başkanım, Komisyon üyelerimiz, değerli grup başkan vekilleri, milletvekillerimiz; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün İç Tüzük değişikliğiyle ilgili, Meclis Başkanımız İzmir Milletvekili Sayın Binali Yıldırım'ın vermiş olduğu bir teklif üzerinde görüşmek için toplandık. Ben çok kısa bu teklifin çerçevesi, içeriğiyle ilgili hususlara değineceğim.

Öncelikle, malumunuz, Anayasa'da bir değişiklik yaptık. 27 Nisan 2017 tarihinde yürürlüğe giren değişiklik, birçok kanunda olduğu gibi, Meclis İçtüzüğü'nde de değişiklik yapılmasını zorunlu kılıyor. Meclisin yeni sisteme göre çalışmalarını yürütebilmesi için İç Tüzük'ünü Anayasa'ya uygun hâle getirmesi gerekiyor, aksi hâlde Meclis uygulamalarının ya İç Tüzük'e lafzi olarak uygun ama Anayasa'ya aykırı veya Anayasa'ya uygun ama İç Tüzük'ün lafzına aykırı bir hâlde yürütmesi gerekecek. Bu bakımdan, bu uyumun, teknik uyumun başta olmak üzere, bu uyumun sağlanması gerekiyor. İşte bu teklif de esasen en asgari düzeyde bu uyumu sağlamak üzere hazırlanmış, düşünülmüş bir teklif.

Bu teklifi, teklif içindeki maddeleri kabaca 4 grupta toplayabiliriz. Bunlardan birincisi ve esası, teklifin ağırlıklı kısmı, Anayasa değişikliğinin zorunlu kıldığı değişiklikler. Bunlar içerisinde büyük bir çoğunluğu lafız değişiklikleri, kavram değişiklikleri. Mesela, malumunuz, “kanun tasarısı” çıktı, “Hükûmet” kavramı çıktı, “Bakanlar Kurulu” kavramı yok artık eskisi gibi, “Başbakan” yok. Dolayısıyla, bu tür düzenlemeler başta olmak üzere, yine milletvekili sayısı 550'den 600'e çıktı, İç Tüzük'te hâlâ 550 olarak görünüyor. Bunun dışında, bu kelime, kavram değişikliklerinin dışında, uygulamayla ilgili hususlarda değişiklikler var. Daha önce de Cumhurbaşkanının veto yetkisi vardı, fakat yeni Anayasa değişikliğiyle bu veto yetkisi farklı bir mahiyet kazandı; zorlaştırıcı, güçleştirici veto yetkisine dönüştü. Bu bakımdan, kanun yapımı aşamasında Cumhurbaşkanının veto ettiği kanunların görüşülmesiyle ilgili usullerde değişiklikler yapılması gerekiyor. Yine “kanun hükmünde kararname” kalktı, dolayısıyla “kanun hükmünde kararname”nin geçmiş olduğu birçok İç Tüzük maddesi var, bunlarda düzenlemeler yapılması lazım. Ama bunun yerine şöyle bir farklılık var, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin doğrudan İç Tüzük'le alakası yok ama olağanüstü hâl döneminde Cumhurbaşkanının çıkarttığı kararnamelerin Meclise gönderilmesi ve Mecliste görüşülmesi gerekiyor, bununla ilgili süreler de var. Bu usulle ilgili yine düzenlemeler var.

Denetim kısmında da malumunuz “güven oyu” ve “sözlü soru” kaldırıldı, yeni sistemin tabiatı icabı bunların bulunmaması gerekiyor ama İç Tüzük'te bunlara dair düzenlemeler var. Bunların da yine Anayasa'ya uyum bakımından düzenlenmesi gerekiyor.

Genel olarak esas aldığımız hususlar, düzenlemenin ağırlığı, sayısal olarak da mahiyeti itibarıyla da Anayasa değişikliğine uyum bakımından yapılması gereken düzenlemeler.

İkinci grup, belki yine bu da geniş anlamda Anayasa'ya uyum olarak düşünülebilir. Yeni sistemin işleyişinde, yeni sistem içerisinde yasama çalışmalarının yürütülmesinde katkı sağlayacak düzenlemeler. Bunlara bir örnek olarak uluslararası anlaşmaların uygun bulunmasına dair kanun sürecinin İç Tüzük'te düzenlenmesi.

Üçüncü grup, tabii, çok az bu düzenlemeler. Üçüncü grupta olanlar ise, daha önce Anayasa veya başka mevzuatla kaldırılmış, fiilen de uygulanma imkânı bulunmayan bazı hususlar İç Tüzük'te düzenleme olarak mevcut. Mesela, idam cezasıyla ilgili düzenleme hâlâ var İç Tüzük'te. Hâlbuki, malum, Anayasa'da kaldırıldı.

Yine, Mecliste daha önce güvenlikle ilgili Muhafız Taburu bulunuyordu. Muhafız Taburu, daha önce ilgili bir düzenlemeyle kaldırıldı, Meclisten çıkartıldı fakat İç Tüzük'te var. Dolayısıyla, daha önce Anayasa dahil başka mevzuatla kaldırılmış olan bazı uygulamalar İç Tüzük'te mevcut, onları İç Tüzük'ten çıkartıyoruz.

Son olarak da yine Meclisler, malum, İç Tüzük’le esas olarak çalışıyor ama tabii, teamüllerle de Meclis çalışmaları bakımından çok önemli. Bu teamüllerin çok kuvvetli hâle gelenlerinin bir kısmını Meclisin işleyişini kolaylaştırmak bakımından İç Tüzük’e aktarma yönünde de bir düzenlememiz var. Özellikle elektronik yolla tebliğ, milletvekillerimize yasama evrakının elektronik yolla gönderilmesine dair hususlar var burada. Bu çalışma, bu teklif, Anayasa’ya uyum bakımından Meclisimizin çalışmalarını hem kolaylaştıracak hem de yeni sisteme uygun hâle getirecek bir teklif.

Hayırlı olmasını diliyorum.

Komisyonunuzun takdiriyle üzerinde müzakere edip daha da iyileştirecek adımlar atılacaktır.

Teşekkür ederim.

Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Peki, Başkan Vekilimize biz de teşekkür ediyoruz.

Evet, müzakereye açtık.

Söz almak isteyen arkadaşlarımız var mı?

Buyurun Hocam.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkanlar, değerli üyeler, sevgili vekiller; hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Bu, Anayasa Komisyonunun ilk toplantısı. Tabii, temenni ederdik ki OHAL’in üç yıl daha uzatılmasına dair 7145 sayılı Yasa da Anayasa Komisyonuna getirilsin ama o getirilmedi, sadece Adalet Komisyonu’yla yetinildi.

Şimdi ilk kez Anayasa Komisyonu, İç Tüzük değişikliği için toplanmış bulunuyor. Bu toplantı da kuşkusuz onun kadar, hatta ondan daha fazla belki önemli çünkü Sayın Başkanın da belirttiği gibi İç Tüzük -her ne kadar adı “İç Tüzük” olsa da- sıradan bir yasa değil, âdeta Meclisin Anayasası’dır, ülkenin sessiz Anayasası’dır. Bu bakımdan çok önemli bir toplantı.

Bu toplantıya başlarken İç Tüzük değişikliği çerçevesinde sevgili meslektaşım ve Sayın Başkan Vekili Şentop sunuş yaparken sürekli “yeni sistem” vurgusu yaptı. Bu bakımdan her iki başkan ve başkan vekilinin konuşması da bu konunun, bu oturumun önemini dile getirmiş oluyor. Dolayısıyla İç Tüzük’ün önemi konusunda çok fazla söz söylemeye gerek yok ancak burada bir seçenek karşısında bulunmaklığımız söz konusu. Bu seçenekleri şöyle bir hatırlayalım. Bir: Teknik değişikliklerle yetinilmesi. İki: İç Tüzük’ün Meclisin çalışmalarını sınırlayıcı anlamda değiştirilmesi. Üç: Meclisin, Türkiye Büyük Millet Meclisinin denge ve denetim işlevini görebilmesi yönünde, nitelikli yasa yapımı yönünde değiştirilmesi olmak üzere üç seçenek karşımızda bulunuyor. Şimdi, burada üç seçeneğin içerisinde birinci seçenek sanki öne çıkmış bulunuyor. Oysa bu kadar “yeni” vurgusunun ardından esasen yapılması gereken İç Tüzük’ün yenilenmesi olmalıydı çünkü her iki başkanın da vurguladığı gibi bu sistem yeni bir sistemse ve 1927’den bu yana hep değiştirildiği hâlde bir türlü bütünlüklü bir metin ortaya çıkmadıysa o zaman bu metnin yenilenmesi arzu edilirdi, temenni edilirdi ama bunun yapılmıyor olması bazı şu anda içinde bulunduğumuz anayasal ortamın, anayasal durumun hatırlanmasını, hatırlatılmasını engellemez çünkü bu vurgulanan yeni sistem esasen 15 Temmuz hain darbe girişimi kalkışmasının ardından gündeme gelen ve olağanüstü ortam ve koşullarda yapılan Anayasa değişikliğinin bir ürünüdür.

Şimdi, bu yeni sistemle ben ilk Parlamentomuzun açılışında 19 Mart 1877’de II. Abdülhamit’in açış konuşmasından bir alıntı yapmak suretiyle başlamak istiyorum. Uygarlık ile demokratik yasama arasında ilişki kuran Abdülhamit “Yasaların herkesin oy ve görüşlerine dayalı olarak çıkarılması,

uygar devletlerin ayırt edici özelliğidir.” der günümüz Türkçesiyle. Sonra Birinci Meşrutiyet, İkinci Meşrutiyet’e geçiliyor, parlamenter rejim kuruluyor, sonra Teşkilat-ı Esasiye Kanunu’yla meclis hükûmeti kuruluyor, 1924 Anayasası’yla meclis hükûmeti ve parlamenter rejim arasında karma bir yönetim 1961 ve 1982 Anayasası’ysa parlamenter rejimin tipik yansımaları şeklinde görülebilir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Fakat burada ayrıntıya girmeden, bugünkü durumu betimlemek açısından esasen bizim sıkça eleştirdiğimiz 1982 Anayasası’nı 1961 Anayasası’na tepki Anayasası olarak nitelendiriyor olmamızın bu yeni durum bakımından anlamını belirtecek olursak esasen şu anda karşı karşıya bulunduğumuz durum yani şu anda görüştüğümüz Türkiye Büyük Millet Meclisinin İçtüzüğü’nü anlamlandırmak açısından Cumhuriyet Dönemi’yle sınırlı kalacak olursak şöyle bir tablo karşısında bulunmağımızı mutlaka göz önüne almamız lazım: 1921 Anayasası, meclis hükûmetiyle yönetilen bir Anayasa’ydı ama 16 Nisan değişikliği, hükûmetsiz meclise dönüşen bir Meclis hâline gelmiş bulunuyor, bu birinci saptama.

İkinci saptamaysa 1982 Anayasası’nı hep 1961 Anayasası’na tepki olarak nitelendirdik. 2017 değişikliği ise esasen Osmanlı-Cumhuriyet Dönemi anayasal düzenlemelerinin, anayasal kazanımlarının inkârı anlamına gelen, onları reddeden bir değişiklik şeklinde karşımıza çıkıyor. Ben bunu bir değer yargısı olarak değil, sadece olgu olarak belirtiyorum çünkü İç Tüzük’ün ne kadar önemli olduğunu dikkatlerinize sunmak için. Böyle bir ortamda tabii ki hükûmetsiz bir Meclisin esasen görmesi gereken görevi, esas görevi yasama görevidir ve dolayısıyla bu tüzük, İç Tüzük Meclisin yasama görevini özerk bir biçimde yapabilmesi amacıyla düzenlenen bir, yenilenen bir İç Tüzük olmalıydı ve bunun yanında aynı zamanda yürütmeyi de denetleyebilen bir İç Tüzük niteliğini taşıması gerekirdi. Tabii, “yürütmeyi denetleyebilen” diyorum çünkü bilindiği gibi 16 Nisan metniyle getirilen düzenleme -Sayın Cumhurbaşkanının pazartesi günü açış konuşmasında belirttiği gibi- tek kişili bir yürütmeye dönüştürmüş bulunuyor ve bu tek kişili yürütmeye tek kişi siyaseten hiçbir şekilde sorumlu değildir ama herkes, yürütmedeki bütün birimler, bütün organlar tek kişiye karşı sorumludur. Bu bakımdan esasen Anayasa’mızın 2’nci maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesi açısından görev, yetki ve sorumluluk ilkesi ciddi bir biçimde zedelenmiş bulunuyor. Bu açıdan da Meclisin, yasama organının özerkliğinin vurgulanmasında, öne çıkarılmasında ve bu çerçevede İç Tüzük’ün elden geldiğince Anayasa’ya aykırı olmamak kaydıyla Meclisin özerkliği yönünde maksimize edilmesinde zaruret var Türkiye Büyük Millet Meclisinin kural koyan organ olarak konumunu sürdürebilmesi, muhafaza edebilmesi için.

Şimdi, bu bakımdan tabii ki belki bugünkü ortam esasen bu Anayasa değişikliğinin yapıldığı ortama göre ve 24 Haziran seçimlerine göre biraz daha rahat olduğumuz bir ortam çünkü bilindiği gibi Anayasa oylaması olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamelerinin eşliğinde yapılan bir oylama oldu, büyük baskılar, büyük kamu görevlilerinde kısımlar ortamında oldu; anayasal bilgilenme hakkının kullanılmadığı, anayasal kamuoyunun yaratılmadığı bir ortamda oldu. Oysa, çok şükür, şimdi göreceli olarak daha elverişli bir ortamda bulunuyoruz. Şimdi, bu bakımdan bu tüzük, İç Tüzük görüşmesi aslında 16 Nisan oylaması ve 24 Haziran seçimlerinden sonra ilk kez Parlamentonun kendi kimliğini, kendi yetkilerini ortaya koyması ve bu durum karşısında bir tür...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) - ...kendi varlığını sürdürmesi, kimliği bakımından bir sınavla karşı karşıya bulunduğumuzu söyleyebiliriz; Meclisin sınavla karşı karşıya, tarihsel bir sınavla karşı karşıya geldiğini söyleyebiliriz.

Burada konuyu dağıtmadan aslında 6771 sayılı Kanun'un gerekçesine baktığımız zaman esasen burada Meclisin güçlendirilmesi biçiminde, vesayetten kurtarılması biçiminde bir gerekçenin varlığını da görmekteyiz, tabii ki diğer gerekçeler kuşkusuz tartışılabilir ne kadar yerinde ama bu, konumuz değil, fakat Meclis açısından bunun önemi var.

Şimdi, bu bakımdan, bu İç Tüzük'ü tartışırken, burada görüşürken esasen biz parti olarak 6771 sayılı Kanun konusundaki görüşümüzü muhafaza ediyoruz. Bu muhafaza ettiğimiz görüş şudur: Esasen 6771 sayılı Kanun, kabul edildiği ortam ve koşullar bakımından meşru değildir, Meclisin görüşmeleri açısından Anayasa'ya uygun değildir. Anayasa referandumu olağanüstü ortam ve koşullarda düzenlenmiştir. Bu bakımdan bunun meşruluğunu sürekli sorgulamak durumundayız ama daha önemlisi, bu Anayasa değişikliği, yapılan Anayasa değişikliği bizim Birinci Meşrutiyet'ten bu yana bütün anayasal tarihimize çelişmektedir. Bir bakıma anayasal kazanımlarımızla çelişen ve bunun inkârı anlamına gelen bir düzenleme olduğu için biz bu anayasal düzenin sürdürülemezliğini savunuyoruz ve sürdürülemezliğini savunurken esasen hedefimiz, amacımız, Türkiye'nin Birinci Meşrutiyet'ten ve özellikle İkinci Meşrutiyet'ten bu yana iyice yerleşmiş olan geleneğine göre denge ve denetim düzeneğine dönüştür, parlamenter rejime dönüştür çünkü bizim ulusal kimliğimiz parlamenter rejim çerçevesinde oluşmuştur. Meşrutiyet'ten bu yana Osmanlı, cumhuriyet kazanımları, çok partili dönem kazanımı parlamenter rejim ekseninde olmuştur.

Burada tabii ki bunun ayrıntısına girip sizlere bir anayasa dersi verecek değilim ama ben burada partimizin görüşü olarak böyle bir anayasal hedefin varlığını hatırlatarak; esasen partimizin hedefi, Türkiye Cumhuriyeti'nin de anayasal tarihi, kimliği, gelişmeleri ancak parlamenter rejimin sürdürülebilirliği şeklinde olmuştur, olmaktadır. Bu, bizim ulusal kimliğimizdir ve esasen hedefimiz, Anayasa'nın yenilenmesi durumunda bu ulusal kimliğe dönüşür.

Bu bakımdan, ilginçtir, Sayın Cumhurbaşkanı, Meclisi açış konuşmasında gerekirse Anayasa değişikliğini de yapabileceğimizi beyan etmiştir. Belki de şu anda Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu krizde bu anayasal düzenin yani 6771 sayılı değişiklikte gündeme gelen anayasal düzenin özellikle görev, yetki ve sorumluluk üçlüsü bakımından işlemeziğinin bir itirafıdır, bir göstergesidir. Bu açıdan bizim parti olarak özellikle Anayasa'nın 2'nci maddesinde yer alan hukuk devleti, anayasal denge ve denetim düzeneği, insan haklarına dayanan demokratik ve laik devlet ilkesi ışığında bu bizim anayasal kazanımlar doğrultusunda bir anayasal projemizin var olduğu ve Türkiye'nin kendi anayasal kazanımları çerçevesinde bu anayasal düzene geçmesi yönünde çalışacağımızı, çalışmakta olduğumuzu ve çalışacağımızı bu vesileyle bir kez daha vurguluyorum. Çünkü bu Anayasa değişikliğinin olağanüstü ortam ve koşullarda ve esasen köklü bir anayasa değişikliğinin yapılmaması gereken bir dönemde yapılmış olduğunu da dikkate alarak, esasen bu metnin, bu düzenin sürdürülemez niteliğini şu ya da bu biçimde yapıcıları da zaman zaman itiraf etmiş oluyorlar; belki de Sayın Cumhurbaşkanının itirafı şeklinde yorumlanabilir.

BAŞKAN – Başkanım, yeni anayasal kazanımımız yeni sistem; öyle bakmak gerekir.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Yani tabii ki...

MURAT EMİR (Ankara) – Sizin kazanımınız, Türkiye'nin kaybı anlamına geliyor Sayın Başkan.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Sevgili Başkan, keşke tabii ki bu, anayasal kazanımların inkârı değil de anayasal kazanımların devamı anlamında bir anayasal düzenleme olsaydı, o zaman bunu söyleyebilirdik.

BAŞKAN – Öyle zaten.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Fakat tabii ki 16 Nisanda yapılan oylamayla bu, yürürlüğe girmiştir. O konuda herhangi bir şey söylemiyoruz çünkü hukukçuyuz biz ama anayasal kazanımlarımızı görmezlikten de kuşkusuz gelemeyiz. Çünkü anayasal kazanımlarımız açısından Birinci Meşrutiyet’ten bu yana oldukça önemli, birikimli bir anayasal kazanımlar bilançosuna sahip olduğumuzu hepimiz biliyoruz.

Şimdi, burada tabii ki esasen Sevgili Başkan, mademki bunu dile getirdiniz, bu konuda birkaç söz söylemenin yerinde olacağını, meşru olacağını düşünüyorum çünkü karşılaştırmalı anayasa hukukunun önemli bir ilkesi var; bu da olağanüstü dönemlerde anayasa değişikliğinin yapılmaması gerektiği ve hatırlarsınız anayasa hukuku derslerimizde hep 1971 değişikliğini sorguladık. Çünkü 1971 değişikliği, sıkıyönetim ortam ve koşulları altında yapıldı ama 2017 değişikliği ise tamamen olağanüstü ortam ve koşullarda yapıldığı gibi, bu, tarihimizin en radikal değişikliği oldu; yani Birinci Meşrutiyet’ten bu yana ilk büyük kopmayı bu değişiklik meydana getirdi. Bu açıdan bunun en azından bilinmesi gerekir, bunun vurgulanması gerekir.

Bu bakımdan, esasen bizim anayasa hukuku tarihimiz, anayasa hukuku birikimimiz, bizim anayasal kazanımlarımız eğer anayasal yurtseverlik kavramı çerçevesinde değerlendirilirse, Tanzimat’tan itibaren Birinci Meşrutiyet, İkinci Meşrutiyet, 1921, 1924, 1961, 1982 ve sonraki düzenlemeler, AK PARTİ’nin de çok önemli katkılarda bulunduğu düzenlemeler ışığında anayasal miras ortaya çıkmıştı, oluşmuştu ve 2017 yılında yapılan değişiklik bu şeylerle bağdaşmıyor; yani bu, tarihi tamamen değiştiriyor ve geriye götürülmezlik ilkesiyle çelişiyor, anayasal kazanımlar açısından. Bunu özellikle vurgulamak istiyorum ve bu konuda esas hedef, anayasal denge ve denetim düzeneğini öngören, demokratik, bizim tarihsel kazanımlarımızla uyumlu bir parlamenter düzene geçiş şeklinde olmalı. Bizim de zaten parti olarak hazırlıklarımız bu yönde. Bu, çünkü bizim kendi anayasal mirasımıza saygı açısından çok önem taşıyor ve kazanımların geriye götürülmezliği ilkesiyle de örtüşüyor bu hedefimiz.

Şimdi, bu açıdan bakıldığı zaman, esasen buradaki sorun, İç Tüzük’ün Türkiye Büyük Millet Meclisinin özerklik belgesi olarak tasarlanması olmalıdır; bu hedef çerçevesinde olsun, bu yapılan 6771 sayılı Anayasa değişikliği çerçevesinde olsun. İç Tüzük, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir özerklik belgesidir. Şimdi, bu açıdan baktığımız zaman, tabii ki sizlerin açılış konuşmasında vurguladığınız üzere, İç Tüzük’ümüz bir yamalı bohçadır. Cumhuriyetin başından bu yana yürürlükte olan bu İç Tüzük tek Meclis döneminde, çift Meclisli dönemde de yürürlükte olan İç Tüzük. Kaldı ki tamamen farklı bir siyasi rejim veyahut da siyasi sistemde geçerli olan İç Tüzük’ün esasen sizlerin savunduğu sistem açısından da yenilenmesi gerekiyor. Ancak bunu yenileme yerine bunun sadece birkaç rötuşla yapılması esasen iki yönde çelişkili. Bir: Bizim kabul etmediğimiz ya da hedef olarak belirlediğimiz anayasal düzen açısından çelişkili. İkincisi sizlerin oylattığı ve “yeni düzen” dediğiniz, hep “yeni düzen” dediğiniz anayasal düzen açısından da çelişkili çünkü sizler hep Meclisin daha özerk bir yapıya kavuştuğunu, dolayısıyla yasama, yürütme ve yargı ayrılığının yeni bir düzende artık kurgulandığını vurguluyorsunuz. O açıdan da bu Meclis İç Tüzüğü’nün yenilenmesi hem bizim parti olarak savunduğumuz yeni anayasal düzen, parlamenter düzen açısından yaklaşıldığı zaman bir gereklilik hem de sizin savunduğunuz “Biz yeni düzen kurduk, yeni bir anayasal düzen kurduk. Bu anayasal düzende yasama, yürütmeyi birbirinden ayırdık; artık, yürütme, yürütme görevini yapacak, yasama da yasama görevini yapacak.” biçimindeki tezinizle çelişiyor bu. Ha, şunu söyleyebilirsiniz: “Bizim şimdi yaptığımız şey zaten tamamen teknik bir çalışmadır, Meclis İç Tüzüğü’nde önceki döneme ilişkin kuralların düzeltilmesidir, bunun ötesinde bir şey yapmıyoruz.” biçimindeki bir görüş savunulabilir kuşkusuz. Ama o zaman şöyle bir itirazla karşılaşıyoruz: O hâlde niçin biz iki ay önce burada iki önemli kanunu eski İç Tüzük’le kabul ettik? O zaman o eski İç Tüzük’le kabul ettiğimiz yasalar geçerli

olmayacak mı? Onlar şu anda yürürlükte olan İç Tüzük'e göre yapılan yasa değişiklikleri olduğuna göre onların anayasallığını mı sorgulayacağız? Buradan şu çıkıyor karşımıza: Demek ki bu İç Tüzük'le yasa... Eğer onlar Anayasa'ya uygunsa bu uygulanabilir.

Peki, bunun anlamı nedir? Bu kadar acele etmeye gerek yok, bu İç Tüzük'ü yenilemek amacıyla partiler arası bir komisyon kuralım ve bunu bir haftada değil bir ayda yapalım, bunu bir ayda değil iki ayda yapalım ama mademki bu Anayasa değişikliğiyle yasama yürütmeden özerk bir hâle geldi görüşünü öne sürüyorsunuz o zaman ona uygun yapalım. Biz bunun, bu anayasal düzenin sürdürülemezliğini savunuyoruz. Bunu savunurken de çok ciddi gerekçelerimiz olduğu gibi, aynı zamanda Türkiye özelinde çok somut anayasal gerekçelerimiz de var çünkü bu kadar tarihiyle, bu kadar anayasal birikimiyle çelişen bir anayasal değişikliği bir başka demokratik ülkede görmek veya göstermek mümkün değildir, tabii ki askerî darbeler ve kopmalar dışında.

Şimdi, bunu kabul ettiğimize göre... Bu, radikal bir değişikliktir. Bize göre olağanüstü ortam ve koşullarda böyle bir değişiklik yapılmamalıydı, yapılamazdı. Bu, zaten başlıca meşruluk sorunudur ama yapıldı ama aynı şekilde olağanüstü ortam ve koşullarda oylandı, zamanın Başbakanı olağanüstü ortam ve koşullarda oylanmayacağı vaadinde bulunmuş olduğu hâlde ve yürürlüğe girdi. O zaman, peki, hem biz parti olarak kendi kendimizle tutarlı olmak açısından ama daha çok siz AK PARTİ olarak kendi kendinizle tutarlı olmak açısından bu İç Tüzük'ü yenilememiz gerekmiyor mu? Siz ki birkaç haftada bu kadar tarihimizin en radikal Anayasa değişikliğini kotardınız, yaptınız, oyladınız, oylattınız. O zaman bir İç Tüzük'ü, bu yeni sisteme uygun bir İç Tüzük'ü yapmak için önümüzde ne tür bir engel var yani önümüzde bir ay, iki ay bu İç Tüzük'ü yapmak için bizi engelleyen fiili veya hukuki durum nedir, engel nedir; bunu ortaya koymamız lazım. Şimdi, bunu ortaya koymamız gerekir ki biz esasen bu Meclisin, Meclisimizin kural koyan organ olduğunu ve yeni Anayasa hükümlerine göre, yeni 6771 sayılı Kanun hükümlerine göre, esasen, tek kişilik yürütmenin kural koyan organ değil, kuralı uygulayan organ olduğunu teyit edelim, tescil edelim bu yapacağımız İç Tüzük'le çünkü evet, Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi kuşkusuz meşruluk açısından çok önemlidir, önceki Cumhurbaşkanlarına göre farklıdır ama Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmiş olması ona kural koyma yetkisini vermiyor, ona yönetme yetkisini veriyor yani yürütmenin başı olarak halk tarafından seçilmiş bulunuyor. Bu bakımdan zaten Anayasa'nın ilgili maddelerinde de esasen kural koyma yetkisinin bu Meclise ait olduğunu vurguluyor. Dolayısıyla mademki kural koyma yetkisi bize aittir, burada benim partim adına görüşüm ve önerim, bu İç Tüzük'ü tartışırken partiler ötesi, milletvekili olma kimliğimizi öne çıkaralım ve Meclisin saygınlığını, özerkliğini, biz niçin oyladık, halk tarafından hangi amaçla oy istedik, o tür ortak özelliklerimizi bir araya getirelim ve bu çerçevede bölük pörçük İç Tüzük değişiklikleri yerine, bütünlüklü bir İç Tüzük değişikliğini gündeme getirelim. Bunu yaparken hem esasen sizin çok sahiplendiğiniz ama daha ihtiyatlı bir biçimde dillendirmeye başladığınız olağanüstü ortam ve koşullarda oylanmış olan Anayasa'nın sorunlarını daha serinkanlı bir biçimde saptayalım hem de bizim savunduğumuz anayasal denge ve denetim düzeneğini öngören ve bizim Anayasa tarihimizle, Anayasa mirasımızla, anayasal öz geçmişimizle uyumlu bir anayasal düzene, bir parlamenter rejime dönüş için gerekli tartışma ortamını da yaratalım.

Dolayısıyla eğer Parlamento sorunların konuşularak çözüme bağlandığı, konuşa konuşa sorunların halledildiği yer ise bu açıdan, sizin isabetle vurguladığınız üzere, İç Tüzük sessiz anayasadır, Meclisin kimliğidir, Meclisin anayasasıdır, o bakımdan, biz bir kez yasa oylamasını da yaptık, bizi engelleyen bir durum yoktur, bu açıdan biz İç Tüzük'ün tümüyle yenilenmesi görüşümüzü savunuyoruz ve şimdilik bu kadarla yetiniyorum.

Teşekkür ederim dikkatiniz için.

BAŞKAN – Başkan, teşekkür ediyorum.

Murat Emir...

MURAT EMİR (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sözlerime başlarken bu yasama döneminin Anayasa Komisyonu açısından da ülkemizin beklediği demokratik Anayasa ve İç Tüzük değişiklikleri yapma konusunda ve yasa değişiklikleri yapma konusunda üstüne düşeni etkili bir biçimde yapacağını umarak, dileyerek sözlerime başlıyorum ve tüm Komisyon üyesi arkadaşlarıma ve bu salonda görev yapan tüm arkadaşlarıma başarılar dileyerek sözlerime başlıyorum.

Değerli arkadaşlar, bir bakıma şanslı sayılırsınız çünkü Sayın Kaboğlu Hocamın bıraktığı yerden devam edeceğim. Aslında bu salonda da, Türkiye'nin her yerinde de, Genel Kurulda da ve biraz önce Sayın Kaboğlu Hocam da 16 Nisan Anayasa değişikliğinin Türkiye demokrasisine, Türkiye'nin Meclisine, Türkiye'deki millî egemenlik kavramına, kuvvetler ayrılığı prensibine nasıl ağır bir saldırı olduğunu ve bizim maalesef olağanüstü hâl koşullarında bunu yeteri kadar halkımıza, milletimize anlatamadığımız için gayrimeşru bir referandumla, bunun bir dayatmayla nasıl geçirildiğini çok fazla anlatma ihtiyacı içerisinde değilim. Ancak, her şeye karşın, bu İç Tüzük değişikliği ihtiyacı ortaya çıktığında yine de bu sistemin nasıl çalışmadığını teşhir etmek zorundayız çünkü bizim önümüze öncelikle teknik ve ihtiyaç duyulan mecburi değişikliklerin yapılması iddiasıyla bir İç Tüzük çalışmasıyla gelindi ve ben bir Komisyon üyesi olarak da ve inanıyorum ki Türkiye'de Parlamentoyu takip eden herkes açısından da sadece teknik ve Anayasa değişikliğinin -bize göre gayrimeşru olsa da- gerektirdiği mecburi değişikliklerin yapılacak olması bir bakıma da anlaşılabilirdi. Çünkü biz AKP Grubundan da, Meclis Başkanlığından da, işin doğrusu, Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu, daha demokratik, muhalefeti daha çok konuşturabilen, yasaları komisyonlarda daha olgunlaştıran ve Genel Kurulu daha etkili kullandıran, dolayısıyla Meclisin saygınlığını, işlevselliğini, etkinliğini artıran bir İç Tüzük değişikliği zaten beklemiyorduk. Dolayısıyla, ilk aşamada teknik bir değişiklik olacağı düşüncesi bizi mutlu etmişti. Ancak, üzüler ifade etmeliyim ki, çok kısa sürede aslında bu değişikliğin içerisine, Meclisimizin saygınlığını ve çalışma usul ve esaslarını son derece tehlikeye atacak çeşitli mayınlar döşendiğini gördük. Dolayısıyla burada ben, temel olarak, hem kısacık sürede, yani 16 Nisan referandumundan bugüne gelene kadar bu sistemin nasıl çalışmadığını, ülkemizi nasıl bir karmaşaya soktuğunu ve bu İç Tüzük Değişikliği Teklifi'ndeki kimi kabul edilemez, tehlikeli ve Meclisimizin çalışmasını ve milletvekillerinin etkili bir biçimde bu yasama faaliyetlerine katkı vermesini engelleyen değişiklikler olduğunu ortaya koymaya gayret edeceğim.

Değerli arkadaşlar, bizim aslında, olması gereken, temel yapmamız gereken şey, ne olursa olsun Türkiye'de parlamenter demokrasiyi tekrar inşa etmektir, Meclisi tekrar millî egemenliğin tecellîgâhı hâline getirmektir ve demokratik güç merkezinin Meclis olmasıdır. Çünkü ne olursa olsun aslında millî irade buradadır. Sayın Cumhurbaşkanı elbette halk çoğunluğuyla seçilmiştir. Ancak bir kişinin iradesine verilmiş bütün erkler eninde sonunda bir diktatörlüğü getirir ve bu da eninde sonunda o ülkenin yıkımını getirir. Eğer bir beka sorunu var ise ve Türkiye bir beka sorunuyla karşı karşıyaysa -beka sorununu aslında on altı yıldır yöneten iktidarın bir şekliyle Türkiye'nin başına bela ettiğini tartışmak bir yana çünkü eğer biz gerçekten bir beka sorunu altındaysak bu sizin sorumluluğunuzdadır ama- bir an için bunu kabul dahi etsek aslında Türkiye'nin beka sorunuyla karşı karşıya olan her ülke gibi bir kişinin algısıyla, bilgisiyle, iradesiyle, bütün güçleri elinde tutmasıyla çıkamayacağını, çözemeyeceğini de peşinen kabul etmemiz gerekir. Demek ki olması gereken Meclisi etkin kılmaktır, Parlamentoyu etkin kılmaktır, etkin kullanmaktır ve güç merkezini tekrar Parlamento yapmaktır. Kuvvetler ayrılığını inşa edemediğimiz sürece Türkiye'nin hiçbir sorunu çözmeye olanağı yoktur. Nitekim

aslında bence açıktan söylenmese de iktidar kanadının da bu gerçeklikle yüz yüze geldiğini ve zaman zaman kabullenmek zorunda kaldığını görüyoruz. Ben bunu nereden çıkarıyorum, biraz teklifin içine gireyim: Mesela 62'nci madde ve öncesinde komisyonlara yürütme temsilcilerinin katılması meselesi. Bakınız, siz bize bu 16 Nisan referandumunu nasıl takdim etmiştiniz, sizlerin sözleriyle söylüyorum: Hükümeti Parlamentodan kovuyordunuz. Zaten size göre -ki aslında çok da yanlış sayılmaz- yürütme ve yasama iç içe olamazdı, yürütmeyi mutlaka Parlamentodan ayırmak gerekiyordu. Gerçek kuvvetler ayrılığı bu idi. Bunu yapmak için de Parlamente'ye yürütme hiçbir şekilde karışmayacaktı. O zaman “Ya, veto yetkisi var, güçlendirilmiş veto yetkisi var, zorlaştırıcı etkileri var, zaten Meclisi genel başkan veya parti yöneticisi, parti üyesi olması sıfatıyla seçilecek cumhurbaşkanı büyük oranda belirliyor hem fiili hem hukuki, anayasal şekilde Meclise müdahale edebiliyor. Yargıyı zaten bir kenara bırakıyorum. Yargıyı zaten teslim ettiniz. Buna rağmen burada Meclisin güçlü olabileceğini nasıl iddia edebilirsiniz? Yürütme tamamen içinde.” dediğimiz zaman “Yok” dediniz ama bakın, eninde sonunda, döndünüz dolaştınız, karşı tarafa bir hükümet, yani yürütme temsilcisini koyma ihtiyacı içerisine girdiniz. Bu aslında yürütmenin fiilen ve hukuken Meclisin içinde olduğunun, sarayın gölgesinin bu Meclisin üzerinde olduğunun açık bir itirafı ve göstergesidir. Dolayısıyla, burada aslında bir yürütme temsilcisinin ihtiyacının da olmuş olması millî iradenin burada kendi özgür hâliyle olması gerektiği gibi oluşmasının önünde bir engeldir. Ancak, her şeye karşın, biz Parlamente'da yürütmenin de gelip bir şekliyle kanunların yapımı aşamasında görüş bildirmesinden rahatsız değiliz. Ama ortaya koymaya çalıştığınız şey sizin çelişkinizdir. Yani bir bakımla yürütmeyi getiriyorsunuz, buraya koyuyorsunuz, ama iddianız, bir kişiye bütün yetkileri verirkenki iddianız, “Merak etmeyin, yasama bir yerde olacak, yürütmenin hiçbir şekilde buna karşı hiçbir etkisi olmayacak” idi. Bu çelişkiyi sizlerin de açıkça görmesi açısından bunu anlatıyorum.

İkinci gelinmesi gereken nokta, yürütme temsilcisinin kim olacağı. Burası bize göre olmazsa olmaz, son derece tehlikeli ve mutlaka değiştirilmesi gereken bir düzenlemedir. Yürütme temsilcisi kimdir? Komisyona çağıracağınız veya temsilcisi veya temsilcileri kimlerdir? Bakın, komisyona uzman çağıracaksınız, uzmanı kim seçecek? Komisyon başkanı seçecek. Şimdi, komisyon başkanları daha önce, biliyorsunuz, komisyon yönetimi, muhalefetin sesini duymayan, muhalefeti her fırsatta susturmaya çalışan, komisyon çalışmalarını değersizleştiren, komisyon çalışmalarını zaman kısıtlamasına bağlayan ve burada yasaların olgunlaşmasına izin vermeyen bir anlayışla yürütüldü. Biz kimi tartışmaları yaparken her defasında “Yok mudur bu ülkenin uzmanları, teknisyenleri, bilim adamları, meslek odaları, sivil toplum örgütleri, yok mudur? Çağıralım.” dediğimizde, ihtiyaç duymadınız. Şimdi komisyonlara, komisyon çalışması sırasında biz, bizim de yani, az olanın da -bugün için biz azız, yarın çok oluruz, siz az olursunuz- buraya uzman çağırmasının önünü açmak gerekiyor. Yani burada kimlerin uzman olarak konuşacağını eğer komisyon çoğunluğu belirleyecekse ben yeni gelen, başlayan arkadaşlarıma şimdiden belirteyim ki, o gelen uzmanlardan hiçbir hayır beklemeyin çünkü onlar da seçilerek gelen arkadaşlar ve onların aslında buradaki komisyon çalışmalarına katkısı yok. Dönüyorum tekrar yürütme temsilcisi meselesine, buraya az olanın istediği, en azından gerek gördüğü kadar, gerek gördüğü bir biçimde, gerek gördüğü kalibrede uzmanları çağırmasının önünü açmıyorsunuz ama bunun karşılığında buraya “yürütme temsilcisi” diyerek bilinmez bir tanım yapıyorsunuz. Kimdir yürütme temsilcisi? Kim adına konuşacaktır? Kaç kişidir? Seviyesi ne olacaktır? Hangi seviyede temsil edilecektir burada? Bunu burada netleştirmek zorundayız. Komisyon çalışmalarında bu bir yere kadar kabul edilebilir. Ama, bakın, 62'nci madde; Genel Kurul çalışmalarına...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) - ...yürütme temsilcisini çağırabilme olanağı getiriyorsunuz. Bu asla kabul edilemeyecek bir şey. Bakın, sırasında gelecek, konuşacak, sırasında kürsü kullanacak, Meclis Başkanının onayıyla kürsü kullanacak. Kim bunlar? Seçilen bir kişinin atadığı kişiler. Atanmışlar Millî Meclise gelecekler, Genel Kurulda milletvekilleriyle eşit seviyede ve eşit söz süresinde, sırasında konuşabilecekler. Bakın, tehlikenin farkına varın.

Şimdi, bu kişiler bakan olabilirler. Bakan kim? Bir Bakanlar Kurulu yok artık, bir Kabineden bahsedemeyiz. Kim? Yemin ettikten sonra Sayın Cumhurbaşkanının “Sen bakansın.” dediği kişiler ve bunlar bugün varlar, yarın yoklar. Güçlerini, iradelerini, meşruiyetlerini Sayın Cumhurbaşkanından alıyorlar sadece ve onun iki dudağı arasına bağlılar. Farkları ne? Anayasa gereği geldiler, Mecliste yemin ettiler. Peki, yürütme temsilcisi dediğiniz kim? Belki bakan yardımcısı. Kim o adam, kim o kişi? O yemin bile etmedi. Yani Mecliste yemin etmemiş birinin Genel Kurula gelip konuşabileceğini düşünmeyi bile ben çılgınlık olarak değerlendiriyorum, bunun düşünülmesi bile garip; bu yanıltan bir an evvel dönün, bu asla kabul edilemez. Buradaki niyet... Buradakilerin, salondakilerin böyle niyeti olmadığını tahmin edebilirim, böyle bir ithamda bulunmak da istemem. Ama emin olun, bunu yazarların bir kısmı, en azından kötü niyetli olanların bir kısmı “Sırasında biz millî Meclisi aşağılamak için bunu kullanabiliriz.” diye düşünmüş olabilirler; bu, bir aşağılamadır. Yani bir gün bir Cumhurbaşkanı seçilir, “Ben millî Meclisi değersiz buluyorum.” der, bakarsınız Meclisteki oluşum kendi partisinin daha üstündedir, aşağılamak için bir daire başkanını gönderebilir. Yani sizin getirdiğiniz teklif buna bile olanak sağlıyor. Bu teklifin getirilmiş olmasına bile ben inanmıyorum. Anayasa profesörlerinin, anayasayla uğraşanların, Meclis Başkanının imzasının olduğu bir teklifte böylesine sığ, böylesine tehlikeli, böylesine düşünülmemiş bir düzenlemeyi doğrusu ben düşünmüyorum ve burada gözden kaçmış bir şey olabileceğini düşünmekte yarar görüyorum.

Değerli arkadaşlar, çok hızlı gideceğim, kısa konuşmaya gayret ediyorum. Her şeye rağmen yani 16 Nisan Anayasa değişikliğinin olumsuzluklarına rağmen, kuvvetler ayrılığının bitirilmiş olmasına rağmen ve Parlamentonun işlevinin de azaltılmış olmasına rağmen burada bize düşen hiç olmazsa İç Tüzük’le muhalefetin de konuşabildiği, toplumun temel taleplerinin ayrıntılarıyla tartışılabildiği, komisyon çalışmalarının yeteri kadar uzun olabildiği bir çalışma ortamı sağlamak ve iyi bir İç Tüzük değişikliğini yapmak. Oysa sizin getirdiğiniz, sadece teknik bir değişiklik yapıyoruz diye getirdiğiniz teklifin içerisinde bir de bakıyoruz ki komisyon çalışmalarının süreleri, komisyonda konuşma süreleri komisyon tarafından belirlenecek. Eğer biz bu iradeyi komisyonun o günkü anlayışına bırakırsak vay hâlimize; bu, asla kabul edilemez. Bu, tamamen aslında öze dönük ve muhalefetin söz hakkına dönük bir saldırdır. Burada İç Tüzük yaparken, Anayasa yaparken aslında yapılması gereken az olanın hakkını korumaktır. 99 olsanız dahi 1’in hakkını düşünmek için, 1’in hakkını korumak için yaparsınız Anayasa’yı, İç Tüzük’ü. Eğer çoğunluğun inisiyatifine kalacaksa bizim konuşma sürelerimiz bu aslında komisyon çalışmalarının yok edilmesi anlamına gelir. Bunlar yaşandı bu salonda. Dolayısıyla bu da asla kabul edilemeyecek bir düzenleme.

Mesela, Başkanlık Divanının oluşumu şimdiye kadar çok fazla sorun olmuyordu çünkü AKP Başkanlık Divanında zaten çoğunlukta idi. Ama bugün artık çoğunluğu kaybediyor. Bu kaybedildiği için de yeni bir formül bulunmuş “Başkan hesaplamanın dışında tutulsun.” Neden? Yani bu Başkanı hangi gerekçeyle dışta tutacaksınız, bunu anlamak mümkün değil. Yani Başkan oy kullanacak Başkanlık Divanında...

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Siz geçmişte çok söylediğiniz için...

MURAT EMİR (Ankara) – Bakın, tekrar ediyorum, ben bütünlüklü konuşuyorum. Şimdi, Önder Sav’ın siz konuşmasını alırsınız, getirirsiniz çalışmalarda, onu biz konuşuruz. Ben size soruyorum, diyorum ki: Eğer Başkan oy kullanacaksa, orada bir şey ifade edecekse, bir şey söyleyecekse ve bir yön belirleyecekse bunu niye o hesabın dışında tutuyoruz? Bunu aslında milletvekili sahibi olmadan, hak ettiğinden bir fazla Başkanlık Divanında temsiliyet açısından bulunmuş bir kurnazlık olarak değerlendirmek mümkün.

Değerli arkadaşlar, yine, ilk başında söylediğim gibi, sistemin açmazlarını, sistemin çıkmazlarını anlatmaya gayret ediyorum size, Türkiye’nin başına nasıl bir çorap ördüğünüzü anlatmaya çalışıyorum. Mesela, 16’ncı maddede getirmişsiniz “milletlerarası antlaşmaların uygun bulunma teklifleri” diye. Ne yapıyorsunuz? Yaptığınız şu: Dışişleri Komisyonuna bir görev yükliyorsunuz. Niye? Çünkü milletlerarası antlaşmaların bir kanun teklifi olarak Genel Kurulun önüne gelmesi gerekiyor. Şimdi nasıl gelecek? “E, komisyon getiriversin.” Niye düşünmediniz nasıl geleceğini Anayasa’yı değiştirirken? Çünkü o zaman derdiniz şuydu: “Bütün güçleri Cumhurbaşkanına teslim edelim, kararname yetkisini de ona verelim, çok sıkıysak zaten Genel Kurulu o şekilde kullanırız.” Antidemokratik bir İç Tüzük zaten yapmıştınız, o sırada gayretiniz oydu. “Ya, bu işin uluslararası antlaşmaları ne olacak?” dediğinizde o zaman onları umursayacak hâliniz yoktu. Bakın, Anayasa 88 diyor ki, çok açık söylüyor: “Kanun tekliflerini milletvekilleri verebilir.” Komisyon nasıl verecek? Sayın Meclis Başkan Vekiline ve eski Anayasa Komisyonu Başkanına soruyorum: Anayasa’dan kaynaklanmayan bir hakkını komisyon nasıl kullanacak? Ben bunu bu maddenin ayrıntısına girmek için söylemiyorum, nasıl bir saçmalığa soktuğunuzu göstermek için söylüyorum. Yani Türkiye’yi öylesine bir Anayasa değişikliğiyle, parça parça, o günün ihtiyaçlarına dönük, o günü kurtaralım diye düzenlemelerle nereye getirdiğinizi anlayın diye söylüyorum. “Çözümü var.” diyor. Çözümü ne? Komisyona teklif verecekler, Anayasa 88’i burada çiğneyeceksiniz, ondan sonra da diyeceksiniz ki: “Biz Anayasa Komisyonuyuz.” Bunlar asla kabul edilemez.

Arkadaşlar, yine bir örnek daha vereyim, ben çok uzatmayayım, nasılsa konuşuruz fırsat buldukça. Şimdi, mesela, başbakanların yargılanmasının Anayasa’da karşılığı yok. Eski bakanlar tamam, eski cumhurbaşkanları tamam ama eski başbakan nerede? Eski başbakan yok, Bakanlar Kurulu tanımını da kullanmamışsınız, orada belki bu işlerden anlayan teknisyen arkadaşlar yazsaydı bunu hiç olmazsa “Bakanlar Kurulu” derlerdi, onu da yazmamışlar. Eski başbakanın nasıl yargılanacağı burada yok. Hangi eski başbakanı bu Meclis soruşturmasından kaçırmaya çalışıyorsunuz? Bunlar eğer eksiklikse çok fena, çok fena. Tabii, eski başbakanların hepsi tertemiz değil mi?

BAŞKAN – Yoksa diyorum, soruşturmadan kaçır mı yoksa genel hükümlere mi tabi?

MURAT EMİR (Ankara) – Ama adı yok burada. Ama bakın burada bir ceza yargılaması yapıyoruz. Ceza yargılamasında olmayan bir hükümden gidemeyebilir yargıçlar veya Meclis. Burada hepsini saymışsınız, o gün değerlendirilirken -biz bunları yaşadık Sayın Başkan- hepsini saymışsınız, bunu saymamışsınız derlerse ne yapacağız?

BAŞKAN – Şimdi burada koyacağız.

MURAT EMİR (Ankara) – Bak, koyacaksınız gördünüz mü. Demek ki neymiş? Demek ki bunu alelacele yazmışsınız. Bunları şunun için anlatıyorum -her bir maddede konuşuruz- anlatmaya çalıştığım şey şu arkadaşlar: Türkiye’yi bir açmaza soktunuz, Türkiye’yi, Türkiye demokrasisini, Türkiye Büyük Millet Meclisini ve millî egemenliğimizi bir kişiye teslim etmek için kişiye özel bir Anayasa değişikliği yaptınız. Türkiye’nin başta Anayasası olmak üzere bütün kurumlarını tahrip ettiniz, şimdi onun içerisinden İç Tüzük değişikliği yapmaya çalışıyorsunuz ve teknik bir değişiklik yapacağınız görüntüsü altında da aslında tekrar o her zaman bildiğimiz “Her defasında muhalefeti susturalım, her

defasında kendimize yontalım, her defasında Meclisi küçültelim, daraltalım ve fırsat bulursak da, ileride denk getirirsek de Meclisi aşağılayabileceğiniz dahi kozlar elimizde olsun.” diye bir gayret içerisinde bir teklifle gelmişsiniz. Dolayısıyla burada bir an evvel bir çalışma yapıp buradaki sorunlu maddelerin düzeltilmesi ve o teknik sınırlar içerisinde... Evet, biz karşıyız 16 Nisan referandumuyla gelen yeni Anayasa’ya, biz bunu gayrimeşru buluyoruz. Ama elbette ki meridir bu Anayasa ve biz bu Anayasa’yla çalışacağız ve Anayasa Komisyonuna düşen de elbette ki bu yanlışlıklara katılmamakla beraber teknik bir düzenleme yapmaktır. Dolayısıyla bu yanlıştan dönmenizi diliyorum, umuyorum ve tekrar Komisyon çalışmalarında bütün arkadaşlarıma başarılar diliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Murat Bey, teşekkür ediyorum.

TBMM BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) - Başkanım, bana doğrudan bir soru tevcih edildi.

BAŞKAN – Tabii tabii, buyurun.

TBMM BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; Murat Bey bana bir soru tevcih etti, birisi de verilen teklifle ilgili. Eski başbakan ve bakanların cezai sorumluluğuyla, soruşturmasıyla ilgili, verilen teklifte bir hüküm bulunmadığını söyledi. Bu, eklenebilir ama bunun bulunmaması bunlarla ilgili bir soruşturma yapılmayacağı anlamına gelmez. Normal olarak düşünürseniz, bu buraya konulmazsa zaten normal yargılama usulüne tabidir; milletvekili olmayan, bakan olmayan vatandaşlar gibidir anlamına gelir ki onlar açısından güvenceli bir durum değil, güvencesiz bir durum ortaya çıkarılır ama bunu yazmamak bunların... Bu, mevcut bakanların veya Cumhurbaşkanı yardımcılarının yargılanma prosedürüne göre yargılanmayacağı anlamına gelmiyor. Öbür taraftan, Anayasa’nın 106’ncı maddesine bakmışsınızdır; orada da yok önceki başbakanların, bakanların yargılanmasıyla ilgili çünkü buna gerek yok. Ve hatırlarsınız, değişiklikten önceki Meclis soruşturmasında da yoktu önceki bakanlar, başbakanlar ama mevcutların yargılanma veya soruşturma usulüne uygun olarak yapılıyordu. Bunun yazılmamış olması buraya tabi olmayacağı anlamına gelmez. Anayasa maddesinde de yok, 106’da. Teklif, İç Tüzük’te bu maddeye göre tanzim edildiği için yazılmadı. Yazılabilir mi? Yazılabilir tabii ki, bunda bir sorun yok.

Diğer hususa gelince, Komisyonun teklifte bulunması, kanun teklifinde bulunması istisnai bir durumdur. Normalde komisyonlar kanun teklifinde bulunamazlar. Değişiklikten önceki Anayasa’da, biliyorsunuz, kimler teklifte bulunabiliyordu? Milletvekilleri ve hükûmet, tasarı oluyor hükûmetinki. Komisyonlar bulunabiliyor muydu, değişiklikten önceki Anayasa’da komisyonlara kanun teklifinde bulunma yetkisi veren bir hüküm var mıydı? Yoktu ama İç Tüzük’te var. Ne diyor hâlen, şu anki İç Tüzük 35’inci maddenin ikinci fıkrasında? “Ancak, komisyonlar, 92 nci maddedeki özel durum dışında kanun teklif edemezler.” İç Tüzük’ün 92’nci maddesi ne diyor? “Ölüm Cezalarının Yerine Getirilmesine Dair Kanun Tasarıları ile Genel veya Özel Af İlanını İçeren Kanun Tasarı ve Teklifleri Madde 92- Ölüm cezaları hakkındaki kesinleşmiş mahkeme kararlarının yerine getirilmesine dair Başbakanlık yazıları, esas komisyon olarak Adalet Komisyonuna havale edilir. Adalet Komisyonu, bu yazıyı inceleyerek cezanın yerine getirilmesinin onaylanması veya onaylanmaması yönünde bir kanun metni hazırlar.” Dolayısıyla, Anayasa’da kanun önermek, milletvekillerine ve -daha önceki sistemi söylüyorum- hükûmete ait iken, komisyonların ayrıca kanun teklifinde bulunacağına dair bir hüküm yok iken İç Tüzük komisyonların bir kanun teklifinde bulunacağını düzenlemiş zaten. Şimdi, bizim yaptığımız: Ölüm cezası kalktı, bunu kaldırıyoruz ama tamamen ona benzeyen, aynı, uluslararası anlaşma ve uygun

bulma kanunu. Burada da ölüm cezası, mahkeme kararı; ona uygun bulma kanunu düzenlenmiş, ona şeklen benzeyen bir öneri bu. Başka alternatifler konuşabilir, tartışılabilir, ayrı mesele ama “Bu yoktur, Anayasa’ya aykırıdır.” demek yanlış bence düzenlemelere göre.

Teşekkür ederim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkanım, usul yönünden bir söz talebim olacak, geneli üzerindeki değerlendirmem dışında.

BAŞKAN – Peki, bakalım.

Grup Başkan Vekilimiz olduğu için, milletvekillerimizden rica ediyorum, bir öncelik verelim Özgür Bey’e.

Buyurun.

V.- AÇIKLAMALAR

1.- Manisa Milletvekili Özgür Özel’in, İç Tüzük Teklifi’nin görüşmelerinde usul ve şekil şartlarına uyulmadığına ilişkin açıklaması

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkanım, geneli üzerinde farklı değerlendirmeleri kısaca yapacağız ama usul yönünden bir konuyu tartışmamız gerekiyor çünkü usul her zaman daha önde geliyor ve şekil son derece önemli, hele hele Anayasa ve Meclis için İç Tüzük yapıyorsak.

Şimdi, Sayın Binali Yıldırım yetkisini kullanarak bir İç Tüzük değişikliği önerdi, geçen hafta zaten bir mutabakat vardı. Ancak daha sonra biz yazılı olarak bir itirazda bulunduk çünkü gruplarla paylaşılacaktı, ardından “Eğer uzlaşılsa beş grubun grup başkan vekillerinin imzasıyla bile verebiliriz.” demiştik ama pazartesi günü öğleden sonra kendi imzasıyla yolladı. Ama içerikte uzlaşmayı aşan maddeler vardı, onlara itirazlarımız var. Sizin Başkanlığınızda, ev sahipliğinizde bunu da dile getirdik, onları dile getirecek değilim ama şu anda Sayın Binali Yıldırım’ın İç Tüzük değişiklik teklifi üzerinde konuşuyoruz. Şimdi, bu, sayın hocamın da uzmanlık alanı, dersini de anlatmış bir kişi olarak Sayın Binali Yıldırım’ın makam olarak yaptığı görevlerde ona vekâlet yetkileri var ama bir milletvekili sıfatıyla, vermiş olduğu kanun teklifinde Sayın Binali Yıldırım adına kanun teklifi sahibi olarak Sayın Meclis Başkan Vekilimizin söz alması çok tartışmalı.

BAŞKAN – Kanun teklifi sahibi olarak söz vermedim ona, Meclisi temsilen orada oturduğu için verdim.

TBMM BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sayın Başkan, çok kısa izah edebilir miyim? Temsilen de değil, Murat Bey bana soru tevcih etti kendisi, ben de ona cevap verdim.

BAŞKAN – Yok, yok, şimdi değil.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Şimdi, şöyle, zaten usul ve şekil dediğim de bu.

BAŞKAN – Şey adına... Onu ben düzelteyim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Düzeltilin. Şu anda Sayın...

BAŞKAN – Özgür Bey, başlangıçta önerge sahibi adına konuşmak üzere ben Sayın Başkan Vekiline söz vermedim. Biliyorsunuz, kanunlar, teklifler görüşülürken o nereyle ilgiliyse, Meclisle ilgili olduğunda bugüne kadar hep Meclis başkan vekilleri İç Tüzük’le ilgili işlerde gelip oturdular. Şimdi, bu görüşülme sırasında temsilen oturduğu için ben ona söz verdim, teklif sahibi olarak değil. Teklif sahibi katılmadığı için ona söz verdim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Şimdi tam olarak da onu söyleyeceğim. Normal şartlarda bizim burada, hele hele bu yeni Anayasa ve ona uyumlaştırmaya çalıştığımız İç Tüzük'te Sayın Başkanın oturduğu yer teklif sahibine ayrılmış yerdir ve teklif sahibinin gelip ilk sözü alarak kendi teklifini savunması lazım.

TBMM BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Teklif sahibinin yeri burası.

BAŞKAN – Orası değil, yan tarafı.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Teklif sahibinin bulunduğu yer şu anda boş, teklif sahibi yok, teklifi savunan yok ve siz, işte, tutanağa geçirdiniz: “Teklif sahibi olarak söz vermiyorum, Meclis Başkan Vekili olarak...”

Gelelim işin ikinci kısmına. İki yanında 2 mevkidaşım oturuyor, kendileri grup başkan vekili; önlerinde “TBMM Başkanlığı” yazıyor şu anda. Kendilerinin teklifin altında imzası olsaydı teklif sahibi olarak o taraflarda oturabilirlerdi. Her birimizin eşitliği ilkesi, takdir yine kendilerine ait olmak üzere ve gereğini şu anda değil ama bir daha oturma düzeni alındığında telafi etmek üzere kendi durum ve pozisyonlarını kendi takdirlerine bırakıyorum.

BAŞKAN – Onlar koltuk olmadığı için oradalar.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – İşte, bu şekil şartlarına dikkat etmek gerekiyor. Birbirine eşit grup başkan vekilleri, eğer teklif sahibi de değillerse ve Meclis Başkanlığını temsil yetkileri de yoksa önlerinde “Meclis Başkanlığı” yazıp bir parti aidiyeti ve ortaklığı üzerinden ve yanlış bir algıya sebebiyet verecek bir konumlanma doğru değil. Tabii, “Bunu şimdi düzeltin.” desek rencide edici olur; sayın mevkidaşlarımın yeniden oturma sırasında bu meseleye dikkat edeceklerini düşünüyorum.

Bunun dışında diğer konuları geneli üzerinde değerlendireyim Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyoruz.

Şimdi, bir şey daha var, onu da ben hatırlatayım. Tabii, usul tartışmaları bu Komisyonun hakkıdır ama Komisyon üyeleri dışında kimse usul tartışması burada İç Tüzük'e göre açamaz; onu da siz açtınız, onu da ben söyleyeyim, bir daha düzeltelim onu da.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – O konuda şöyle...

BAŞKAN – Peki, Nurhayat Hanım'a söz veriyorum.

Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkanım, bir cümle ekleyeyim, eksik kalmasın.

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Geçen İç Tüzük'te, şu anda Meclis Başkanlığını temsil eden Sayın Başkanımız hem mesele İç Tüzük olduğu için ve bu işin temel uygulayıcıları grup başkan vekilleri olduğu için grup başkan vekillerine öncelikli söz verme ve usul tartışmalarında söz verme konusunda bir esneklik sağlamıştı ve bunda genel bir mutabakat vardı, o uygulamanın devamı olarak söz aldık.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben bu kitaba sadığım. Şimdi, Başkanım, Komisyon Başkanı olarak benim sadakat yükümlülüğüm bu kitabdır. Kitaba bağlılığımı tartışmam.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bu ilk yaptığımız uygulama da ileriye örnek teşkil eder, hepimiz de memnun oluruz.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A)KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi (2/772) (Devam)

BAŞKAN – Peki, Nurhayat Hanım, buyurun.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli katılımcılar; ben de yeni yasama yılının ve Komisyonumuzun ülkemizin ve milletimizin beklentileri doğrultusunda çalışmasını, demokratik yasalar, Anayasa değişikliği veya İç Tüzük değişikliğini hayata geçirmesini diliyorum. Bugün Batman’da şehit olan 7 şehidimize Allah’tan rahmet, yakınlarına başsağlığı diliyorum.

Aslında hem Anayasa referandumunda hem 24 Haziran seçimlerinde, daha doğrusu her seçimde AKP bir söylem kullanıyordu, diyordu ki: “Bize oy verirsiniz, bu Anayasa geçerse bir daha şehit gelmeyecek. Biz iktidar olursak faizler düşecek, ekonomik kriz olmayacak, şehit olmayacak.” Ama maalesef hepsi gün geçtikçe derinleşiyor, bunu da ortaya koymamız gerekiyor.

Şimdi, bu İç Tüzük değişikliği neden zorunlu oldu? Tabii, bir Anayasa değişikliği gerçekleşti ve teknik olarak da Meclisin çalışması için uyum maddelerinin getirilmesi gerekiyor. Ama şunu ortaya koymak gerekiyor: Bu İç Tüzük değişikliğinin dayandığı Anayasa’nın meşru olmadığını bir kez daha ortaya koymak gerekiyor.

Sayın Başkan, biraz önce bu Anayasa kitapçığını göstererek “Ben buraya bağlıyım.” dediniz. Ama o Anayasa’da burada değişiklik yaparken şöyle bir emredici hüküm eklendi “Hem İç Tüzük hem uyum yasaları altı ay içerisinde çıkarılır.” dendi ama...

BAŞKAN – Onlar düzen süresi, talimat süresi değil.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) - Altı ay geçti.

BAŞKAN - Kesin süre değil yani.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Değil, sadece “...altı ay içinde çıkarılır.” yazıyor yani o altı ay kişiden kişiye partiden partiye değişebiliyor.

BAŞKAN - Kesin süre ayrı tabii.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) - Ve maalesef Meclis ilk açıldığında da bunun sıkıntısını yaşadık. Bir yasa değişikliği geldi. İç Tüzük’e göre orada bir bakan bulunması lazım. Sayın Şentop dedi ki o zaman: “O bakan bu bakan değil, bakan olmadan görüşeceğiz.” Böyle bir karmaşa da yaşadık. Şunu tekrar belirtmek istiyorum, tabii, bu İç Tüzük’ün dayanağı olan Anayasa biraz önce de söylendiği gibi olağanüstü koşullarda gerçekleştirildi, eşit olmayan koşullarda gerçekleştirildi, baskı ortamında gerçekleştirildi, mühürsüz pusulalar geçerlidir kararıyla mevzuata, hukuka aykırı kararlarla gerçekleştirildi. Ben referandum sürecinde Muş’taydım ve gittiğim her yerde bütün barolar, sendikalar şunu söylediler: “Vali bey köy köy dolaşıp herkesi tehdit ediyor. Burada ‘evet’ çıkmazsa şöyle yaparız böyle yaparız diye.”

BAŞKAN – Yalan söylemişler size.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) - Ben orada gördüklerimi, bana anlatılanları söylüyorum.

BAŞKAN - Savcılıklara verecektiniz “Vali tehdit ediyor.” diye, YSK’ya verecektiniz.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) - Kimi kime şikâyet edeceksiniz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Ama bunlar yalan.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) - Dolayısıyla da böyle bir ortamda geçti bu Anayasa ve şimdi de mecburen tabii ki uyum kapsamında bu teknik değişikliklerin yapılması gerekiyor ama biraz önce de söylendiği gibi bu teknik değişiklikler dışındaki hükümlerin itiraz ettiğimiz kısımlarının da değişmesi gerekiyor.

Bir de şunu söylemek istiyorum, biraz önce Murat Bey konuşurken “Şimdi bu İç Tüzük değişikliğini yaparken şuna göre yapmak lazım. Yani bir gün gelecek biz çoğunluk olacağız, siz azınlık olacaksınız ve o zaman herkesin objektif kriterlere göre kabul edebileceği hükümler koymak lazım.” dediğinde Adalet ve Kalkınma Partisinden arkadaşlar gülümsediler, burada aralarında konuştular falan. Şimdi dedim ki: “İnanmıyor musunuz böyle bir şey olacağına?” “Yok falan.” dediler. Şimdi tabii hafızalarımız çok sınırlı, çok yaşadık yani bunu. Örneğin hatırlatmak isterim Ergenekon, Balyoz davaları olduğunda biz “Hukuk herkese lazım.” dediğimizde yine gülüyordu arkadaşlar, birtakım söylemlerde bulunuyorlardı ama günü geldi hukuk sizlere de lazım oldu. 2010 referandumunda aynı şeyleri söylediğimizde yine gülüyordunuz ama onun yanlış olduğunu, bunun bir kumpas olduğunu günü geldi yine siz söylediniz. Yine, gülmeyin derim, her gecenin bir sabahı var elbet.

Şimdi, bir “Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi” diye literatürde hiç olmayan bir şey getirdiniz ama görüyoruz ki bu sistemin üç şeyi eksik, biri Cumhurbaşkanı, biri hükümet, biri sistem. Şimdi bunları tabii çok tartıştık. Cumhurbaşkanı niye yok? Cumhurun başkanı değil, bir partinin genel başkanı. Hükümet yok, bir kişi var, diğerleri teknokrat, bürokrat, bir kişi tarafından atanmış bir kuruldanda oluşuyor, sistem yok, zaten onun kargaşasını hep beraber yaşıyoruz hem bu Mecliste yaşıyoruz hem yapılması gereken değişikliklerde. İşte, şimdi biraz önce konuştuk, uluslararası anlaşmaların teklif edilmesi lazım, teklif edecek Anayasa’da bunun dayanağı yok gibi veya işte Meclis açıldığında kanun görüşeceğiz İç Tüzük’le fiili olarak çalışma koşullarımız örtüşmüyor gibi bir sürü kaosun içine girdik maalesef. Dolayısıyla da ben de önemsiyorum, evet Sayın Cumhurbaşkanı açılış konuşmasının sonunda dedi ki: “Hem Millet Meclisinin daha doğrusu bu Meclisimizin itibarının etkinliğini artırmak için gerekirse Anayasa, İç Tüzük değişikliği yapılmalıdır.” Önemsiyorum yani bu eksiklikler fark edildiyse AKP tarafından, sizler tarafından ya da yürütme organı olan tek kişi tarafından bu anlamda demokratik olmak kaydıyla tabii ki yapılabilir, yapılması da gerekir diye düşünüyoruz.

Şimdi, teklifle ilgili baktığımızda gerçekten kuvvetler ayrılığı gelecek dendi Anayasa değişikliği sırasında ama görüyoruz ki bunun uygulanabilir olmadığını sizler de anlamışsınız. Normalde kuvvetler ayrılığına göre tabii yasamanın düzenleyici işlemleri koymasına gerekiyor, yürütmenin bunu icra etmesi gerekiyor ama hepimiz de hukukçuyuz, biliyoruz ki uygulamadan ayrı bir mevzuat düzenlenmesi gerçeklikle örtüşmüyor ve çoğu zaman uygulamada aksaklıklar, sorunlar çıkartıyor. Demek ki yürütme organının yasama organı dışında tamamen bağımsız olması bu anlamda, sizin söylediğiniz anlamda çok da mümkün olmuyor, ki komisyon toplantılarına ya da Meclise yürütme temsilcisinin katılması gerektiğini düşünmüşsünüz, ki aslında bu da parlamenter demokratik sistemin yaşanmış deneyimlerle nasıl da aslında ülkemiz açısından uygulanabilir olduğunu ve gerekli olduğunu bir kez daha ortaya koyuyor.

“Yürütme temsilcisi” kelimesinin muğlaklığını tekrar ben de vurgulamak istiyorum. Yürütme temsilcisi çok geniş bir kavram, bunun içine merkez teşkilatı da girer, taşra teşkilatı da girer yani çok somut bir kavram değil, onu somutlaştırmak gerekiyor, ki bizim önerimiz “Cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakan” şeklinde somut olarak eklenmesi yönünde.

Murat arkadaşım diğer bazı teknik şeyleri söyledi, tekrar olmaması açısından söylemiyorum. Ama şunu vurgulamak istiyorum: Madde 11’de örneğin sistematik açıdan da bir yanlışlık var. Gündem dışı konuşma düzenliyor, devamında 62’nci maddeye göre yürütme temsilcisinin olağanüstü koşullarda gelip konuşma hakkı veriliyor ve bunun süresi gündem dışı konuşmanın altına ekleniyor. Yani konuşma süresini, olağanüstü hâllerde yürütme temsilcisinin konuşmasının süresini gündem dışı konuşmanın altına ekliyorsunuz. Sistematik olarak çok yanlış olmuş ve gereksiz olmuş. Bunun 62’nci maddenin altına eklenmesi gerekiyor.

62’nci maddede de yine yürütmenin temsilcisine istediği zaman, son fıkrada, gelip Mecliste konuşma hakkı veriyorsunuz. Bu bahsettiğiniz kuvvetler ayrılığı ilkesiyle örtüşmüyor. Kabul etmiyoruz, doğru bir düzenleme değil, bunun oradan çıkarılması gerekiyor.

Yine, seçimlerin yenilenmesi hâlinde yasama belgelerinin durumuyla ilgili yapılan düzenlemenin de uyumla bir ilgisi yok ve orada özellikle Meclis soruşturması önergelerinin hükümsüz hâle gelmesi kabul edilebilir değil. Bunun altında başka sebepler ararız ve doğru bulmayız. Dolayısıyla da geçerli olmaya devam etmelidir Meclis soruşturması önergeleri.

Anlaşmalarla ilgili söylendi, evet, Anayasa’da olmayan bir yetki veriliyor Komisyona, bunun çözümlenmesi lazım. Bunları genel olarak belirtmek istedim.

Şimdilik teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Nurhayat Hanım teşekkür ediyorum.

Özgür Bey, siz konuştunuz, tamam, o zaman...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Geneli üzerinde söz istiyorum.

BAŞKAN – Tamam.

Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkanım, öncelikle şu anda ilk kez Başkanlık ettiğiniz bir Anayasa Komisyonu toplantısına iştirak ediyorum. Başarılar diliyoruz.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Adaletten ayrılmayacağınıza, tarafsızlık ilkesi içinde ve uzun süre Adalet Bakanlığı yapmış bir kişi olarak Anayasa Komisyonu gibi son derece önemli bir komisyonda daha önce Anayasa değişikliğinde sizin de televizyon ekranlarında, miting meydanlarında bolca savunduğunuz güçlü Meclise yakışır bir Anayasa Komisyonu çalışması yapmaya gayret edeceğinizi ümit ediyoruz. Çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

Yine, Anayasa Komisyonumuzun tüm üyelerini saygıyla selamlıyoruz. Bürokrasiyi ve bizleri takip eden değerli basın emekçilerini de bu sizin başkanlığınızda yaptığımız ilk toplantıda saygıyla selamlıyoruz Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına.

Aslında geneli üzerinde çok uzun bir değerlendirme yapmak mümkün ancak biraz önce de bahsettiğim gibi sizin ev sahipliğinizde sayın grup başkan vekilleriyle birlikte bir araya geldik ve pek çok anlaşmazlık maddesinde mesafe alabileceğimizi görüyoruz. Ama alamadığımız birkaç madde üzerinde de yeni müzakerelerle o işi çözecek olursak buradan ilk toplantıda bir uzlaşmanın veya bir minimum mutabakatın çıkması olası oluyor. Böyle bir şey olursa Meclis açısından büyük bir kazanım olur.

BAŞKAN – Şimdi, bu görüşmedeki önergeleri ben şimdi dağıttırayım, ihtilafı olan kısmın önergesini de dağıttırayım, onları tekrar müzakere edeceğiz...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Çalışalım.

BAŞKAN - ...ama arkadaşlarımız bütün önermeleri bu arada bir incelesinler.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Çok memnun oluruz.

BAŞKAN – Dağıttırıyorum.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – O yüzden madde madde birçok konuda yapacağımız eleştiriler vardı, bunu Komisyon üyesi arkadaşlarım bir kısmını dile getirdiler, o kısımlarına ben şimdilik değinmeyeceğim ama toplamda bir uzlaşma olmazsa tabii bütün maddeler üzerinde ayrı ayrı bunlar zaten değerlendirilir ama ben Anayasa Komisyonuna -bir İç Tüzük değişikliği yapıyoruz ve aslında bu iç tüzük değişikliği dünyada nasıl yapılıyor, dünya parlamentolarında nasıl yapılıyor, bu konuda- küçük bir hatırlatma yapmak isterim. Bunun dersini almış olanlardan hatta dersini vermiş olanlardan da özür dilerim hatırlatma mecburiyeti hissettiğim için.

Artık modern parlamentolarda, demokrasi parlamentolarında iç tüzük değişikliğinde üç ana eğilim var. Bu üç ana eğilimden ilki, iç tüzük değiştirmek için nitelikli çoğunluk hatta yüksek nitelikli çoğunluk aranmasıdır. Yani bir meclis kendi anayasasını yapıyorsa bir fazla eli kaldıran tarafın dediği değil de mümkün olan en üst düzeydeki uzlaşmayı aramaya zorlayan iç tüzük değişiklikleri ve iç tüzük hükümleri var dünya parlamentolarında. En önemli eğilimlerden bir tanesi, nasıl anayasa değiştirirken yüksek nitelikli çoğunluk arıyorsak bir parlamento kendi iç tüzüğünü değiştirirken de yüksek nitelikli çoğunluk aranmalıdır. Bizde yok ama bu eksikliği veya olan yerlerde neyin arandığını, bizde neyin aranmadığını görmek lazım.

İkinci bir eğilim, ikinci bir yönelim daha da sarsıcı; iç tüzük değişikliklerini sadece muhalefet milletvekillerinin teklif edebilmesi. Bunu uygulayan ülkelerdeki iktidar öz güvenine bakın. Diyor ki: İç tüzüğü ben teklif etmem çünkü bu, muhalefetin söz hakkını kısımaya, denetim olanaklarını elinden almaya, yasama kalitesini düşürmeye yönelik olabilir. O yüzden bu parlamentoda bir iç tüzük değişikliği önerilecekse bunu muhalefet partisi önerebilir. Elbette iktidar partisinden de onayıyla bu değişiklik yapılabilir. Bu onur, bu şeref, bu öz güven de bütün parlamentoya aittir. Oysa biz şimdi İç Tüzük değişikliğini nasıl yapıyoruz ki bu bir zorunlu değişiklik ama bundan önceki değişiklikler nasıl yapıldı; yapılarıyla yapılmayısıyla, yaşanan tartışmalarıyla, çatışmalarıyla, söz sürelerinin nereden nereye indirildiğine ve buna kimin oy verdiğine... En hazini de şudur, burada daha önceki dönemde olmayan milletvekili arkadaşlarım için küçük bir hatırlatma yapalım: Grup önerilerinde tüm gruplar onar dakika konuşur. Bu süre Adalet ve Kalkınma Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisinin önerisiyle, önergeyi veren parti için beş, diğerleri için üçer dakikaya indirilir. Oturumu muhalefet partisinden bir Meclis başkan vekili yönetmektedir. Üç dakikalık süre yetmez ve arkaya döner arkadaşlarımız “Başkanım, süremi uzatabilir misiniz?” Başkan muhalefet partisinden, daha özgürlükçü, daha ek süre veren olduğu için bir dakika uzatır, o süreyi zevkle kullanır arkadaşlar, o ihtiyacı. Oysa daha yirmi gün önce o süreyi on dakikadan üç dakikaya o arkadaşın eli indirmişti. O elin sahibinin diline o süre yetmemektedir. O zaman grup disiplini içinde, işte birileri istiyor diye söz sürelerini indirmeye kalkan eller kürsüde “Başkanım, süre yetmedi.” dediğinde biz oradan, Parlamenteonun -çok kullanılsa iyi olacak, düzenini bozmamak adına ama- artık bir ritüeli hâline gelmiş söz atmayla “Verin Başkanım, verin ama indirdiğini de hatırlatın.” deriz. Biz böyle İç Tüzük değişiklikleri de yaptık.

Üçüncü yönelimden bahsetmiştim. Üçüncü yönelim ise yapılacak iç tüzük değişikliklerinin bir sonraki parlamento döneminde uygulanabilmesi kuralıdır. Bu da şudur: İktidar-muhalefet ilişkilerinden bağımsız oturun, düşünün, taşının. İç tüzük değişikliği öneriyorsan bugün iktidardasın ama ya yarın muhalefette olursan, bugün muhalefettesin ama iktidarda olduğunda bu iç tüzükle bu parlamento yürüyebilir mi diye düşünmeye sevk eden ve bir değişiklik yapılacaksa gelecek dönem uygulanabilir yaklaşımı şu anda dünyada değişe değişe, gelişerek gelmiş iç tüzük uygulamalarında takdir toplayan

ilerici demokrasi parlamentolarının övündüğü hususlar. Ben bugün bunun hiçbirini bu İç Tüzüğe dercedemeyeceğimizi biliyorum ama iktidar-muhalefet ilişkilerinden bağımsız herkes bir otursun ve düşünsün çünkü önümüzdeki günlerde, Sayın Binali Yıldırım'ın davetiyle ve yapılan mutabakat, verilen söz tutulduğu takdirde oturulacak ve daha iyi olması için, tırnak içinde söylüyorum, biz daha iyi olması için oturacağız ama birileri daha hızlı, birileri daha az ayağa dolanan bir iç tüzük için bir masa kurulacak. O masa kurulmadan önce bizim yüzümüze söylemeyin iktidar partisinin milletvekilleri ama kendi iç tartışmalarınızda, yarın başlayacak kampınızda; yahu biz ileri demokrasi, ileri demokrasi dedik, güçlü Meclis dedik, o dedik bu dedik, elin oğlu, dış güçler kendi parlamentolarında iç tüzüğü nitelikli çoğunlukla, muhalefetin teklif etmesiyle ya da bir sonraki dönem uygulanabilir diyerek müthiş bir öz güvenle iç tüzük değiştiriyorlar. “Biz ileri demokrasi diyorsak bunu ilk önce kendi 600 milletvekilli Parlamentomuza uygulayalım.”ı bir tartışın. Bir şey yapın ki şaşıralım, bir şey yapın ki takdir edelim, bir şey yapın ki çıkıp teşekkür edelim.

İlk kez milletvekili olmuş iktidar partisindeki değerli vekillerim belki şöyle düşünüyordur, çünkü A Haber izliyorsa: O sanıyor ki bu muhalefet hep dış güçlerin güdümünde, aklınızın alabildiği bütün terör örgütlerine yardımcı olmak için her türlü şeytanlığı yapıyor çünkü sizin kanaldan izleyince o duruma kapılınlıyor ve hiçbir doğruya doğru demez. Aha da arkanızdaki o kanalların haber bültenini hazırlayıp sunanlar değil ama emekçisi muhabirler bilir ki taş üstüne taş koyduğunuzda, iyi bir öneri getirdiğinizde, demokrasiyi geliştirdiğinizde ilk desteği bizden görürsünüz. Çıkar o kürsülerde teşekkür de ederiz, buradan da boynumun borcu olsun ama teşekkür kısmı değil de bizim şeytanlaştırdığımız kısımlar haber olur. Ondan şimdi söylüyorum, bu kadar açığız, bu kadar netiz. Yapın bir özgürlükçü iç tüzük, yapın bir demokrasi parlamentosu iç tüzüğü; sizi desteklemek, karşınızda şapka çıkarmak, mikrofondan teşekkür etmek de boynumuzun borcu olsun.

Bugün geldiğimiz noktada –toparlayacak olursam- yaptığımız bu İç Tüzük değişikliği teklif edildiği şekilde, hele hele Adalet ve Kalkınma Partisi tarafından basına kontrollü olarak sızdırılan ve “alternatif bir” “alternatif iki” diye yer alan ve yalanlanmayan, reddedilmeyen, biraz konuşulsun istediğiniz ve grip, ölüm, sıtma diye, ölümü gösterelim sıtmaya, sıtma olmazsa gribe razı olsunlar diye hazırladığınız üç alternatifli teklifin kendisi bütün olarak ama bu teklif de önemli kısımlarıyla şunu içermektedir: Yani biz bir muhalefet partisi olarak bunu yapamazdık, siz yaptınız, bu konuda bir belge ürettiniz, 16 Nisan referandumunu meşruiyet tartışmasına soktunuz. “Yeni sistem” dediğiniz, bizim “rejime kasteden değişiklik” dediğimiz meselenin kendini tartışmalı hâle getiriyorsunuz. Zira, bir vatandaş veya bütün vatandaşlarımız oy kullandılar sonuçları, tabii öncesinde, sırasında ve sonrasında yaşanan bütün eşitsizlikleri bir kenara not ederek. Olağanüstü hâlde Anayasa değiştirdiniz. Brezilya’da yapamazsınız, anayasalarında var OHAL’de anayasa değişmez diye. Birçok ülkede, Meksika’da yapamazsınız.

İSMAİL BİLEN (Manisa) – 1961, 1982, 1924, 1928; hangi şartlarda yapıldı?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Tencere dibin kara, benimki senden kara diyorsanız... Ben o anayasa değişikliklerinin hepsinde meşruiyet tartışması olduğunu...

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Savunduğunuz için söylüyorum.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Şunu çok net söylüyorum: Sayın İsmail Bilen –stenograf arkadaşlara yardımcı olmak açısından söyleyeyim, o ses Sayın İsmail Bilen’e ait, Manisa AK PARTİ Milletvekilidir-tencere dibin kara, seninki benden kara, diyor ki: “Biz OHAL’de yaptık ama Kenan Paşa da OHAL’de yapmıştı.” O zaman Kenan Paşa 1980 askerî darbesinden sonra...

İSMAİL BİLEN (Manisa) – 1982 Anayasası’nı savunmanız, 1961 Anayasası’nı savunmanız için söylüyorum.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sözümlü kesmeyin. Savunan yok.

Şunu söyleyelim: “Onlar da OHAL’de yapılmıştı.” diyor. Biz OHAL’de yapılan, sıkıyönetim döneminde hazırlanan o anayasalara karşı çıktık. Hatta şunu söyleyeyim, hâlâ beklerim, İsmail Bey kendinizi bu vazifeye layık görürseniz şunu yapın: Biz partinizin kurucu Genel Başkanı ve mevcut Sayın Cumhurbaşkanının 1982 Anayasası referandumunda değerli eşleriyle birlikte oy kullandığı sandıkta bir tane “hayır” oyu çıktığını ve diğer “evet” oylarından hangisinin kendisine ya da eşine ait olduğunu hep merak ettik. Lütfen o sandık sonucunu bir irdeleyin, deyin ki: Sayın Cumhurbaşkanı ve eşlerinin kullandığı sandıkta bir “hayır” oyu var, hangisi o oyu kullanmış, hangisi “evet” demiş bilelim.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Yok öyle bir şey, öyle bir şey yok.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Lütfen İsmail Bey bunu tayin etsin ve çalışsın.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Sandık sonuçları yok kimsenin elinde.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ben bunu sordum, bugüne kadar bir tane getirmediniz, ben bunu söylüyorum.

BAŞKAN – Hangi sandık, sandığın numarasını verir misin?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, konuyu dağıtmayalım.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Sandık sonucu yok ki, YSK’da yok; nereden çıkarıyorsun?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ben bunu tutanaklarda defalarca verdim, tekrar verdim Sayın Başkan.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Müddei iddiasını ispatla mükelleftir, önce iddianızı ispat edin sonra konuşun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ben zaten iddiamı Genel Kurulda ispat ettim de siz getirecektiniz hangisinin “evet” “hayır” attığını.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Hayır siz getireceksiniz, belgeleri getireceksiniz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Değerli Başkan, şimdi, şu hesabı yaparlar, bu hesabı yaparlar, mecbur yaparlar yüzde 51’e 49 geçti Anayasa değişikliği. 51 veren vatandaş açısından söylüyorum, “evet” diyen vatandaş açısından söylüyorum, oy verirken ben televizyona çıktım ve dedim ki: Sözlü soru niye yok arkadaş? Bakana ben niye soru soramayım? Sayın Bekir Bozdağ benden sonra çıktı dedi ki: “Özgür Bey’e hatırlatmak lazım, bu sistem katı kuvvetler ayrılığına dayanmaktadır, yürütme ile yasama birbirinden ayıdır, bu yüzden bakanlar yeminden sonra Meclise gelmeyeceğinden ona sözlü soru soramaz.” Ben ikna edemedim yüzde 51’i, Sayın Bekir Bozdağ ikna etti. O yüzde 51 şimdi şu soruyu sorar: Madem bakanlar yeminden sonra gelmeyecekti, ben de buna inandım katı kuvvetler ayrılığı oluyor, milletin vekili bakanla aynı havayı bile teneffüs etmeyecek, göz göze gelmeyecek, katı kuvvetler ayrılığı bunu gerektirir, Amerika başkanlık sistemi bilmem ne anlattı Bekir Bey ikna oldum ama şimdi diyorlar ki: “Bakanlar Meclise gelsin, komisyonda otursun -alternatif ikiniz de- önergeye katılıp katılmadığını da cevaplasın.” Bugünkü hâliyle bile bütçeyi bırakın, diğer çalışmalarda Mecliste yerini alsın ve milletvekillerinin sorularını cevaplasın. Şimdi vatandaş derse “E, ben 51 verirken bunu bana söylemediniz ben bileydim vermezdim.” derse bu meşruiyet tartışmasının daniskasıdır arkadaşlar. Oy alırken söylemediğiniz ve kendi argümanlarınızı şimdi çürüttüğünüz bu metin muhalefetin uzun gayretlerle yaratamayacağı bir meşruiyet tartışmasını yaratır, bir kriz aşılacaksa hep birlikte bir ekonomik krizden çıkacaksa, bu ülke uluslararası itibar görecektir, hukukun üstünlüğü ve bu ülkedeki tüm hukuk belgeleri uluslararası olarak tanınacak ve güvenilecekse bu, sisteminizi meşruiyet tartışmasına sokarak olmaz. Muhalefet partileri dâhil, Parlamento dışı muhalefet dâhil, en farklı grupların dâhil meşruiyetinizi tartışmayacağı bir zemine oturtmanız lazım. Bugün sizin yaptığınız iş o gün yaptığınızı

inkâr etmektir ve bugün bizde aradığınız uzlaş, bizim bir Anayasa, birkaç başlık Anayasa değişikliğini reddedeceğimiz, sizin hibrit bir sistem kurma teklifinizi reddedişimizdendir. Zira bu işin bir düzelmesi olacaksa kuvvetler ayrılığı yeniden tesis edilecek, kuvvetler birliği yerine, bir kişinin yasama, yürütme, yargı üzerindeki tahakkümü çözülecekse bu başta Anayasa, seçim kanunları ve diğer mevzuat üzerinde ciddi bir çalışmayla ve 16 Haziranda yanlışlıkla girdiğiniz ve şimdi bin pişman olduğunuz o yoldan hep birlikte çıkmaya karar verip vermememizle mümkündür. Bu yüzden biz eğer bu sürecin sonunda bugün Meclis Anayasa'ya aykırı, her ne kadar bazı arkadaşlar, Nurhayat Hanım konuşurken “O temenni süresidir.” falan dedilerse de bir Anayasa yaptınız, son sözümüz o, bir Anayasa değişikliği teklif ettiniz, içinde de dediniz ki: “Altı ayda Meclis buna uyacak.” Üzerinden on sekiz-on dokuz ay geçti oradaydınız, Meclisteydiniz, bu konuda parmak kıpırdatmadınız ve karşı karşıya kaldığımız durum şu: Kendi yaptığı Anayasa'sını ilk olarak kendi çiğneyen bir siyasi parti pozisyonuna geldiniz ve bir kişinin üzerine göre diktığınız kıyafet daha bir yıl olmadan ya, burası bol geldi, burası dar geldi diye daha ilk Meclis konuşmasında gerekirse Anayasa değişikliği çağrılılarıyla ve kendi Anayasa'sını çiğneyerek gri alan üzerinde bütün yaz Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle gri alanları ezmiş ve kendisi için gelecekte elverişli alana dönüştürmeye çalışmış Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle yürünmüş bir Anayasa ihlaliyle de karşı karşıyayız, bu. Anayasa Mahkemesine, Anayasa Mahkemesi üyelerinin yürütmenin kendi üzerinde kurdukları baskı, yüksek yargı başkanlarının yürütmenin emrinde gezilere katılması, yürütmenin himayesinde açılış törenleri yapması, tüm milletvekillerinin, partisinin de genel başkanı olan yürütmenin başı ve tarafsızlık yemini eden bir Cumhurbaşkanı tarafından belirleniyor oluşu gerçekleriyle bugün bir bakıma iki yüz elli yıl, Montesquieu'dan beri ama ikili kuvvetler ayrılığına dönecek olursak John Locke'tan beri iki yüz yetmiş-iki yüz seksen yıllık bir büyük gerilemeye imza atmış durumdasınız. Büyük gerilemelere imza atmak akarsuya, nehre karşı yüzen balıkların sonundan farklı bir son getirmez. O tarihlerden belki bir yüz yıl sonra Edison önce doğru akımı buldu. İki kilometrede bir transistör koymak zorundaydık. John Locke'un dediği de o, ikili kuvvetler ayrılığı, ardından Nikola Tesla alternatif akımı buldu, takır takır kullanıyoruz kimse tartışmıyor komisyon salonunu nasıl aydınlatırız. Edison'un bulduğu ampule doğru akımı alternatif akıma çevirmiş olan Nikola Tesla'nın katkısıyla –Allah razı olsun, yattıkları yerde anıyoruz bir kez daha onları- bu salonu aydınlatıyorsunuz ama diyorsunuz ki: “Ben bunu tartışmıyorum ama ben kuvvetler ayrılığı prensibini tartışıyorum.” Gemi mühendisi olsaydınız Arşimet'in kaldırma kanuna aykırı gemi yaptığınız için yaptığınız gemi yüzmezdi, bu da yüzmeyecek, bu da yüzmez çünkü Montesquieu'nun, John Locke'un iki yüz yetmiş yıl önce tespit ettiği -icat etmediği- “Bu kuvvetleri ayırmaz ve birbirlerini denetletmezsen devletler ileri gitmez.” dediği kurala aykırı gemi inşası. Batar. Bugün karaya oturdu daha ilk gün. Hep birlikte kaldırmaya uğraşıyoruz bir ucundan biz, bir ucundan İYİ PARTİ, bir ucunda MHP. Daha limandan çıkmadan kayalığa sürttünüz, uluslararası anlaşma teklif edemiyor, bilmem ne yapmıyor. Mümkün olsa Anayasa'yı değiştirmek lazım, hepimiz kabul ediyoruz. İleride buz dağları var, ileride tehlikeli sular, fırtınalar var. Yaptığınız gemi Arşimet'in kaldırma kuralına inat ediyorsa yüzmez, yüzmez! O yüzden kuvvetler ayrılığına direnerek yapılmış Anayasa ona yapılmış uyum İç Tüzük'ü geçici çözümdür, kayalıktan kurtarırsınız buz dağına doğru gidiyoruz. “Aynı geminin içindeyiz.” diyorsunuz ya vallahi de billahi de biz burada aynı geminin içindeyiz ve bundan hepimiz zarar göreceğiz.

Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Evet, Başkanım, ben teşekkür ediyorum.

Ali Bey, buyurun.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Sayın Başkanım, çok saygıdeğer Komisyon üyesi ve değerli milletvekili arkadaşlarımız, değerli basın mensupları; 1877’de kurulan Anayasa Komisyonunun üyesi olarak yeni dönemde hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum. İnşallah memleketimizin beklediği ve sorunlarımıza çözüm oluşturacak kanun, Anayasa, İç Tüzük düzenlemeleri hepimize nasip olsun. Tabii, bugün ilk düzenleme konumuz İç Tüzük. Anayasa değişikliğinden sonraki süreçte bu bir zorunluluk. Bir kısım milletvekili arkadaşlarımız daha önce, tatile girmeden önceki çıkardığımız iki kanun münasebetiyle “Bunu önce yapmalıydık.” diye söz söylediler. Elbette ki o süreçte, o iki kanunu çıkarmamız gerekiyordu. Malum, anayasaların bir kısım kurallarının doğrudan uygulanabilirlik hükmü de mevcut. Yaptığımız iş, o kanunların çıkması süreci Anayasa’ya aykırı bir süreç değil, İç Tüzük’le ilgili belki çelişebilir gibi görülsede dahi Anayasa’ya aykırı olan hususlar değil, Anayasa’nın doğrudan uygulanabilir kuralları uygulandı ve o iki kanun çıktı. Şimdi, teknik olarak Anayasa değişikliğindeki ve yeni Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle uygun hâle getirilmesi için bu teklif verildi ve hep beraber eleştirilebilir hususların bir kısmının Sayın Başkanımızın makamındaki çalışmada giderildiği kanaatindeyiz. Bununla ilgili önergeleri hazırladık, bütün milletvekili arkadaşlarımıza da dağıtıldı zannediyorum. Ben de buna katkı vermek istiyorum diyen milletvekili arkadaşlarımız da bu önergeye imza atabilirler ve bu düzenlemeyi, değişikliği hep beraber yapmayı arzu ederiz.

Tabii, bir kısım arkadaşlarımız Anayasa değişikliğine “gayrimeşru” dediler. Bu değişiklikten sonra oluşan Anayasa’yla biz hepimiz burada milletvekiliyiz; eğer bir Anayasa değişikliğini gayrimeşru görüyorsanız o zaman burada oturmamanız, burada konuşmamanız ve burada Anayasa değişikliğine, İç Tüzük değişikliğine, kanun değişikliğine katılmamanız gerekir. Bu son derece yanlış bir şey. Gayrimeşru bulduğunuz bu Anayasa sizin siyasi düşüncenize uygun olmayabilir, sizin düşündüğünüz gibi olmayabilir ama bu aziz milletin kabul ettiği ve dünyanın en şeffaf, demokratik seçimlerinden birisiyle kabul edilmiş bir anayasadır.

Bu millet birden çok defa anayasa yaptı. 61 Anayasası hangi gün kabul edildi? 27 Mayıs 1961 yani darbenin tam gününde kabul edildi, bir yıl sonra. Hangi anayasa profesörümüz bu darbelerin yaptığı anayasayla ilgili eleştirilerini getirdiler; onları “Devrimin anayasası” “Özgürlükçü anayasa” diye ne kadar savundular?

15 Temmuzda, maazallah, Fetullahçı terör örgütü başarılı olsaydı kim yapacaktı Anayasa’yı? Bu Meclis mi yapacaktı, biz mi yapacaktık? O Amerika’daki teröristbaşı ve onun ekibi, feshine karar verdiği bu Meclis adına anayasa yapmayacak mıydı? Ama aziz millet anayasa yaparsa sorun oluyor, darbeler yaparsa buna karşı çıkmıyoruz. 71 değişikliğinde de 82’de de sonrakilerde de sıkıyönetim dönemlerinde de olağanüstü hâl dönemlerinde de bu millet defalarca seçim yaptı. Aziz milletimiz 15 Ekim 1961’de yapılan seçimlerde CHP’nin bütün baskısına, askerinin bütün baskısına rağmen tek başına iktidar yapmamıştır. Aziz millet sandığa girdiğinde demokratik iradesini hür bir şekilde, hiçbir baskıya meydan vermeden kullanıyor, bütün seçim tarihimiz böyledir. Bunun için bu milletin tercihlerine, bu milletin yapmış olduğu kararlara bence hepimiz saygı duymalı ve o hukuksal meşruiyetini -hepimizin bir pozitif hukukçu olduğunu da dikkate alarak- kabul etmek ve buna uygun olarak... Elbette ki eleştiriler dile getirilebilir. Her zaman aklı akılla bir araya getirirsek doğruyu bulmak ve daha uzun ömürlü hukuk metinlerini yapmak hepimizin görevi. Mutlaka birliktelik hâlinde, bir mantık içinde, örgü içinde yaparsak daha uzun ömürlü metinleri hazırlamış oluruz.

Efendim “Yürütme kesin ayrılıştı, şimdi niye geliyor?” Yürütme de yasama da bu milletin yürütmesi, bu milletin yasaması. Bir mevzuatı düzenlerken eğer yürütmenin bir temsilcisi geldiğinde biz ondan daha fazla bilgi alacaksak, sorduğumuz sorudan daha çok cevap alacaksak ve daha iyi bir düzenleme yapacaksak buna karşı çıkmanın çok doğru olmadığını düşünüyorum.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – “Soru soramazsanız.” diyorsunuz.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Ona da söz vereceğiz çünkü burada Başkan...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Sözümlü kaldırdınız.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Hayır efendim, Anayasa’da düzenlenen hususları var, çok açık düzenlenen hususlar var. İdare hukukunda biliyorsunuz ki bir konu yasaklanmamış ise serbesttir. Daha az önce Sayın Başkan Vekilimiz, Meclis Başkan Vekilimiz geçmişteki İç Tüzük hükmünü okudu. Anayasa’da açık bir şekilde yasaklanmamışsa İç Tüzük’te düzenlendi. Niye şimdiye kadar bununla ilgili Anayasa Mahkemesi o hükümlerin iptaline yönelik bir karar vermedi?

90’ıncı maddeyle ilgili husus da az önce bir mutabakat çerçevesinde bir metin hâlinde düzenlendi ve yine milletvekilleri bu teklifi yapacak ve milletvekillerinin teklifiyle isteyen milletvekilleri bu uluslararası sözleşmeleri onaylama kanun teklifi olarak Meclise sunabilecekler.

Değerli arkadaşlar, inşallah, yine Komisyonumuzun İç Tüzük’ü çok daha geniş bir mutabakatla baştan sona yeniden yapacağına bu dönem inanıyorum ama bugün yeni tartışmaların oluşmaması için, Genel Kurulda sık sık usul tartışmaları oluşmaması için ve “Bu, Anayasa’ya aykırıydı.” “İç Tüzük mevzuatının bugünkü metnine uygundu, lafzına uygundu, ruhuna aykırıydı.” gibi sürekli tartışmalar yaşamamamız için bugün bu teknik çalışmaları bitirmek, İç Tüzük’ü Anayasa’ya uygun hâle getirmek ve akabinde bir adım sonra da ümit ediyorum ki bütün partilerin ortak katılımıyla oluşturulacak komisyonlarda çok daha geniş, çok daha teferruatlı, 1973’ten bugüne kadar yaklaşık 15 değişiklik geçirmiş İç Tüzük’ü yeniden bir düzenleme hâline getiririz. Bunu hepimizi hep beraberce yaparız arzu ediyorum.

Şimdilik geneliyle ilgili sözlerim bu kadar, maddeler geldiğinde o zaman da konuşacağız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyorum.

İsmail Bey, buyurun.

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Sayın Başkanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, saygıdeğer arkadaşlar; ben de hepinize hayırlı günler diliyorum, sizleri sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

Batman’da şehit olan güvenlik güçlerimizin elemanlarına Allah’tan rahmet, kederli ailelerine de sabırlar temenni ediyorum.

Bir iki hususta yapılan tespite katkı sunmak için özellikle söz aldım. Sayın Kaboğlu Hocamız İç Tüzük’le ilgili birtakım şeyleri ifade ederken üzüldüğüm bir iki hususu çok da yapmadığım, zaman zaman da hoşlanmadığım bir üslupla Özgür Bey’e, aynı şehrimizin milletvekili olan Özgür Bey’e söyledim, ifade ettim. Bir şeyi eleştirirken diğer yönden savunduğumuz ya da savunma pozisyonunda bulunduğumuz durumlara bir bakmamız lazım. 61 Anayasası’na, 82 Anayasası’na, hatta 24 Anayasası’na baktığınızda hep olağanüstü koşullarda yapılmış. Bizim yaptığımız 16 Nisan referandumundan çok daha katı kurallarla halk oylamasına sunulmuş ya da Parlamentoda kabul edilmiş anayasalardır. Hocamın mevcut o Anayasa’yı savunma pozisyonunda kalmasını üzüntüyle karşıladım. Bizim 16 Nisandaki yaptığımız halk oylamasında devlete ve millete bir saldırı söz konusuydu. Bu saldırı karşısında devletin, milletin bekasını korumaya yönelik alınmış bir tedbiri sanki 16 Nisan halk oylamasında neticeye yönelik bir durummuş, bir pozisyonmuş gibi ifade etmek doğru değil. Parlamenter sistemi savunmanızı ve bunu istiyor olmanızı yadırgamam, hatta saygıyla karşılarım, katılmam ama saygıyla karşılarım. Yaklaşık yüz yıllık parlamenter sistem yürümediği, yürütülemediği içindir ki 16 Nisanda biz adına “Başkanlık sistemi” diyebileceğimiz ya da “Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi” diyeceğimiz bir

sistem değişikliğine gitme mecburiyeti içerisinde kaldık. Geçmişe yönelik hafızalarımızı yenileyecek, tazeleyecek olursak pazarlıkların, baskıların ya da şantajların olduğu dönemlerde ya da cuntacıların devreye girmesiyle o parlamenter sistem hep tıkanı, ülke idare edilemez hâle geldi. Biz bunun böyle sürdürülemeyeceği kanaatine vardığımız içindir ki bir sistem değişikliği talebiyle milletin huzuruna gittik ve aziz, necip millet de bizim iddialarımızı doğru bularak bu sistemi onayladı.

Şimdi, bu onaya rağmen bunu gayrimeşru görmek, bunu yapanları irite edici, incitici ifadeler kullanmak hem bilim adamlığına yakışmaz hem biz siyasetçilerin çok uzak durması gereken ifade tarzlarıdır. Milleti ikna ederseniz parlamenter sistemi yeniden getirebilirsiniz. Biz de bunu saygıyla karşılarız ama milletin teveccüh ettiği, milletin desteklediği bir sistem değişikliğini daha henüz hayata geçirmemişken, yeni yeni uygulamaya başlamışken ya da başlıyorken bu sistemi gayrimeşru ilan etmek ve milletin iradesiyle, kabul oylarıyla hayata geçmiş bir Anayasa değişikliğini meşru kabul etmemek, milletin mücadele etmek, inatlaşmak anlamına gelir. Benim de temennim şudur ki keşke geniş bir mutabakatla sil baştan hem Anayasa'yı hem de İç Tüzük'ü yeniden yapabileseydik. Daha demokratik, daha katılımcı, daha özgürlükçü bir Anayasa ve İç Tüzük'ümüz olabilseydi. Ama bunu geçmişte de çok denememize rağmen, kimi zaman muhalefet kimi zaman iktidar taassubuyla direnç gösterdiğimiz içindir ki, hatta geniş bir mutabakata varmış olmamıza rağmen, bir iki hususta itirazları bulunan arkadaşlarımızın -özellikle muhalefet için söylüyorum- itirazları nedeniyle hayata geçirilememiş bir İç Tüzük'ümüz var. Onun üzerinde de yani hemen hemen birçok maddesinde belki onda 9'luk maddelerinde ittifak sağlanmış o metin üzerinden de yeni bir İç Tüzük yapılabilir, tekrar hayata geçirilebilir.

Hepinizin ziyaretlerinde gördüğü, şahit olduğu bir hususu da hatırlatarak sözümü bitirmek, tamamlamak istiyorum. Dünyanın hiçbir parlamentosunda, daha doğrusu dünyanın hiçbir demokratik parlamentosu gece gündüz kanun çıkarmaz, sabahlara kadar kanun çıkarmak için uğraşmaz. Lazım olduğunda, ihtiyaç olduğunda, gereklilik olduğunda bu kanunlar düzenlenir ama bizim ülkemizde zaman zaman yönetmelikle, genelgeyle, yönergeyle düzenlenmesi gereken hususlar bile kanunla düzenlenmiştir. Kanunla düzenlendiği için de zaman zaman yeniden değişikliğe tabi tutulması ihtiyacı doğmuştur, bizim iktidarımız döneminde de böyle olmuştur. Ekonomik şartlardan, siyasi konjonktürden etkilenecek çıkardığımız kanun üç beş yıl içerisinde, zaman zaman da bir iki yıl içerisinde eskitme durumuna, pozisyonuna düşüyorsunuz. Oysa gelişmiş ülkelerin parlamentolarına gittiğinizde somun fabrikası gibi çalışmaz, conta fabrikası gibi sabahlara kadar yıllar boyunca kanun çıkarmaz. İhtiyaç hasıl olduğunda genel bir düzenleme yapılacak ise parlamentolar toplanır ama asıl kanunlar da komisyonlarda yapılır.

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Vekilim, biz bunu söylediğimizde “Biz çok çalışkanız.” diye cevap verdi AKP Grubu her defasında; emin olun, tutanaklarda var.

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Komisyonlarda yapmamız gereken işi Genel Kurulda yapıyoruz. Siz de buna şahitsiniz değil mi? Avrupa'yı gezdiğinizde görüyorsunuz. Komisyonlarda enine boyuna kanunlar tartışılır, Genel Kurulda sadece oylaması yapılır ve varsa, zaruret doğmuşsa bir iki dakikalık katkılarla o kanun oylamaya sunulur. Ama bizim maalesef, her gün, istisnasız, geneli üzerinde, maddeleri üzerinde Genel Kurulda komisyonlarda olmadığı kadar değişiklik teklifleri verdiğimiz, zaman zaman önergeler sunduğumuz, hatta kanunun çıkmasını engellemeye yönelik birtakım belki hakkın suistimaline de sebebiyet verecek düzeyde direnç gösterdiğimiz kanun görüşmeleri olmuştur. Bu olmamalı kanaatimce. Size katılıyorum. Daha geniş katılımlı, yeniden, sil baştan sıfır bir Anayasa, sıfır bir İç Tüzük; daha özgürlükçü, daha demokratik, daha şeffaf, evvallah ama bunu yapabilecek zemini maalesef zaman

zaman bulamıyoruz. Sizin parlamenter sistem talebinizi nasıl gayrimeşru görmüyorsam, görmüyorsak –AK PARTİ Grubu olarak söylüyorum- bizim Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemimize veya başkanlık çözüme, beklentimize bu derece rijit bir saldırı doğru olmaz.

Uzlaşma şu değildir: Muhalefetin her dediğine yaklaşırsak uzlaşma olur, her talebini karşılırsak uzlaşma olur. Bu, azınlığın çoğunluğa tahakkümü olur hocam. Bize bunu öğretiler fakültede. Azınlığın çoğunluğa tahakkümünü hangi hukuk sistemi, hangi parlamenter sistem, hangi demokratik sistem kabul eder ki?

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Çoğunluğun azınlığa tahakkümü.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Ben sizi dinliyorum tabii. Sayın Başkan söz verince yanıt vereceğim.

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Üzüntüm şudur: Konuşmacı arkadaşlar eleştirilerini yaparken millet iradesini...

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Yok, yok bana şey yapın.

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Yok, genel anlamda söylüyorum, bütün arkadaşlar için söylüyorum. Daha özenli bir lisan kullanır, daha özenli bir dille eleştirilerimizi yaparsak bu daha doğru olur diye düşüneyorum ve birbirimize yardımcı oluruz o anlamda.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkürler. Sayın Başkan herhâlde yanıt hakkım doğru.

BAŞKAN – Başkan sırayla veriyorum.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Ama burada doğrudan doğruya bana yönelik bir konuşma söz konusu olduğu için...

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Sayın Hocam, siz direkt bize bu anlamda...

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Yok, yok, ben kişileri muhatap almadım. Sayın Başkan bana söz verirse hemen bir dakika içerisinde... Ben karşılıklı tartışma anlamında söylemedim ama beni şey yaptınız, dolayısıyla ben Sayın Başkanın söz hakkı vermesini bekliyorum.

BAŞKAN – İsmail Bey, bitti mi sözünüz?

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Evet Sayın Başkan.

Sayın Başkan, çok teşekkür ediyorum. Çalışmalarımızın ülkemize, milletimize hayırlar getirmesini temenni ediyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Hocam, ben size sıranız geldiğinde söz vereceğim.

Buyurun Sibel Hanım.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben Komisyon üyesi olmamakla birlikte söz istedim ama eğer Komisyon üyelerimiz varsa onlardan sonra söz alabilirim.

BAŞKAN – Tabii, öncelikle onların söz hakkı.

Peki, teşekkür ediyorum nezaketiniz için.

Buyurun Aysu Bankoğlu.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben de tüm Anayasa Komisyonu üyelerine hukuken, hukukun üstünlüğünü dikkate alarak ve demokratik hukuk devletini unutmuyarak müzakereci bir yaklaşımla görüşmeleri sürdürebilmemizi umut ediyorum ve ilk toplantımızda bu kadar önemli bir değişikliğin önümüzde olmasının da hepimizin farkında olarak bu tartışmaları yürüteceğimize de inancımı tekrar hatırlatmak istiyorum. Hepimize hayırlı uğurlu olsun. Çünkü daha önceki komisyondaki arkadaşlarımın da dile getirdiği gibi İç Tüzük, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmalarını düzenleyen bir metin olmakla beraber bizlerin anayasasıdır. O yüzden lütfen bunun önemini unutmuyarak ve dikkate alarak bu görüşmeleri yürütelim isterim.

Az önce arkadaşlarımın da ifade ettiği gibi şunu sormak istiyorum sizlere. “Teknik değişiklik yapacağız.” diye yapılan açıklamaların ardından Sayın Binali Yıldırım’ın ortak müzakereye kaldıktan sonra esasa ilişkin de değişiklikleri içeren bir metni önümüze sunmasının arkasında yatan düşünceyi ve mantığı sorgulamak istiyorum. Esasa ilişkin değişiklikler yapmak istiyorsak da az önce onların da, Sayın Binali Yıldırım’ın da daha önce belirttiği gibi, bir mutabakat komisyonu, her siyasi parti grubunun eşit temsilcisinin bulunduğu bir komisyonla, Özgür Özel Vekilimin de söylediği gibi, aynı modern parlamentolarda yapıldığı şekilde bir komisyonla bu İç Tüzük’ün düzenlenmesi ve değişiklik yapılması gerektiğini söylemişsiniz. Bizim talebimiz budur ve buna devam etmekteyiz, bunu savunmaya devam etmekteyiz. Merakım, bu talepten, bu isteğinizden vaz mı geçtiniz, yoksa bu arada kalan bu “Teknik değişiklikler yapıyoruz.” diye söyleyerek “Esasa ilişkin de birkaç değişiklik yapalım.” şeklinde bir fikir mi vardı, yoksa gerçekten farkında olmadan mı bu esasa ilişkin değişiklikler şu anda önümüzde duran metinde yer almaktadır? Bu soruya cevap bekliyorum.

İkinci olarak da, benim fark ettiğim, bizlerin fark ettiği bir konu: Sayın Binali Yıldırım’ın ilk sunduğu teklifin ardından bir teklif daha geldi. Ufak, belki sadece yazım hataları olabileceğini düşündüğümüz birkaç kelime eklemelerinin de yer aldığı bir teklif daha geldi ama belki buradaki Komisyon üyeleri farkında veya değil, bunu hatırlatmak istiyorum. Yeniden bir teklif sunulduktan sonra teklifin görüşülme süresi kırk sekiz saat olarak...

BAŞKAN – Komisyonun teklifi esastır. O Başkanlığın gönderdiği ayrı, Komisyon tek teklif göndermişti. Bizim 2 tane göndermemiz söz konusu değil.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Ben de 2 tane metin var.

BAŞKAN – İşte, o haricen belki Başkanlıktan...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Farkındayız ama değil mi? Ben Komisyon üyelerinin birçoğunun bunun farkında olmadığını düşünüyorum. Bunu hatırlatmak istedim sadece; usul bakımından hatırlatmak, bilgilerinize sunmak istedim.

Evet, bu partilerüstü komisyonun en kısa zamanda kurularak İç Tüzük değişiklik tekliflerinin yapılması hususunu hatırlatmak istiyorum.

Ve şu anki önümüzdeki metne baktığım zaman da bence genel olarak -maddelerde detaylı olarak konuşacağız ama- en önemli konunun yasamanın yürütmeyi denetim fonksiyonu bakımından bazı kısıtlamalar içerdiğini görüyoruz. Ve aynı şekilde güçler ayrılığı ilkesine hiçbir şekilde önem verilmediğini görüyoruz.

Bu yasamanın yürütmeyi denetim fonksiyonu kısıtlanıyor şu an önümüzdeki metinde dersiniz eğer, az önce de bahsedildi ama, birkaç husus daha var. Özellikle komisyonlar bakımından... Az önce sayın AKP Grubundan da sayın milletvekilim belirtti komisyonların önemini, komisyonların mutfak

özellği taşıdığını, kanun yapım sürecinde komisyonların öneminden bahsetti ancak biz şu anki teklifte, esasa ilişkin değişikliklerin yer aldığı bu teklifte komisyondaki konuşma sürelerinin kısıtlandığını, komisyon başkanının yetkilerinin artırıldığını...

BAŞKAN – Kısıtlama yok. Hiçbir süre kısıtlaması yok.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Kısıtlama yok ama komisyon karar verir diyor konuşma sürelerine.

BAŞKAN – O zaten öyle. Şu anda da öyle.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – İsterse komisyonun çoğunluğu da bir siyasi partinin çoğunluğu yer aldığından dolayı isterse kısıtlayabilir. Orada “kısıtlar” yazmadığının farkındayım Sayın Başkanım ama isterse kısıtlayabilir. Buna olanak vermemek gerektiği kanaatindeyim.

Komisyonların kurulması bakımından da bir teknik Anayasa’ya aykırılık, Anayasa’nın ruhuna aykırılık hususu var. Madde 20’de diyor ki: “Komisyonların ad ve sayılarında değişiklik Genel Kurul kararıyla yapılabilir.” 20’nci maddede sayılan komisyonların isimlerini değiştirebilirsiniz, yeni komisyonlar ekleyebilirsiniz, bunu bu şekilde anlıyorum ben. Bunun farkında mıyız bilmiyorum ama, bunun Anayasa’ya aykırılığını hatırlatmak istedim. Eğer komisyonlarla ilgili bir değişiklik yapmak istiyorsak bunun İç Tüzük değişiklik teklifiyle, kanunla veya Anayasa’yla olması gerektiğini hatırlatmak isterim.

Bir diğer husus, yine, yasamanın denetim fonksiyonunu kısıtlayan husus, yazılı soru önergelerine kelime bakımından bir sınır getirilmesi söz konusu. Buna da dikkat çekmek isterim.

Genel olarak, sonuç olarak, güçler ayrılığı ilkesinin önemini hatırlayarak ben bu Anayasa Komisyonu görüşmelerini devam ettirmeyi sizlerin huzurunda öneriyorum ve özellikle etkin ve etkili yasama meclisi bakış açısıyla lütfen bu maddeleri müzakere edelim. Bunun önemine dikkatinizi çekmek istiyorum.

Hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz.

Değerli komisyon üyeleri, şu anda önümüzdeki ekranda 4 arkadaşımızın daha söz talebi var. Takdir edersiniz ki başladığımız saatten bu yana epey oldu. Uygun görürseniz ara verelim, ondan sonra devam edelim.

Saat üçte toplanmak üzere komisyona ara veriyoruz.

Kapanma Saati: 13.53

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.08

BAŞKAN : Bekir BOZDAĞ (Yozgat)

BAŞKAN VEKİLİ : Ali ÖZKAYA (Afyonkarahisar)

SÖZCÜ : Emine ZEYBEK (Kocaeli)

KÂTİP : Zeynep GÜL YILMAZ (Mersin)

BAŞKAN – Sayın Meclis Başkan Vekilim, değerli Komisyon üyeleri; Komisyonumuzun İkinci Oturumuna başlıyoruz.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerimiz devam ediyordu, söz talebinde bulunan arkadaşlarımız vardı.

32 numara burada mı? Yok herhâlde.

17? O da yok.

29 zannedersem burada, Necdet Bey burada.

Necdet Bey, size söz veriyorum.

Buyurun.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Sayın Başkan, değerli üyeler; öncelikle yeni Komisyon hepimize hayırlı, uğurlu olsun. Umarım Meclisin çalışmalarında hepimize büyük görev düştüğü gibi iyi bir anayasa için çalışmaları yürütürüz.

Konuşmama başlamadan önce Batman’da hayatını kaybeden askerlere rahmet diliyoruz. Saldırıcı knadığını belirtmek istiyorum arkadaşlarımızla beraber.

Demokratik hukuk düzeninin bir an önce barış ortamına ulaşması için gerçekten bir sükûnet ve barışa ihtiyaç var. Bunun ülkemizdeki ve en temel koşullarından birisi de demokratik bir anayasanın bir an önce yaşama geçmesidir.

Anayasa Komisyonu, biraz önce açılıştan da sizlerin belirttiği gibi Meclisin tarihinden de eski, 1800’lerin sonundan bugüne kadar gelmekte ama gerek sabahki oturumda gerek hocalarımızın gerek arkadaşlarımızın konuşmalarında gerek de savunan arkadaşlarımızın dile getirdikleri gibi dönem dönem Türkiye’de hep anayasa değişiklikleri gündeme gelmiş ve maalesef tartışmaların bir kısmında da bu anayasa değişiklikleri dile getirilirken hep olağanüstü koşullardan söz etmişiz. Aslında Anayasa’nın kendi ruhunda, kendi içinde olağanüstü hâl tanımı üçer aylık veya belli periyotlar için düşünülmüş. Özellikle afetler için, depremler için, yangınlar için, büyük felaketler için, savaş ve çatışma koşulları da daha sonra insan eliyle olanlar ama hep üçer aylık düşünülmüş ve uzatılması talep edilmiş ki Meclis bunu tekrar düşünsün, değerlendirilsin ve bizim ülkemizde çıkan anayasalar gerek sıkıyönetim süreçleri olsun gerek diğer olağanüstü koşullarda olsun oylandıktan sonra ikinci veya üçüncü seçimlerde bütün siyasi partiler, o günkü hakları ne olursa olsun, seçim çalışmalarında iktidardan düşenler dışında muhalefette olanlar “Meclise gittiğimiz gibi ilk işimiz Anayasa’yı değiştireceğiz.” olmuştur ve baktığımızda aslında tam, köklü hiçbir değişiklik de dönem dönem olmamıştır. Kısmi düzenlemeler yapılmıştır. En son tartışılan 1982 Anayasası için özellikle Adalet ve Kalkınma Partisi on altı yıllık sürecinde ilk gelmeden önce bu Anayasa’nın Millî Güvenlik Kurulu başta olmak üzere, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) olmak üzere birçok maddesi için “Geldiğimiz gibi değiştireceğiz.” demiştir. Türkiye’de

ondan önceki koalisyon hükümetlerinde ve mevcut dönemlerde de dikkat ettiğimizde muhalefetteyken, seçime giderken özellikle statükonun değişimi konusunda, statükoya son verilmesi konusunda söz verenler, seçim çalışmasını yürütenler statükonun sahibi olduğunda daha katı statükocu olarak davranmaktalar. Ve yapılan kısmi değişikliklere baktığımızda aslında belki de işte yüzüncü yılına girmesini hedeflediğimiz ve hükümetçe, Cumhurbaşkanlığı makamınca 2023 hedefi konulduğunda, bu değişikliklere bakıldığında, Anayasa'yla ilgili değişikliklere bakıldığında hâlâ daha toplumun bütün kesimleri, bütün farklılıkları, bütün ötekileri daha demokratik, daha çoğulcu, herkesin kabul edebileceği bir anayasa söz konusu değil şu anda. Amacımız, bu dönem böyle bir anayasa hazırlığının da yapılması lazım.

Evet, yeni sistemden söz ediliyor. Bizce bir rejim değişikliği. Bunlar tartışılıyor, teknik boyutu dile getiriliyor. Teknik boyutta bir kısım düzenlemeler yapılması lazım ki doğrudur, işte 550 600 olmuş. Kimi bakanların mevcut durumu değişmiş, kimi komisyonlar değişmiş. İç Tüzük'te bazı değişiklikler yapılması lazım. Bu konuda teknik boyutta destek vereceğiz ama bundan önce partimizin hep bütün dönemler tartıştığı ve dile getirdiği bir temennisi var: Türkiye'de tekçi, tek sisteme dayalı bir anayasadan daha çok, çoğulcu, bütün muhalefete ses getirebilen, temsiliyet getirebilen, hatta ve hatta kimi çalışmalarda sivil toplumun katkısına açık bir duruma dönüşmesi lazım ve bunlar hep tartışılıyor. Sayın Şentop sabah buradaydı, şimdi de burada. O da anımsar, kendi döneminde de oldu. Mevcut Anayasa'daki yemin, ant içme metninden -hep tartışılıyor, hiç değişmiyor- birçok şeye kadar aslında revize edilmesi lazım. Yani burada mesela biz tekrar yeni sisteme göre işte Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve diğer parlamenter olmayanların yemin törenini konuşurken ama ant içmeden de çekiniyoruz sanki. Madem böyle bir şey elimizde varken yani burada bütün herkes tarafından daha önce mutabık kalınan birçok şeyin tekrar gündeme getirilmesi lazım ve düzenlenmesi lazım.

Biz eğer İç Tüzük'teki bazı değişiklikleri teknik düzeyde ele aldığımız gibi demokratik bir şekilde bunu ele almazsak yine bunu konuşacağız, yine tartışacağız, yine birbirimizi yemeye çalışacağız. Ama elimizde bir fırsat varken aslında bu İç Tüzük'te teknik değişikliklerle beraber biraz daha çoğulcu, demokratik bir ruha uygun İç Tüzük düzenlememizde yarar var. Hatta belki de bizim kendi aramızdaki en büyük anayasa, Parlamentoda, seçilmişler olarak geldiğimiz yerde bu İç Tüzük düzenlemesinde belki de parlamenterlerin kendi anayasası olmakta. Bu parlamenterlerin kendi anayasası hepimizin içini daha rahatlatan, ortam yaratan ve bizi seçenlere de geri döndüğümüzde mutluluk verici bir tabloya dönüşmesi lazım.

Türkiye'de, biz baktığımızda, aslında, yeni sistemle beraber nasıl ki tek rejim diye dile getirilen, eleştirilen yapı için, aslında bir tek sese mi dönüşüyor Parlamento? Yani tek sese dönüşmesinin önündeki tüzük değişikliği bizim elimizde büyük bir fırsat var Sayın Başkan ve sayın üyeler. Bu konuda biz bu fırsatı değerlendirsek gerek konuşma süreleri olsun gerek katılım açısından büyük bir şans elde etmiş olacağız.

Yeni sistemle beraber Parlamentonun birçok şeyi tartışılabilir. Bunu arkadaşlar dile getirdi, Sayın Kaboğlu Hocam da dile getirdi yani hükümsüz bir Meclis, denetimsiz bir Meclis gibi ortaya çıkıyor. Hatta, arkadaşlar, Meclisin açılışında, dikkat ederseniz normalde Türkiye'de uzun süredir hukukçuların tartıştığı bir şey var: Cumhuriyet savcısıyla avukatlarının oturma düzeni. Hep dile getiriliyordu, hiçbir zaman da düzeltilmiyor. Cumhuriyet savcısının oturma düzeyinde savunmadaki avukatın oturma düzeni. Parlamentonun açılışında baktığımızda yasama yerinde, yürütme yok, yürütmenin bir kısmı izleyici gibi, seyirci gibi, bir varmış, bir yokmuş gibi orada oturmaktalar ki zaten bu komisyonlarla ilgili yapılan düzenleme, Parlamentoda belki arkadaşlar fark etmiştir, oturma düzeninde bir değişiklik

var, daha önce bakanların oturduğu yer biraz daha değiştirilmiş ve vekillere dönmüş. Daha önce bir hilal şeklinde olan şey ve sayı azaltılmış. Yani şimdi bir şey olduğunda komisyon üyelerinin de yeterince oturamayacağı bir sisteme dönüşüyor.

Evet, Türkiye’de bir kriz var ve olağanüstü hâl vardı. 82 Anayasası’nı hep eleştiriyorduk, peşinden referandumla beraber yeni bir anayasa ortaya çıktı ve olağanüstü hâl sürecinde ortaya çıktığı dile getirildi. Bütün bunlarla beraber peşinden birçok değişiklik yaptığınızda aslında değişiklik çok seslilik için değil, tek seslilik için yapılıyor. Daha çok hepimizin seslerini kısmak için yapılıyor ve Parlamento deyim yerindeyse bir notere dönüştürülüyor, sadece imza atan bir makama; yasa geldiğinde imza atın, geçsin. Buradan bir an önce uzaklaşmamız lazım ve daha çok İç Tüzük’ü demokratik şekle dönüştürmemiz lazım.

Bir diğeri de Türkiye’de nasıl ki ilk dönemde Adalet ve Kalkınma Partisi geldiğinde birçok iddiayla yola çıkıp geldiğinde bugüne kadar işte yasaklar, yolsuzluk ve yoksullukla mücadele diye bugün geldiğimizdeki aşama zaten ortada ve birçok tartışmada dile getirilen, tek parti döneminde şunlar yapıldı, tek partide bu oldu, Millî Şef döneminde böyle oldu. Bugün baktığımızda aynı tabloyla sanki karşı karşıya kalacakmışız gibi. O nedenle İç Tüzük’teki değişikliklerle gerek temsilde gerek yasamada gerek denetim açısından çok güçlendirilmesi lazım ve sabahki oturumda da bir yöneticimiz, bir seçilmiş arkadaşımız işte “Palyatif çözümler buluyoruz.” diyor. Ben kendim tıp hekimiyim, palyatif çözüm sorunu çözmez. Bugün Türkiye’deki sağlık kurumlarının birçoğunda palyatif merkezler açılmış. Palyatif merkezler de Allah hepsine hayırlı şifa versin, genelde kanser hastalarının veya çok ağır tablodaki sadece semptomla yönelik, iyileştirmeye yönelik değil, nihai sona ulaşacakken bir konfor içinde ulaşması için hazırlanan şey. Eğer burada düzenlemeleri biz palyatif düşünüyorsak bu da bir nihai sondur, bu İç Tüzük’teki tablo. Eğer biz nihai sonu böyle ölümcül terminal dönemde düşünmek istemiyorsak daha iyi, hepimizin, bütün Türkiye’nin önünü açabilecek, demokratik bir şekilde düşünüyorsak bunun yolunu hep beraber açabiliriz.

O yüzden Komisyonun bugünkü toplantısında umarım en kısa sürede birçok sesin temsil edileceği, konuşabileceği ortamı yaratıp yeni anayasa çabaları harcarız. Demokratikleşme konusundaki tüzükler konusunda muhalefet şerhimiz olmasıyla beraber ama teknik boyutta 550’nin 600 olması gibi birçok değişikliğe destek vereceğimizi belirtmek istiyorum.

Teşekkürler.

(Oturma Başkanlığına Başkan Vekili Ali Özkaya geçti)

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın İpekyüz.

Buyurunuz.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri ve saygıdeğer milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bugün Batman’da şehit olan askerlerimize Allah’tan rahmet diliyorum, yaralılara acil şifalar ve tüm ulusumuza başsağlığı diliyorum. Buradan da terörü bir kez daha lanetliyorum.

Bugün İç Tüzük’ümüzü yani bizim anayasamızı tartışıyoruz. Bir anlamda hukuki sınırlarımızı çizen kurallar bütünü tartışacağız. Ben yeni seçilen bir milletvekili olarak şunu gördüm: Bu Tüzük’ü ne kadar okursak okuyalım ancak yaşayarak öğrenebiliyoruz. Ancak şunu da söylemek istiyorum, seçim bölgemden, kamuoyundan sürekli bir eleştiri alıyoruz: “Sizin işleviniz kaldı mı, siz ne yapıyorsunuz, bir yetkiniz var mı? Tüm yetki yürütmede, siz ne iş yapıyorsunuz?” Bu benim düşüncem değil, bakın, bunlar benim Türkiye’nin her yerinden duyduğum şeyler. Öncelikle biz Meclisin itibarını korumak zorundayız, işlevini geliştirmek zorundayız.

Herhâlde bu konuda anlaşıldı, uzlaşıldı ama mesela 62’nci maddeye bakıyorum, “yürütmenin temsilcileri” diyor ama kimin karşımıza geleceği belli değildi yani Cumhurbaşkanı mı gelecek, bakan mı gelecek, bakan yardımcısı mı gelecek belli değildi. Eğer ki böyle bir belirsizlik olursa tabii ki halk bunu düşünebilir.

Benim daha çok, aslında önümüze gelmeyen ama tuhafıma giden şey bu konuşma sürelerimiz. Mesela bir dakika, iki dakika, üç dakika, beş dakika, on dakika, yirmi dakikalık süreler var. Ve biz “Öyle milletvekili arkadaşlarımız var ki yirmi dakikalık süreyi kullanamadan bir dönemi bitirebiliyor.” diyoruz. Çok zor şartlarda bu süreleri alabiliyoruz ve kendimizi çok zor şartlarda ifade ediyoruz.

BAŞKAN – Yaşayarak göreceksiniz, muhalefetin süresi çok fazla, onun için rahat olun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Mesela birer dakikalık, bir anlamda kura gibi, kim önce girerse söz veriyorsunuz. En azından ben isterdim ki her gruptan on kişiye birer dakikalık söz verilsin ve insanlar bölgesinin, ülkesinin sorunlarını bir dakikada da olsa temsil etsin. Ama herhâlde ayrı bir yetenek işi, daha birçok yeni vekil ilk 20’ye giremedik ve söz alamadık yani bunlar çok önemli sıkıntılar.

İkinci bir şey, yani 2002’den beri, burada bir tartışma açmak istemiyorum ama demokrasimizde, yargı bağımsızlığımızda, hukukun bağımsızlığında bir gerileme var. İnanın birçok şeyin sebebi, 15 Temmuz dâhil, sebeplerinden bir tanesi bu bence.

Şimdi, öyle bir madde gördüm ki, 62’nci maddeydi yanlışlıyorsam, şunu söylüyor: Kalkışma. Bu kelimeyi halk duymak istemiyor artık bu ülkede.

BAŞKAN – Ama yaşadık.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Yaşadık; 60’ta da yaşadık, 80’de de yaşadık ve inanın benim de tüylerimi diken diken ediyor bu söz. Yani bizim İç Tüzük’ümüzde “ayaklanma”, “vatana ve cumhuriyete kuvvetli eylem”, “kalkışma” gibi kelimelerin olmaması lazım. Biz laik bir cumhuriyetle, hukuk devletiyle yönetiliyoruz. Biz Uganda değiliz. Yarın bizim yerimize gelecek milletvekillerinin, belki elli yıl sonra, belki yüz yıl sonra bunu görmemesi lazım. Yani burada “ayaklanma” kelimesi olmasın. “Darbe” kelimesini insanlar artık duymak bile istemiyor. Bu, bize yakışmıyor. Yani bunu ciddi anlamda tartışmamız gerekiyor. Çıksın, olmasın; olmayacak da zaten böyle bir şey. Öyle umut ediyoruz ve hedeflerimiz de bu.

Son olarak şunu söylüyorum: Tüzük’ü ne kadar işlevsel hâle getirebilirsen, ne kadar konuşabilirsek, yetki sınırlarımız ne kadar somut olursa bu halkın, insanların, kamuoyunun da Parlamente’ye, bizlere, Meclise, vekillere daha çok saygısı olur.

Gördüğüm kadarıyla maddelerde büyük oranda bir uzlaşma oldu, bu da bizi sevindiriyor. Umarım bundan sonraki çalışmalarımızda da elimizden geldiği kadar uzlaşırsınız, barış içerisinde maddeleri çıkarırız.

BAŞKAN – Sayın Başarır, teşekkür ediyorum.

Sayın Erkan Baş, buyurun

ERKAN BAŞ (İstanbul) – Teşekkür ediyorum.

Yani belli bir olgunluğa geldiğini gözeterek çok uzatmadan ama genele ilişkin ve kayıtlara girmesi için birtakım noktaların altını çizme ihtiyacı hissediyorum. Sanıyorum ilk söylenmesi gereken şey, geldiğimiz nokta itibarıyla iyice açığa çıktı ki sadece Komisyon üyelerimiz değil Parlamente’nin tüm üyeleri bir İç Tüzük değişikliğinin gerekliliği konusunda ortaklaşmış durumda. Yani bu, herhangi bir tartışmaya mahal vermeyecek kadar açık. Hatta daha net söyleyelim, genel bir İç Tüzük değişikliği ihtiyacının ötesinde, her ne kadar örneğin bizler “hayır” oyu için olağanüstü bir çaba sarf etmek de

nihayetinde bir Anayasa değişikliği gerçekleşmiş durumda ve bu Anayasa değişikliğine uygun bir biçimde İç Tüzük'te birtakım teknik düzenlemeler yapılması gerektiği hepimiz tarafından kabul edilmiş durumda.

Bu vesileyle, herhâlde iki buçuk, üç ay önce Meclis ilk açıldığı dönemde yaptığımız tartışmaları hatırlatmamız gerekiyor. Çünkü o gün Parlamentoda olanlar ve dışarıdan izleyen herkes aslında bizim bugün ilk defa bu İç Tüzük değişikliğini ifade etmediğimizi bilecektir. Tam tersine, ben bunun son derece önemli olduğunu, iktidarın, daha doğrusu bu Parlamentodaki çoğunluk grubunun bakışını yansıtan bir yaklaşım açısından son derece önemli olduğunu düşünüyorum. Alelacele, hızla birtakım yasal düzenlemeleri yapmaya çalıştıkları sırada Parlamentodaki tüm muhalefet grupları bir noktanın altını çizmiştik biz. “Önce yapılması gereken şey İç Tüzük’ün Anayasa’ya uygun hâle getirilmesidir. İç Tüzük Anayasa’ya uygun hâle gelmeden bu yasal değişikliklerin gerçekleştirilmesi yanlış olacaktır.” demiştik diye neredeyse feveran edildi Meclis tartışmaları sırasında. Ama o gün çoğunluğu elinde bulunduran arkadaşlarımız bizim sözlerimizi duymak istemediler, dinlemek istemediler. Yaptıklarının yanlış olduğunu bile bile o yasal düzenlemeleri Meclisten geçirdiler.

İtilaf yok dedim, aslında daha ilerisi yani biz İç Tüzük’ün değiştirilmesi gerektiğini belki bugün bu değişiklik teklifini önümüze getiren arkadaşlardan daha hararetle biçimde ve daha önce söylemiştik. Dolayısıyla belki de bu açıdan arkadaşlara teşekkür etmek gerekiyor. İki buçuk aylık bir gecikmeyle de olsa muhalefetin Parlamento kürsüsünde ifade ettiği şeyleri getirmiş oldular.

Özellikle Sayın Şentop’a teşekkür etmek istiyorum çünkü çok iyi hatırlıyorum -kendisi Başkan Vekili olarak o süreci yönetti- defalarca bizim orada “Hükûmet yetkililerinin burada olması gerekiyor, İç Tüzük’e göre soru sormamız gerekiyor.” dediğimiz örneklerde Anayasa değişikliğini işaret ediyordu. Bugün –altını çizmek istiyorum- bu Komisyonun başlangıcında yaptığı konuşma -not almışım Şentop’un söylediğini, kayıtlardan da düzeltilebilir- aynen şöyle: “Ya Anayasa’ya aykırı davranacağız ya iç Tüzük’e aykırı davranacağız eğer bu değişikliği yapmazsak.” Yani bugün sunulan değişikliğin gerekçesi olarak bunu söyledi. Demek ki biz iki buçuk ay önce ya Anayasa’ya aykırı işlem yaptık hep birlikte ya İç Tüzük’e aykırı davranışlarda bulunmuş olduk.

Hazır eleştirmeye başlamışken bir usul eleştirisi daha yapayım. Gerçekten sevindirici, konuşan her vekil arkadaşımız diyor ki: “Bu bizim anayasamızdır, ülkemizin sessiz anayasasıdır.” Ve bu sessiz anayasa, bizim anayasamız tek bir kişinin imzasıyla önümüze geliyor. Şimdi, gerçekten sembolik bir şey olabilir, İzmir Milletvekili Binali Yıldırım Meclis Başkanı olabilir ama buraya İzmir Milletvekili olarak imza atmış durumda. Şimdi, bir anayasa değişikliği, bizim anayasamızın değişikliği öneriliyor, bir kişinin imzasıyla geliyor. Ben bu bakış açısıyla sağlıklı bir değişiklik yapamayacağımıza işaret etmek istiyorum. Yoksa teknik düzenlemelerin bir ihtiyaç olduğu hepimiz açısından fazlasıyla kabul edilmiş durumda.

Çok uzatmayacağım sevgili arkadaşlar, madem tartışmaya başladık, hani hep söylenen bir şey var: “Herkes kendi durduğu yerden bakıyor.” Ben bir noktanın daha altını çizip bitireyim. Eğer İç Tüzük tartışması yapacaksak sadece kendi haklarımızı değil örneğin çoğunluk kendi haklarını ya da grubu olan partiler kendi haklarını savunmamalılar bence. Örneğin Parlamentonun temsil yeteneğinin arttığı son dönemde en çok duyduğumuz sözlerden bir tanesi, Parlamentomuzda artık grubu olmayan milletvekillerinin olduğu söyleniyor ve bu bir övünç vesilesi hâline getirilmiş durumda iktidar tarafından. Ki bu da aslında son dönemde yaşadığımız işte ittifaklar yasası değişikliğinin bir ürünü olarak ortaya çıktı. Dolayısıyla, örneğin ben bu değişiklik önerilerine baktığımda, grubu olmayan milletvekillerini, grubu olmayan partilere mensup olan milletvekillerini ya da bağımsız milletvekillerini savunan, onların da söz söyleme hakkını ifade eden en küçük bir değişiklik önerisi görmediğimi ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Baş.

TBMM BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sayın Başkan, söz talebim var.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Başkanım.

TBMM BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Erkan Bey tabii bana, konuşmama atıf yaptığı için çok kısa, cevaben bir şey söyleyeceğim.

Ben bu İç Tüzük değişikliğinin en önemli gerekçelerinden biri olarak bunu söyledim fakat bu bir trajedi ifadesi değildi yani birbiriyle eş değer iki ihlalden bahsetmiyorum. Malumunuz, burada büyük bir çoğunluk hukukçu. Hukuk kurallarının çatışması söz konusu olduğu zaman bunun çözümü için 3 yol var. Bunlardan ilk dikkate alınacak olan üst norm-alt norm kuralıdır, ilişkisidir. Eğer bir üst norm varsa alt norm değil, üst norm uygulanır çatışma olduğu zaman. Dolayısıyla Anayasa ile İç Tüzük arasında bir çatışma varsa tabii ki Anayasa'yı esas alarak hareket etmemiz lazım. Dolayısıyla temmuzdaki uygulamamız, burada Anayasa değişikliği ve Anayasa kurallarını esas alarak yapmış olduğumuz bir uygulama. Bu doğruysa niye bunu yapıyoruz? Bu doğru ama bir çatışma da var ortada, bunu da giderelim diye bugün bunu yapıyoruz. Dolayısıyla temmuzdaki uygulama yanlış mı? Değil. Elbette İç Tüzük yapsak daha iyi olurdu ama o acil bir düzenlemeydi. Biliyorsunuz, İç Tüzük için vaktimiz yoktu, İç Tüzük değişikliğini gerçekleştirmek için. Bugün bu imkân varken bir an önce bunu yapalım, daha sonra yasama faaliyetine devam ederiz dedim. Bu anlamda çelişkili bir durum olmadığını ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Başkan.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, Sayın Kaboğlu'nun da iznini alarak Erkan Vekilimizin konuşmasına küçük bir ilave yapmak istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yanlış bir ifade olmasın, küçük bir ilave derken bir katkı sağlamak ve bir destek vermek amacıyla...

Bizim İç Tüzük'ümüzün en büyük eksikliği, grubu olmayan siyasi partiler ile bağımsız milletvekillerini pek görmeyen bir tüzük olmasıdır. 8 partinin temsil edildiği ve grubu olmayan 2 partinin de genel başkan düzeyinde temsil edildiği bir Mecliste hem özel oturumlar gözetilerek... Örneğin, bir partinin genel başkanı var ama 23 Nisan özel oturumunda konuşma imkânı bulmayabilir ya da partinin milletvekilleri var, çok kritik konularda Parlamentonun bütününden ayrışan görüşlerini ifade etme durumları olabilir. Biz bu konuyu kendi idari İç Tüzük çalışmamız için bir miktar çalıştık. Bu zorunlu Anayasa değişikliği tamamlanıp da partilerin katılım sağlayacağı ve daha orta ve uzun vadeli iyi bir İç Tüzük çalışması sırasında onu gündeme getireceğiz ama burada kayda geçmesi açısından -o zaman da talep ederiz- grubu bulunmayan siyasi partiler ve bağımsız milletvekillerine hem katkı sağlamalarını hem de o görüşmelere katılıp kendi taleplerini dile getirmelerini de gözetmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Başkan.

Sayın Kaboğlu...

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Siz konuşmanızda değinmiştiniz, Sayın Bilen somutlaştırdı, üzüldüğünü ifade etti. Tabii, burada kişisel üzüntüler yerine halkımız ya da milletimiz üzülmesin. Millet temsilcileri olarak onun için burada bulunduğumuza göre biraz bu konuyu açmakta yarar var sayın heyetin huzurunda.

Bugünkü gündemimizin özüne, amacına uygun olarak ben yaklaşık 15 sayfalık bir metin hazırladım, bu İç Tüzük değişikliğine dair ve onun altyapısı olarak Anayasa değişikliği konusunda bunu işleyen. Pazartesi gecesi internete düştü Sayın Başkanın teklifi. Salı günü Sayın Başkanın yazısı geldi, Anayasa Komisyonu Başkanının yazısı. Çarşamba günü biz CHP Grubu olarak konuşurken yeni eklemeler geldi, yeni metin geldi. Nihayet bu sabah saat on buçukta Sayın Bozdağ makamına davet etti ve orada ulaştığımız, vardığımız uzlaşma çerçevesinde ben de bu metni sizinle bütünüyle paylaşmaktan vazgeçerek, en azından bizim partimizin anayasal hedefini göz önüne alarak bazı önemli bulduğum öğeleri sizlerle paylaşmaya çalıştım ve sizler de onun üzerine, hâliyle 15 sayfalık metnin bazı öğelerini paylaşınca özellikle meşruluk kısmına vurgu yaparak benim sözlerimi eleştirdiniz. Tabii ki hukukçu olmaya gerek yok, meşruluk ve meriyet kavramları birbirinden farklı. Meridir, yürürlüktedir ama meşru değildir yani meşruluk daha çok haklılık, yerindelik, doğruluk, akla uygunluk anlamında, hukukta hep üzerine vurgu yaptığımız gibi.

Bu çerçevede belki, hani beni üzen demeyeyim de açıklığa kavuşturulması gereken husus şudur: Önceki anayasaları savunmak, onları meşrulaştırmak değil çünkü o konuda ben çok rahatım. Gazi Üniversitesindeyken Eylül 1982’de ceza aldım, disiplin soruşturması geçirdim -82 Anayasası- henüz 7 Kasım’da oylanacak olan Anayasa’nın 26’ncı maddesi hakkında öğrencilere sorduğum soru nedeniyle. Dolayısıyla kınama cezası aldım ve ilerleyen yıllarda da, on yıllarda da bedelini, 82 Anayasası’na karşı çıkışımın bedelini zaman zaman ödedim ama tabii ki 1987’den 2010’a kadar yapılan değişikliklerde büyük bir metamorfoza uğradığını, başkalaşıma uğradığını da söylemek bir hukukçunun, anayasacının görevidir diye düşünüyorum. Fakat burada 15 Temmuz darbe girişiminden sonra, bilindiği gibi, 20 Temmuz gecesi olağanüstü hâl ilanından sonra da Anayasa gündemden düşmüştü. 120’nci maddeye göre olağanüstü hâlin ilan edilmesinin nedeni, darbe girişimiyle bozulmuş olan anayasal düzenin ve kamu düzeninin onarımı söz konusu idi, amaç oydu ve amaç meşruydü gerçekten. Fakat ne zaman ki 16 Ekim’de Sayın Bahçeli “Anayasa suçu işleniyor. Ya uygulamayı Anayasa’ya uyduralım veyahut da Anayasa’yı fiili duruma uyduralım.” dedi, işte o sırada 16 Ekim günü düğmeye basıldı ve bu süreç tam altı ay sürdü, 16 Nisana kadar.

Ben izninizle üç veya dört cümle aktaracağım buradaki yazımdan. Eğer arzu ederseniz sonra bu yazımın bütününe paylaşabilirim sizlerle ve bütün Komisyon üyeleriyle.

Anayasa Komisyonu süreci: “10 Aralık 2016 günü TBMM Başkanlığına sunulan Anayasa değişikliği, Anayasa Komisyonunda 20-29 Aralık 2016 tarihleri arasında 9 toplantıda ve yaklaşık olarak doksan bir saat on iki dakikalık bir sürede görüşülmüştür. 9 toplantının yarısından fazlasında yani 5’inde teklifin geneline ilişkin tartışmalar yapılmış, maddeler ise 4 toplantıda ele alınmış ve metinde önemli değişiklikler yapılmıştır.” Şimdi, Genel Kurul görüşmesinden iki cümle: “Anayasa Komisyonunda son şekli verilen metin 9-20 Ocak 2017 tarihleri arasında TBMM Genel Kurulunda görüşülmüştür. 1982 Anayasası’nın 175’inci maddesinin amir hükmü gereği 2 kere görüşülen teklifin ilk tur görüşmeleri altı gün, ikinci tur görüşmeleri ise üç gün sürmüştür. Teklif tümü üzerinde yapılan oylama neticesinde 21 Ocak 2017 günü saat dört sularında kanunlaşmıştır.” Ve son cümle buradan aktaracağım: “21 Ocak 2017 günü sabaha karşı kabul edilen Anayasa değişikliği 2 Şubat 2017 günü Cumhurbaşkanına gönderilmiş, 10 Şubat 2017 tarihinde Cumhurbaşkanı tarafından imzalanmış ve ertesi gün Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Komisyon ve Genel Kurul görüşmelerinin bu kadar süratli yapılmış olmasına karşın Anayasa değişikliğinin ancak on iki gün sonra Cumhurbaşkanına gönderilmiş

olması ve ancak dokuz gün sonra imzalanmış olması, komisyon ve Genel Kurul görüşmelerinin toplam on sekiz gün sürmesine karşın metnin kanunlaştıktan sonra Resmî Gazete’de yayımlanması yirmi bir gün sürmüştür, çelişkili bir durum yaratmıştır.” Şimdi, bu sadece bir alıntı, birkaç alıntı ve saptama.

Şimdi, burada, bilindiği gibi bu metin kabul edilmiştir, Resmî Gazete’de yayımlanmıştır ama 16 Nisan günü oya sunulmuştur ancak yürürlüğe girişi –Sayın Vekilim, özellikle siz bir beka sorunu diye getirdiğiniz için- 3 Kasım 2019’a bırakılmıştır. Sadece 3 madde yürürlüğe girmiştir; biri Sayın Cumhurbaşkanının partisine dönmesine ilişkin, ikincisi, Yüksek Savcılar ve Hâkimler Kurulunun lağvedilerek yeniden yapılandırılmasına ilişkin hüküm. Şimdi, dolayısıyla, iki buçuk yıl sonrasında yürürlüğe girmesine karar verilmiştir beka sorunu olarak o kadar kısa zamanda oylatılan metin.

Fakat izninizle biraz daha somutlaştırma yapmak istiyorum. Zamanın Sayın Başbakanı, şu andaki Meclis Başkanımız 6 Haziran 2017 günü şu beyanda bulunmuştur: “Biz yetmiş günde yüzde 30’luk desteği yüzde 51,4’e çıkardık.” Peki, yetmiş gün nedir? Yetmiş gün kendisinin de karşı çıktığı olağanüstü hâldir ve yetmiş gün geriye gittiğiniz zaman ne talihsiz bir rastlantıdır ki 7 Şubat gecesi yayımlanan OHAL KHK ek listelerinde 4.500 kamu görevlisinin adı yer almaktadır. Bu liste içerisinde 330 öğretim üyesi vardır, 4’ü anayasacıdır ve anayasacıların başında maalesef ben de yer alıyorum.

Tabii, teşekkür ederim sevgili Şentop’a, Haydarpaşa’dan da hukukumuz var ama onun ötesinde kuşkusuz bir şeyi yoktu, hemen aradı beni AK PARTİ kurmayları. Şentop’tan İyimaya’ya, Şeref Malkoç’tan Cemil Çiçek’e kadar birçok kişi aradı olmaması gerekir bu diye. İki hafta sonra Sayın Başbakan dedi ki: “Biz bunları basından öğreniyoruz ve bu şekilde düzeltme yoluna gidiyoruz. Komisyon kurduk, hocalarımız onur sorunu yapmasınlar, komisyona başvursunlar. Birkaç hafta içerisinde komisyon çalışmaya başlayacak.” Ve tam bir ay sonrası Başbakan Yardımcısı Sayın Canikli bu konulardan sorumluydu, 22 Mart günü “Biz MİT’ten gelen listeleri ekliyoruz oraya. Dolayısıyla, bir şu 16 Nisan geçsin, biz bunu düzelterceğiz.” dedi. Şimdi, 16 Nisan tabii ki geçti, 16 Nisan oylaması yapıldı fakat ilginçtir, 16 Nisandan sonra bunların düzeltilmesi yerine bizim KHK’lerde yer alan adlarımız yasalaştı yani adlarımız, 150 bin kişinin adı şu anda Türkiye Cumhuriyeti yasalarında... Son kanun hükmünde kararname hariç 130 bin kişi yaklaşık olarak.

Şimdi, burada tabii ki önemli bir çelişki var hukukilik açısından, gerçekten “beke” sözcüğünün bir hukuki deyim olduğunu kabul edelim yani ülkemizin yaşar kalma sorunu. Ama o zaman neden 3 Kasım 2019’a? Varsayalım ki 3 Kasım 2019’a attık. Peki, altı aylık süreyi kendimize tanıdığınıza göre, o zaman altı aylık sürede neden uyum kanununu çıkarmıyoruz? Altı aylık sürede neden İç Tüzük’ü düzeltmiyoruz da aradan on altı ay geçtiği hâlde erken seçim kararını alıyoruz ve erken seçim kararını aldıktan sonra Anayasa’nın 7’nci maddesine aykırı olarak “Yasama yetkisi devredilmez.” dendiği hâlde uyum yasalarını kanun hükmünde kararnameye bırakıyoruz? Bunlar tabii ki çok ciddi meşruluk sorunlarıdır ve tabii ki burada Cumhurbaşkanlığı kararnameleri okunurken koca yaz hüznümlendim çünkü Tanzimat’tan bu yana Türkiye’nin siyasal ve anayasal kazanımlarının bu kadar kolayca yok edilmiş olması Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı olarak –anayasacı olarak değil- beni derinden üzmüştür ve eminim ki –kişisel görüşmelerimizde hep dile getiriyorlar- AK PARTİ’li meslektaşlar, arkadaşlar da “Hayır, bu olmamalıydı.” diyorlar. Çünkü ben 1961 ve 1982 Anayasası meşrudur demedim, Tanzimat’tan bu yana, İkinci Meşrutiyet Dönemi, Cumhuriyet Dönemi anayasalarının devamında bir silsile var dedim ve hukukçu arkadaşlar iyi biliyorlar, 1921 Anayasası çok kısa bir Anayasa’dır ve orada diyor ki: “Bu Anayasa’ya aykırı olmayan Kanun-i Esasi’nin hükümleri yürürlüktedir.” Bu 16 Nisan metni ilk kez büyük kırılmayı ifade ediyor değer yargısını koymadan. Şimdi, bunu saptamak önemli fakat sevgili Bozdağ da gelmişken o kısma da vurgu yapmak isterim: Tabii, kendisiyle daha önceden de hukukum olduğu için çok üzücü olmakla birlikte şimdi bu kararnamede bizim Komisyon Başkanımızın, bu

kararnamede Meclis Başkanımızın ve bu kararnamede Sayın Cumhurbaşkanının, ülkemizin Başkanı ve Cumhurbaşkanının imzası var ama mesela hiçbiri bana suçumun ne olduğunu söylemediler. Yani şu ana kadar benim suçum ne bilemiyorum.

Şununla bitireyim sevgili Başkan ve üyeler: 3 Şubat günü Sorbonne'daki derslerimde “20 Şubat günü görüşmek üzere.” diye vedalaştım. Sayın Bilen “Uluslararası alanda böyledir.” dedi. Ben emekli olacak kadar yabancı üniversitelerde ders verdiğim için söylüyorum ama 7 Şubat gecesi bana öyle bir yaptırım uygulandı ki o yaptırım dünya çapında geçerli oldu. Ben, tabii, şu anda burada olduğum için dile getiriyorum ama benim gibi binlerce kişi... Ve şöyle bitireceğim sayın üyeler izninizle: Şimdi, af konuşuluyor, “Şu kadar bin kişi yararlanacak.” deniyor, kimisine göre 50 bin kişi, kimisine göre 60 bin kişi; tutuklu, hükümlü, mahpus, tabii, düşünce suçlusu, siyasal suç, adi suç ayrımı yapılmaksızın ama şunu kimse konuşmuyor: İyi de 150 bin KHK mağduru, KHK'zede, benim durumunda olan ama bunların içerisinde kuşkusuz suçlular da vardır ama onların affedilmesi bir yana mahkemenin kapısını tıklatamıyorlar. Yani adil yargılanma hakkı açısından mahkemeye erişim haklarına bile sahip değiller. İşte, “Komisyon kurduk.” dedi zamanın Başkanı. Komisyon bir yılda dosyaların dörtte 1'ini sonuçlandırdı ve sadece 1.900 iade. Peki, beş yıl sonra sonuçlandıracak, beş yıl sonra mahkemenin kapısı açılacak bize. Peki, on beş yıl sonra sonuçlanacak. Peki, hayatta mıyız on beş yıl sonra? Ama benim çocuğuma, olursa torunuma “terörist” olarak geçecek, Resmî Gazete’de adı “terörist” olarak yazan bir öğretim üyesinin çocuğu, yakınları, torunları diye geçecek. Dahası, Kaboğlu’nun ailesi ya da o 150 bin kişi olsa olsa 500 bin olur, 1 milyon olur değil, aranızda belki bir kısmının yakını, çocuğu, oğlu, kızı benim öğrencim olmuştur. Bakacaklar, “Ya, teröristten mi ders aldın sen?” diyecekler. Hani, şimdi, diyoruz ya yargıç, savcı, bunlar teröristti, tutuklandılar, ihraç edildiler. Bunların davalarını yeniden görelim diye. Peki, o zaman hukuk fakültelerini yeniden mi okutacaksınız yakınlarınıza “İbrahim Kaboğlu teröristti, dolayısıyla senin diploman meşru değil.” diye. Şimdi, bütün bunları, Sevgili Bilen, Sayın Vekil... Bunları ben kesinlikle kişisel sorunun olarak değil... Yani burada hukuken benim suçum ne? Beni mahkemeye verseydi pekâlâ şimdiye kadar aklanırdım ve ben birçok yerde söyledim. Benim kararnamemin altında olan kişileri bilmiyorum ama ben kesinlikle cemaatçi değilim, ben sadece cemiyetçiyim, ben sadece hukuka inanıyorum ama acaba onların arasında kaç? “Ben kesinlikle cemaatçiyim, değilim.” diyebiliyor? Ama bu, ayrı bir tartışma. Fakat hukuken burada neden meşru değil? Bütün bunların toplamı olarak gerçekten bağlantısı olmayan alanlar yani hiçbir biçimde darbeyle, cemaatle, hukuk dışılıkla bağlantısı olmayan binlerce, on binlerce insan gece yarılarında katledildi tabir yerindeyse ve bu ortamda Anayasa değişikliği yapıldı. Ne zaman için? 2020’de yürürlüğe girecek Anayasa için. Şimdi, bunu sorgulamak, bilmek, bizim adımıza değil, İbrahim Kaboğlu olarak değil, gelecek kuşaklara yönelik olarak hakkımız değil, görevimizdir.

Onun için sayın vekiller, sizleri üzmemek değil amacım ama biz toptan olarak, bütün Meclisin üyeleri olarak yeter ki milletimizi, seçmenlerimizi üzmemelim, gelecek kuşaklara sağlıklı bir hukuk düzeni bırakalım. Yoksa meridir, meri olduğu için buradayız ama meşru değildir.

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Meşrudur.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – İşte ben meşru değildir diyorum. Hukuk dışı yollara değil... Ben ikna etmeye çalışacağım, çalışıyorum ve eminim ki Kanun-i Esasi’den bu yana Türkiye’nin, Osmanlı’nın cumhuriyetin kazanımları olan anayasal denge ve denetim düzeni; görev, yetki, sorumluluk ilkesi; hesap verebilirlik... Bakın, burada başkanlık rejimi veya parlamenter rejim ayrımı değil, benim üç ilkem: Denge ve denetim, hesap verebilirlik; görev, yetki, sorumluluk ilkeleri. Bu konuda eğer biz uzlaşmaya varırsak o zaman zannediyorum gelecek kuşaklara yönelik olarak iyi bir miras bırakırız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Siz üyemiz değilsiniz ama epeydir beklediniz. Size bir pozitif ayrımcılık yapalım.

Buyurun.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri ve çok değerli katılımcılar; değerli hatiplerimizin, özellikle Sayın Kaboğlu Hocamızın hukuksal anlamda gerçekten çok önemli görüşleri oldu. Ben de bir hukukçu olmamakla birlikte 26'ncı Dönemde Anayasa Komisyonu çalışmalarını yakından takip ederek muazzam bir deneyim sahibi oldum. Çünkü 26'ncı Dönemde gerçekten Anayasa Komisyonu çok kritik ve önemli toplantılara şahitlik etti. İç Tüzük değişikliği bunlardan bir tanesiydi ve gerçekten orada da benzer görüşlerimizi dile getirmiştik. Parlamentonun etkin, nitelikli kanun yapması, işlevsel olması çok önemliydi. Ama şu anki İç Tüzük değişikliği, tabii, tamamen, kanun teklifinin gerekçesinde de belirtildiği gibi, özellikle 1, 2 ve 3'üncü paragraflarda yasama ile yürütme organının organik bağının ortadan kalkmasıyla birlikte çıkan sorunlar açıkçası ve uyumlaştırmalarının yapılmamasıyla birlikte Meclisin işlevselliğinin tartışılması. Burada gerçekten bu iki paragraf sorunlu olan sistemi çok açık bir şekilde açıklamış oluyor. Yürütme yetkisinin tamamen Cumhurbaşkanında olduğu bir yapıda yasama organının nasıl bir işlevi olacak, nasıl güçlü olacak, nasıl daha itibarlı bir Parlamento olacak? Biz bu Anayasa görüşmelerinde, referandumla kabul edilen ve meri olan ama bizim açımızdan meşruluğu tartışmalı olan bu görüş, Anayasa değişikliğinde yürütme organının organik bağının kaldırılmasını öngörmüştük ve bunun yarattığı tehlikelerin neler olabileceğini de ortaya koymuştuk çok açık bir şekilde. Şimdi, bizim burada tekrar o söylediklerimizi, sanırım, geçmiş dönemdeki Komisyon üyeleri çok iyi hatırlayacaktır. Şimdi de bunun zaten sorununu yaşıyoruz. Diyor ki: “Yürütme organı temsilcisini nasıl entegre edeceğiz Parlamento çalışmalarına?” Biz, evet, dediğim gibi, tamamen denetimden uzak, kişisel, keyfi bir yönetim sisteminin, işte değerli milletvekilleri, hep birlikte siyasal ve ekonomik krizlerini yaşıyoruz ve ileriye dönük de neler olabileceğini sanırım hep birlikte yaşayacağız.

Dediğimiz gibi, hocamız ayrıntılı açıkladı. Gerçekten toplumun her kesiminin hazmetmediği, kabul etmediği, gerek ulusal gerekse uluslararası alanda meşruluğu tartışmalı olan bir anayasal düzenlemeye uygun bir İç Tüzük düzenlemesi... Ki burada işte o Anayasa'nın en büyük iddiası, Meclisin daha güçlü kılınması, daha etkin olması. Ama baktığımız zaman, daha bugünkü İç Tüzük düzenlemesinde muhalefeti daha etkisiz hâle getirecek düzenlemelerle karşı karşıyayız. Evet, kısmen sanırım bir mutabakat olmasına çalışıldı ve bir düzenleme yapılmaya çalışıldı ama özü bu şekildeydi: Nasıl muhalefeti daha etkinsiz kılacağız? Geçen dönem de aynı tartışmalar üzerine...

BAŞKAN – Nasıl yani?

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Ya, Komisyonda bir görüşme süresi... Dediğim gibi, parantez açtım, kısmen bir düzenleme yapılmasına yönelik.

BAŞKAN – Orası eksik zannedersen...

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Evet ama parantez içinde söyledim ve...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Ama böyle bir hüküm yok mu yani şimdi?

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, “Komisyon gündemine hâkimdir.” sözünü zorlayıp kendinizde o yetkiyi ret mi ediyorsunuz? Siz buradaki eksikliği bildiğiniz için şimdi hükme koyuyorsunuz.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Evet, evet Sayın Başkan, şimdi açıklayacağım neden muhalefetin etkisiz olduğunu. Çünkü objektif, adil kriterler yok. İşte bunları hep birlikte biz yaşadık. Meclis başkan vekilinin kişisel özelliğine göre ya da komisyon başkanının ya da komisyon başkan vekilinin kişisel özelliğine göre konuşma süreleri ya da oradaki yönetimin nasıl olacağı şekillenebiliyordu, değil mi? Biz diyoruz ki İç Tüzük’le muhalefetin de haklarını güvence altına alan düzenlemeler olsun ama yine bu İç Tüzük’te bunlar yok maalesef, yine çoğunlukçu bir yapı var geçen dönemde olduğu gibi.

Maalesef demokratik kazanımlarımız ve Parlamento teamülleri tamamen ortadan kalkıyor, her gelen İç Tüzük düzenlemesiyle bunlar ortadan kalkıyor. Teamüller çok önemliydi, geçen dönem de bunları tartışmıştık. Kısmen uzlaştırıcı olabiliyordu, kolaylaştırıcı olabiliyordu Meclis teamülleri. Bunların hepsinin ortadan kalktığına biz şahitlik ediyoruz yani var olan kazanımlarımızı da kaybediyoruz yapılan düzenlemelerle. Aksine, hepimizin ortaklaştığı, bütün milletvekillerinin sorun alanı olarak gördüğü yerlerde bir düzenleme yok burada, bununla ilgili bir madde ya da bir düzenleme yok. Maalesef işte yeni anayasal düzenlemeyle tek adam rejimini ve Parlamentonun, bizlerin, halkın temsilcisi olan milletvekillerinin iradelerinin, etkinlik alanlarının kısıtlandığını görüyoruz.

Şöyle bir süreç oldu: Geçen dönem Sayın Kaboğlu Hocamız atıf yaptı Meclisin yeni, 27’nci Döneminin ilk açılışında. İki önemli yasa görüşüldü ve eski, değişiklik yapılmayan İç Tüzük’e göre ve bizim orada ne kadar bocaladığımızı, teklif sahiplerinin olmadığını... Komisyon aşamasında gerçekten bu teklifi kim getirdi, neden getirdi, nasıl getirdi? Genel Kurula gittik, ilgili bakan yok, yürütme temsilcisi yok. Sorularımızın ne kadar havada ve boşta olduğuna ve Meclisin ne kadar işlevsiz olduğuna hep beraber şahit olduk. O 2 tane kanun teklifi aslında çok önemli iki örnektir. Hepimiz, bence burada bütün gruplar bunda mutabıktı Meclisin kanun teklifini görüşürken bu İç Tüzük düzenlemesi yapılırken... Ama burada İç Tüzük’le ilgili, bu yapılan düzenlemeyle ilgili o sorunların aşılıp aşılmayacağı noktasında tabii kaygılarımız var. İşte, biz organik bağı kopardık, şimdi tekrar onu nasıl sağlayacağımızı düşünüyoruz. Nasıl yürütmeyi sürece intikal ettireceğiz tekrar? Bunlar önemli tabii ki.

Burada asıl tartışmamız gereken, kanun tekliflerinin nasıl geldiği komisyonlardan, Meclis Başkanının hangi inisiyatifle bu kanun tekliflerini göndereceği komisyonlara, ne zaman göndereceği. Bir gece yarısı bir kanun teklifi geliyor ve bir saat içerisinde o kanun teklifinin görüşmeleri başlıyor komisyonda. Doğal olarak muhalefeti daha hazırlıksız yakalayıp, daha hızlı bir şekilde konuşmaları, görüşmeleri yapmak... Geçen dönem hepimiz şahit olduk 26’ncı Dönem milletvekilleri olarak. Ne kadar sağlıklı koşullarda, insani olmayan koşullarda -tırnak içerisinde söylüyorum, affedersiniz- bir “kaptı-kaçtı” şeklinde nasıl kanun maddelerini geçirdiğimize hepimiz şahit olduk. Tali komisyonların ne kadar etkisiz olduğuna, raporlarının dikkate alınmadığına yine şahit olduk burada. Bir kalıcılık yok, bir devamlılık yok, tamamen kişisel inisiyatifler üzerine kurulu, objektiflik yok; temel, hepimizin etkin olabileceği kriterler yok burada. Sivil toplum kuruluşlarının etkinliği... Komisyonlarda -işte modern parlamentolara atıf yapıldı ama- sivil toplum kuruluşlarının etkinliğini nasıl artıracımıza yönelik bir düzenleme yok yine bu İç Tüzük’te. Yine, komisyon başkanının kişisel inisiyatifine ya da komisyondaki divanın kişisel inisiyatifine göre düzeltilecek bunlar ya da bu şekilde bir düzenleme yapılacak. Günöbirlik, burada benim gördüğüm açıkçası, çoğunluk partisi olan iktidar partisinin Meclisteki çoğunluğu kısmen kaybetmesiyle birlikte “Bunu İç Tüzük’le nasıl telafi edebilirim?” gibi bir görüşe sahip oldum bu maddeleri okurken. Onu kısmen biraz daha kapatmaya çalışıcı bir düzenleme var.

Hep çoğunluk partisinin inisiyatifiyle düzenlemeler yapılmış. Bir veri var mı? Gerçekten Parlamentomuzun, hepimizin, ben isterdim ki benim görüşlerim de alınsın bu İç Tüzük düzenlemesi yapılırken. En azından bir rapor hâlinde, burada görev yaptığımız süre içerisinde ne tür sorunlar var; görüş ve önerilerimizin alınması, grupların görüş ve önerilerinin alınması, ortak bir metni tartışmasız geçirmek gibi olabildi ama bugün işte bir saat önce ben geldim komisyona, bir mutabakat sağlanmaya çalışılıyor. Dediğim gibi, bunun yine aceleci, günübirlik, hızlıca geçirilmeye çalışılacağını düşünüyorum.

İşte “modern parlamentolar” derken hocam da çok iyi biliyor, Avrupa Parlamentosunun yapısı... Diğer Avrupa parlamentolarına ziyaretlerimizde gittik -Ben Avrupa Birliği Uyum Komisyonu üyesiyim-gördüğümüz zaman, bütün gruplar heyet olarak beraber gittiğimizde hepimiz hayranlık duyduk. Ama buraya geldiğimizde, biz belki muhalefet olarak yasanın yapılması noktasında bir etkinliğimiz olamıyor ama bu teklifi yazanlar ve o gruplardan olan milletvekillerimizin bu görüşlerini tabii ki buralara aktarmaları gerekiyordu. Mesela, farklı oylama yöntemleri var: Oy birliği, oy çokluğu, nitelikli çoğunluk. Burada amaç nedir? Stratejik, önemli, ulusal alanlarda işte daha az tartışmayla yapacağımız kanunlarda komisyonları daha etkin çalıştırıp muhalefeti de sürece katıp Genel Kurul aşamasını hızlı geçip bir mutabakatla yasaları geçirmek. Bu tür yöntemler ya da bu tür sorunları çözen maddeler yok maalesef burada. Sadece teknik çalışma anlamında söylemiyorum, modern parlamentoda sosyal alanlar açısından da çok önemli. Motive edici, milletvekillerinin bir araya geleceği, istişare edeceği, bir fikir birliğine varıp onu kendi gruplarında dile getireceği ortamlar da yok maalesef. Dediğim gibi, ben bu metni okuduğum zaman iktidar partisinin çoğunlukçu, çoğunluğun tahakküm edeceği... Sayın Bilen, işte azınlık mı yoksa çoğunluğa tahakküm etsin? Bunu tartışmak, konuşmak bile... Bence iç tüzük aşamasında bunun çok yanlış olduğunu... Böyle bir şeyin tutanaklara girmesi bile hata. Biz ortak akılla, etkin, verimli bir yasama ve nitelikli bir yasama sürecini nasıl ortaya çıkaracağımızı tartışmalıydık burada. Umuyorum, önergelerle eksiklikler düzeltilecektir ve bizlerin, muhalefetiyle, iktidarıyla etkin bir çalışma sürecini, çoğunluğun tahakküm etmediği bir süreci başarabileceğimizi düşünüyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Nazır Cihangir İslam, buyurun.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, tabii, iki kişilik yani grubu olmayan bir siyasi partinin temsilcisi olarak burada olmak birtakım talepleri de gündeme taşımak anlamına geliyor. Sağ olsun, bazı arkadaşlarımız bunu, biz kendilerine rica dahi etmeden düşündüler ve gündeme getirdiler.

Şimdi, bir komisyon toplantısına... Ben Komisyon üyesi değilim yani KHK’li olduğum gibi herhangi bir komisyona da üye olamıyorum, böyle bir durumdayız. Komisyona önerge veremiyoruz. Sayın Başkan, size teşekkür ederim, eğer uygun görülse söz hakkımız var. Hâlbuki komisyonların işleyişi şöyle olmalı: Oy hakkı komisyon üyelerine ait olmalı, kabul, onda bir tartışma yok ama burada bütün milletvekilleri gelip bir komisyon üyesi gibi fikir beyan edebilmeli ve...

BAŞKAN – Zaten mümkün...

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Ama takdire bırakılmamalı, onu söylemek istiyorum yani bu sizin takdiriniz, siz vermeyebilirdiniz sözü şu anda bana.

BAŞKAN – Vermemek diye bir şey yok Sayın Cihangir İslam.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Öncelik komisyon milletvekilleri olmak kaydıyla bütün milletvekillerimiz konuşabilir.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Ama yine de Tüzük'te bu başkanın takdiriyle alakalı bir şey.

BAŞKAN – Değil.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Her neyse, şimdi, neticede problem herhâlde şuradan kaynaklanıyor: Bizim komisyon üyesi olamamamız, belki 82 Anayasası'nın yani barajlı seçim dönemlerinin... “Eğer bir parti Parlamente'ya giriyorsa zaten bir anlamda otomatik olarak grup sahibi olabiliyor.” mantığına dayalı olarak belki sözü gruplar üzerinde dağıtmış olabilir. Bilmiyorum işin etiyolojisini yani neye dayandığını.

BAŞKAN – Anayasa'ya dayanıyor.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Ama bağımsız milletvekillerinin ve herhangi bir grubu olmayan siyasi partilerden gelen, buraya Meclisimize gelen milletvekillerinin bir şekilde komisyon üyesi olabilmelerinin yolunu bu İç Tüzük değişikliğinin iyi niyet göstererek açmasını diliyoruz. Bundan sonra Parlamente'da bu tip bir dağılım... Yani şu anda 8 parti var, yarın öbür gün 10-15 partiye de çıkabilir. Çünkü ittifak yasasına göre büyük partiler birkaç küçük partiyle ittifak yaparak birer, ikişer, üçer, beşer milletvekilini Meclise taşıyabilir. O yüzden, bu zaten bir ihtiyaç olarak önümüze çıkıyor.

Sayın Kaboğlu Hoca sağ olsun, birçok şeyi gündeme getirdi. Ben bir KHK'liyim, sizden kişisel bir talebim olmadı, inşallah bundan sonra da olmayacak, zaten şurada ne kaldı ki? Ama bugüne kadar sivil toplum faaliyetleriyle, 7 Şubat gece yarısından itibaren gündeme getirdiklerimi burada bir kez daha hatırlatmak istiyorum ve sayın hukukçulardan, ağırlıklı olarak hukukçulardan müteşekkil bu heyete soruyorum: 17 bin kişi soruşturmalardan aklanmış, mahkemelerde beraat etmiş, hakkında herhangi bir kovuşturma yok ama işine dönemiyor. Bunun bir açıklaması varsa yani KHK'yle işten atılanların aslında bir yasa olarak çıkartılmasından başlıyor belki bütün hadise ama bunun bir açıklaması, 17 bin kişinin işine dönememesinin bir açıklaması varsa bilmiyorum yani o zaman bu siyasi heyetten ben her şeyi beklerim, bunu açıkça ifade edeyim.

Hamile kadın ve loğusa kadınlar, mahkûmlardan bahsediyorum. Kanunun açık hükmü var ve cezaevlerinde tutuluyor bebekleriyle birlikte. Niçin? İşte “Ağaç kökü yesinler.” muamelesine tabi olmaları gerektiği için. Özel sektör bu insanlara iş vermiyor. Bir hemşire size nasıl darbe yapabilir? Ya ben bunu söylemek istemiyordum ama 15 Temmuz gecesi Sayın Binali Yıldırım bunu televizyonda deklare ettiği an, ben 15 Temmuzda Üsküdar Meydanı'nda Kanaat Lokantası önünde 4 tankı durdurmakla meşguldüm. Bunu sizin gözünüze girmek için söylemiyorum, hiçbir yerde deklare de etmedim, kim olursa olsun yönetimde ben orada olurdum, yine o meydana olurdum ama ifade etmek istediğim şu: Benim, AK PARTİ'nden bile birçok kişinin o gece o saatte nerede olduğu hakkında bir fikrim yok, en üst kademe de buna dâhil.

Şimdi, insanları, bir hemşireyi özel sektörde, özel hastanede, taşrada çalıştırmamanın mantığı ne olabilir? Bir hemşireden nasıl bir darbeci olabilir veya çıkabilir? KHK'li yakınlarına yapılanlar... Peki suçun şahsiliği ilkesi yok muydu değerli hukukçu arkadaşlarım? Ben tıp profesörü'yüm ama bir hukukçu çocuğuyum, hayatımda AK PARTİ dönemi dâhil, eski dönemlerim de mahkemelerde geçti, idare mahkemelerinde. Ha, sizin beni atmanız 4'üncü, o yüzden çok etkilenmedim. Ben 3 defa da 90'lı yıllarda insan hakları mücadelesi, başörtüsü mücadelesi, işkenceye karşı çıkmak ve Kürt kimliğini savunmak yüzünden Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinden atıldım ama mahkemelerle döndüm. Fakat ne kadar acı, şimdi mahkemeye gidemiyorum. Tırnak içinde söylüyorum, bizimkiler işbaşında, 4'üncü defa atılıyorum ama mahkemeye gidemiyorum; ne kadar acı bir durum. Her neyse...

Cezaevlerine bakıyoruz, hadi buraya kadar diyelim ki aldınız insanları, cezaevine koydunuz; hücre cezası, su kesintisi, kalabalık koşullar... İbadetin engellenmesi, bunun amacı nedir? Yani, bir Müslüman,"..." (*) "Dinde zorlama yoktur." ilkesini savunan bir Müslüman hangi dine mensup olursa olsun bir insanın ibadetini engelleyebilir mi? Çocukluktan beri biz bununla büyümedik mi, bu terbiyeyle büyümedik mi? "Karşınızdaki kim olursa olsun onun dinine saygı gösterin, putuna bile laf söylemeyin." telkinleri altında büyümedik mi? Bir insanın ibadeti niye engellenir, bunun bir cevabı var mı? Hadi iktidar istiyorsunuz, tamam, bu istekle başa da çıkamıyorsunuz, bu da tamam ama ibadetini niye engelliyorsunuz? Yapılmak istenen ibadet de Allah'a ibadet.

BAŞKAN – Kimsenin ibadetine engel yoktur.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Ben doğrudan muhatap edeyim mi sizi Sayın Başkanım?

BAŞKAN – Ama yani gerçek değil.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Muhatap olmayı isterseniz size getiririm...

BAŞKAN – Ben muhatap olmak istemiyorum ama gündeme lütfen gelerseniz memnun olurum.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Gündem üzerindeyim Sayın Başkan.

BAŞKAN – İç Tüzük'le ilgili konuşuyoruz, İç Tüzük gündemine gelerseniz...

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Bir nokta daha var; güvenlik soruşturması diye bir şey icat edildi. Bunu kim yapar, nasıl yapar, hangi objektif ölçütlerle yapar bilinmiyor ama bir güvenlik soruşturması var ki hiçbir vukuatı olmayan insanların başına bela olmuş.

Şimdi ben ayın 12'sinde... 7 Şubattan beri hiç yurt dışına çıkma teşebbüsüm olmadı, zaten bu ülkenin halkına da söz verdik çıkmayacağız, bu ülke doğru dürtüst bir rejime kavuşana kadar bir çıkma teşebbüsünde de bulunmayacağız. Burası bizim ülkemiz ve hayatımıza kaldığımız yerden devam edeceğiz ama 12'sinde Saadet Partisinin bir çalışması için üç günlük bir program üzerine Almanya'ya gitme teşebbüsünde bulunacağım. Ben Meclis Başkanlığına dilekçe verdim "Yurt dışına çıkışım yasak fakat diplomatik pasaportum yok." Bu devlet, şu anda yönetenler de bu kadar birbirinden habersiz değerli arkadaşlar. Bakalım, sonucu el birliğiyle göreceğiz.

Neticede talebim, ilk önce sözleşmeye dayalı bir Anayasa'nın bu ülkede gündeme gelmesi, ilk defa, tabanda sözleşmeye dayalı bir Anayasa'nın yapılması, bu ülkenin bir hukuk devleti hâline gelmesi ve bu İç Tüzük'ün olabildiğince çoğulculuk ve olabildiğince demokrasi içermesi.

Söz verdiğiniz için tekrar teşekkür ediyorum Sayın Başkan, sağ olun.

BAŞKAN – Buyurun Erkan Bey.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, muhterem heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben bugünkü gündemimizde olan İç Tüzük değişikliğine ilişkin genel ve kısa bir değerlendirmeye yetinmek istiyorum. Tabii, buna geçmeden evvel de biraz evvel konuşmasında Sayın Genel Başkanımızın bir sözüne atıfta bulunan Sayın Kaboğlu'na cevap vermek adına değil fakat konuyu da hatırlattığı için ayrıca da teşekkür ediyorum, bir kısa değerlendirme yapmama da vesile olacak.

Tabii, 2016 Ekim ayında Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli'nin Sayın Kaboğlu'nun da ifade ettiği üzere "Ya Anayasa'ya uyulsun ya da Anayasa fiilî duruma uydurulsun." şeklinde ve mealinde bir sözü vardır ve bu söz çok önemli hukuki, siyasi ve fiilî duruma vurgu yapan önemli bir tespittir, tarihi ve veciz de bir söz olmuştur ve kamuoyunda da değişik şekillerde tartışılmıştır.

*Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

Aslında bu sözün köklerinin ve temellerinin değerlendirmelerine baktığımızda meseleyi 1982 Anayasası'ndan hatta daha önceki dönemlerde cumhurbaşkanları seçimlerinde yaşanan sorunlara hatta krizlere ve yürütme erkindeki bizim "çift başlılık" olarak nitelediğimiz cumhurbaşkanları ve başbakanlar arasında çıkan çatışma ve krizlere varan sorunlara kadar götürebiliriz ancak bu kadar geriye gitmeye gerek yok. Fakat bilhassa 2007'deki Cumhurbaşkanlığı seçiminde yaşanan o 367 krizini de hatırlayacak olursak, bu kriz ve akabinde Cumhurbaşkanının doğrudan halk tarafından seçilmesine karar verilmesi üzerine... Ki parantez açarak söylüyorum, 2007'deki bu Anayasa referandumunda biz Milliyetçi Hareket Partisi olarak da "hayır" kampanyası yürütmüştük veya "hayır" vermiştik, o şekilde ifade edeyim. Fakat, bu 2007 Kasım ayındaki Anayasa referandumunda milletimiz "Cumhurbaşkanını ben seçeceğim." dedi ve bu kararı verdi ve 2014 Ağustosunda da şimdiki Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan halk tarafından seçildi ve ondan sonra bu "fiilî durum" olarak ifade ettiğimiz tartışmalar daha da alevlendi. Aslında bu tartışmalar eskiden de vardı, işte, "Anayasa'ya uyulduyu, uyulmadıydı; Anayasa'ya mı uyulacak, Anayasa mı uyacak?" şeklinde bazı polemikler yaşandı.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli'nin bilhassa bu 2007 Cumhurbaşkanlığı 367 kriziyle birlikte yaşanan tartışmalardan bugüne kadar yaptığı konuşmaları bir bütünlük içerisinde ele alırsak aslında Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine ilişkin önerilerin 2007 yılındaki işte Mayıs, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekimdeki konuşmalarına kadar da atıfta bulunup referans da gösterebiliriz. O bakımdan, geldiğimiz süreci de Türkiye'nin yönetim sistemi, demokrasi tecrübesi, çok partili siyasi hayat, kuvvetler ayrılığı konusundaki tecrübe, birikim, yaşadığı sorunlar, krizlerin bir hülasesi olarak önemli bir adım olarak değerlendirmek lazım. Ve 16 Nisan Anayasa referandumuyla geçiş yaptığımız Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi de bu hülase etmeye çalıştığım yaşanmışlıkların bir neticesi olarak da yönetim sistemimizde önemli değişiklikler yapmıştır. Bu değişiklikleri genel çerçevede iki boyut hâlinde değerlendirmek gerekir: Birincisi, yürütme erkinin oluşumu, ikincisi de yasamanın aldığı pozisyon ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma düzeni ve ayrıca üçüncü olarak da ifade edebiliriz ki Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin bütün kurum ve kurallarıyla yerleşmesi ve işlemesi.

Birinci konuda 24 Haziran seçimleriyle önemli bir aşamayı gerçekleştirdik ve yürütme organı doğrudan milletimizin iradesiyle biçimlenmiştir. Bugün Anayasa Komisyonunda bir araya gelmemize vesile olan teklif ise ikinci alana ilişkindir yani yeni hükümet sistemine uyuma ve uyumun gerçekleşeceği yer yine millet iradesiyle şekillenen Türkiye Büyük Millet Meclisi ve yasama faaliyetlerine ilişkindir.

Yeni hükümet sisteminde yasama yetkisi ve görevi Meclisindir ve bu yetki biriciktir, başka hiçbir erk bu yetkiye müdahale edemez ve bu yetkiye hâle getiremez. Türkiye Büyük Millet Meclisinin yeni hükümet sistemi içinde yetki ve görevi sadece yasamayla sınırlı değildir, ayrıca denetim de Meclisin bir diğer önemli vazifesidir. Yeri gelmişken belirtmek isterim ki aslında yasama yetkisi de aynı zamanda bir denetim faaliyetidir, denetim fonksiyonudur bir bakıma çünkü kanun tekliflerinden sonra kanunlar çıkınca genelde son maddede, yürütme maddesinde yazılacak şey "Bu kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür." Bu ibareyle aslında yürütme erkinin görevini, yapması gerekenleri kanun çıkarma yoluyla belirtiyoruz.

Değerli milletvekilleri, yeni hükümet sistemi döneminde Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri itibarıyla önemi ve fonksiyonu artmıştır yani yasama ve yürütme erkleri arasındaki ayrım daha net ve belirgin hâle gelmiştir. Yine bu yeni sistemde Meclisin gereken önemini perçinleyecek olan da İç Tüzük'tür. İç Tüzük değişikliklerini özünde partilerüstü bir mesele olarak görüyoruz, Meclisin yasama ve denetim faaliyetlerini yerine getirirken yöntem ve sınırlarını belirleyen bir kurallar manzumesi. Bu belge hepimiz için bağlayıcıdır, İç Tüzük'ü partilerüstü bir belge olarak görmemizin sebebi de budur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Sayın Yıldırım'ın imzasıyla verilen bu İç Tüzük değişikliği teklifinin yeni hükümet sistemine İç Tüzük'ün uyumlu hâle getirilmesini amaçladığı görülmektedir. Elbette biz de Milliyetçi Hareket Partisi olarak gerek konuşmalarımızla gerekse de önerilerimizle İç Tüzük'e ilişkin görüş ve önerilerimizi bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da paylaşacağız. Amacımız Meclisin yasama gücünü, verimliliğini ve yasama faaliyetinin kalitesini artırmaktır. Yeni sistem Meclisin yasama ve denetim yetkisini ve yeni Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi de potansiyel olarak Meclisin yasama ve denetim yetkisini ve fonksiyonunu da artırmıştır ve yapacağımız İç Tüzük değişiklikleriyle -bu ve bundan sonrakiler için de ifade ediyorum- bunu daha bir kurumsal hâle getireceğiz.

Erkler ayrılığı ilkesi yeni dönemin nirengi noktalarından birisidir. Yıllardır haklı olarak tartışması yapılagelen bu erkler ayrılığı ilkesinde önemli bir adım atılmıştır Anayasa referandumuyla. Hukuk devleti iktidarın yetkilerinin çerçevesi, sorumluluklarının belirginleştirildiği ve yetki-sorumluluk dengesinin de belirlendiği bir yönetim modeliyle mümkündür. Bu model ülkelerin şartlarına göre rasyonelleştirilir. Türkiye'nin demokrasi yolculuğunun doğal bir sonucu olarak Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemini görüyoruz ve bu sistemle de ifade ettiğim üzere de bu kuvvetler ayrılığı daha net ve belirgin hâle gelmektedir.

Bugün konuştuğumuz İç Tüzük değişikliğini de yine bu yeni sisteme uyumun bir etabı olarak değerlendirmek gerekiyor çünkü bu teklif ağırlıklı olarak Anayasa değişikliğine paralel olarak bir uyumlama faaliyetidir, çalışmasıdır. İkinci etapta ise bu yeni Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin ruhuna uygun değişikliklerin yapılacak çalışmalarla devam ettirilmesi gerekiyor. Bu anlayıştan hareketle öncelikle atılması gereken adımlardan birisi de bilhassa komisyonların güçlendirilmesi ve fonksiyonlarının artırılması olacaktır.

Anayasa değişikliğiyle yasama ve yürütme erkleri arasındaki ayrımın daha net ve belirgin hâle geldiğini söyledik ancak bu belirgin ayrımın olması iki kuvvetin arasında yani yürütme ile yasama arasında kalın kale duvarları örülmesi ve aralarında iletişim ve diyalog olmaması demek değildir, kimsenin de böyle bir şey düşündüğünü sanmıyorum. Yasama ve yürütme arasındaki ilişkilerin ve pozisyonun formel hâle getirilmesi, kurumsallaşması, açık ve net kurallara bağlanması hususu önemlidir çünkü her kanunun son maddesi "Bu kanunu Cumhurbaşkanı yürütür." olacaktır.

İkinci etap değişiklikleri de belli bir süre tecrübe ederek, yaşayarak, tartışarak, görerek yapmakta fayda olduğu kanaatinin de bir genel kanaat olarak ortaya çıktığını düşünüyorum. Çünkü bu 1 Ekimden evvelki son Meclis çalışmalarında 2 kanun çıkarılmasında yaşanan tartışmaların ve ortaya çıkan tablonun da bu İç Tüzük değişikliklerinde kısmen de olsa yol gösterici olduğunu söyleyebiliriz. Yine önümüzdeki çok da uzun olmayan bir süreçte yapacağımız yasama faaliyetlerinde gerekse komisyonların gerekse Genel Kurulun çalışmalarına ilişkin önümüzdeki çalışma dönemlerinde, birleşimlerinde, oturumlarında bu çalışmaları yürüteceğimiz anlaşılıyor.

Şimdi, bir diğer önemli gördüğümüz husus da Meclisin yasama kapasitesinin artırılması ihtiyacıdır yeni duruma göre. Gerek kurumsal olarak gerek kadro olarak ve yetkinlik olarak yasa yapım süreçlerinin etkin, verimli ve kaliteli hâle getirilmesi gerekmektedir. Milliyetçi Hareket Partisi olarak da bu konuda görüş ve çalışmalarımız vardır, katkılarımız olacaktır. Gerek yürütmenin temsili gerek yasama kapasitesinin artırılması için ileride yapacağımız İç Tüzük çalışmalarında ileri bir merhale kazanacağımızı ümit ediyoruz.

Sözlerimi burada tamamlarken muhterem heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Peki, Erkan Bey’e teşekkür ediyorum.

Feridun Bahşi Bey, buyurun.

FERİDUN BAHSİ (Antalya) – Sayın Başkan, değerli üyeler; bugün 16 Nisan sonrasında oluşan fiili durumun ve bir nebze hukuki durumun İç Tüzük’e adaptasyonu amacıyla burada toplanmış bulunuyoruz. Gönül isterdi ki bu teknik değişiklik temmuz ayında çıkan 2 yasadaki önce yapılsın ve İç Tüzük çerçevesinde bu yasalar çıkarılsın ancak maalesef bugüne ertelendi. Biz İYİ PARTİ olarak inşallah bir gün yine parlamentere demokrasiye dönüşmesi umudumuzu ve çabamıza göstererek -kayıtlara geçmesi bakımından- çalışmalarımıza devam edeceğiz.

Sayın Yıldırım tarafından getirilen bu İç Tüzük değişiklik teklifi teknik anlamda bir değişiklik teklifi gibi görünmekte ise de yer yer esasa ilişkin değişiklik önerileri de vardır içerisinde. Bunlarla ilgili de Sayın Başkanın odasında yapılan özel görüşmelerde birçoğunda mutabakat sağlanmıştır ancak biz İç Tüzük’te 2017 yılında yapılan değişikliklerle yeni sisteme göre özellikle birinci parti dışındaki partilere yani eski hâliyle muhalefet partilerine tanınan söz haklarının son derece kısıtlandığını görmekteyiz. Biz bu konuda değişik zamanlarda yapılan İç Tüzük değişiklikleriyle sistematğin bozulduğunu, kanun tekniğine ya da tüzük tekniğine uyumsuz hâle geldiğini düşünmekteyiz. Öncelikli talebimiz, bundan sonraki talebimiz bu konuda bir komisyon kurularak yeni bir İç Tüzük yazımı, bir bütünlük içerisinde, kanun teklifine uygun bir İç Tüzük hazırlanmasıdır.

Mevcut Tüzük’te teknik ayrıntılar dışında, değişiklik talepleri dışında biz bu üçer beşer dakikalık özellikle hem Meclis Genel Kurulunda hem komisyonda başkanların takdirine bağlı ve geleneksel hâle gelmiş durumların Tüzük’e yazılarak alınması gerektiğini düşünüyoruz.

Bunun dışında, özellikle televizyon yayınlarının, Türkiye Büyük Millet Meclisi Televizyonunun akşam saat 21:00’de yayınına son vermemesi, toplantı sonuna kadar sürdürülerek 21:00’den sonra da çoğunluk partisinin getireceği önerilerin tartışılmasının televizyonlarda halka duyurulması gerektiğini düşünüyoruz.

Bizim, şu ana kadar Komisyon Başkanının odasında yapılan görüşmeler neticesinde mutabakat sağlanan maddelerle ilgili söyleyecek bir sözümüz yoktur.

Son gelen 2’nci maddeyle ilgili bir mutabakat sağlandı mı Sayın Başkan?

BAŞKAN – Bir ara vereceğiz, zannedersen bir gelişme var.

FERİDUN BAHSİ (Antalya) – Tamam.

O zaman ben kısa keseceğim, arkadaşlar da epey yoruldu, uzun bir maratonla geliyoruz.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Erdal Bey, buyurun.

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Sayın Başkanım, değerli üyeler; hepinizi saygıyla selamlamakla birlikte, yeni yasama yılının da ülkemize, halkımıza, bölgemize hayırlara vesile olması dileğiyle hepinizi selamlıyorum.

Ben çok kısa bir şekilde... 50 yaşındayım, yaşamımın büyük bir kısmı olağanüstü hâllerle, sıkıyönetimlerle geçti yani olağan geçirdiğim bir dönem yok; belki yaşamımda toplanmış bunun beş yılı bulma ihtimali de yok gibidir. Çünkü daha 10-12 yaşlarında 80 darbesi oldu, 80 darbesi öncesinde muazzam bir olağanüstü hâl ve devamında sıkıyönetimle geçti. Sıkıyönetim kaldırıldıktan sonra

olağanüstü hâl 1997 yılına kadar devam ettirildi. Tabii, yaşamış olduğum il Bingöl ili, Bingöl Vekili olarak şu an buradayım. Rahmetli Necmettin Erbakan, nur içinde yatsın, onun özel çaba ve talepleriyle en son Türkiye’de Bingöl ilinde olağanüstü hâl kaldırıldı, sanıyorum 1997 yılıydı.

Bu kısa girişten sonra... Şimdi, biraz önce bir tartışma yapıldı “16 Nisan tarihinde yapılan son Anayasa değişikliği meşru mudur, değil midir?” diye. Şimdi, bir Anayasa metni meşruluğunu nereden alır? Bize fakültelerde ilk öğretilen şey şu olur: Olağan dönemlerde, toplumda kendisini farklı hisseden bütün kesimlerin farklılıklarıyla birlikte yaşayabildikleri, kendilerini özgür ve güvence altında hissettikleri ve toplumun tabanından yukarıya doğru herkesin kendisini içinde görebildiği; kurum, kuruluşlar, etnisite, inanç, din, mezhep hiçbir baskı altında olmadan kendilerini var edebildikleri, yaşatabildikleri ve toplumun bütün taraflarının üzerinde mutabık oldukları sözleşmeydi anayasa metinleri. Tabii ki, çok değerli hocalarımız burada, onların yanında da bu tür açıklamalara gitmek belki abes olsa gerek. Ve bu, olağan dönemlerde yapılır, hiçbir meşru anayasa olağanüstü dönemde yapılmaz. Zaten anayasa değişikliği ve anayasanın olağanüstü dönemde yapılması onun meşruluğu konusunda başlı başına bir sebep teşkil eder. Çünkü onu daha doğuştan yok sayan veya onu tartışılır hâle getiren temel özelliği olağanüstü hâlde yapılmış olmasıdır. Kaldı ki biraz önce hem hocamız hem de MHP temsilcimiz de dedi ki: “Ya fiili durumu Anayasa’ya uyduracağız ya da Anayasa’yı fiili duruma uyduracağız.” Arkadaşlar, dünya anayasa tarihinde yoktur ki bir anayasa metni değişikliği bir kişinin algılarına, özelliklerine, düşüncelerine ve taleplerine göre hazırlansın. Arkadaşlar bu da o anayasa metnini, o anayasa değişikliğini ve meşruluğunu tartışılır hâle getirir. Bu da başlı başına tartışılması gereken meşruiyet konusundaki sebeplerden biridir. Kaldı ki Anayasa değişikliği oylaması esnasında başvuru yolu ve yöntemler ne kadar hukukidir veya bu referanduma gidildiği zaman ülkemizin siyasal koşulları, ekonomik koşulları ve hukuki koşulları nelerdi? Bunun da ciddi bir şekilde tartışılması gerekir. Şu anda, çok sevindiricidir ki bir dönem Adalet Bakanlığı yapmış Sayın Başkanımız... Bir yargı düşünelim Sayın Başkanım, bunun üçte 1’i silahlı terör örgütü üyesi olmaktan dolayı şu an cezaevlerinde tutuklu ve hükümlü. Şimdi, o ana kadar bu yargıçların vermiş olduğu kararlara ne diyeceğiz? “Terörist yargıç ve savcıların vermiş olduğu kararlar meşrudur.” mu diyeceğiz? Başlı başına tartışılması gereken hususlardan biri de bu değil midir?

Şimdi, neden meşru değil? Bu Anayasa değişikliği hazırlanırken bütün komisyonlar ve ilgili, yetkili kurum kuruluşlar hep şunu tartıştı, Sayın Şentop Hocam da burada, şu denildi: Siyasi Partiler Yasası değiştirilecek, Seçim Yasası değiştirilecek ve yeni sistem ile bu yasalar arasında bir uyuma gidilecek. Maalesef ki şu anda belki yasa değil ama dolaylı olarak muazzam bir erkler bileşkesi bir kişinin elinde toplanmış durumda; yasama da yargı da şu anda maalesef ki yürütme erkinin elinde ve bu da bir tek kişi tarafından her şekilde kullanılabilir. Şuradan soruyorum: Yüksek yargıçlar kimler tarafından atanıyor? Hâkimler ve Savcılar Kurulunun atama biçimi ve şekli, kimler tarafından atanıyor? Böyle bir yargı ataması sırasında... Yargının olmazsa olmazı demokratik bir şekilde çalışabilmesi, kendisini tam bağımsız ve tarafsız, en başta da hâkim ve savcıların kendilerini korkusuz hissetmeleri lazım, kendilerini güven içerisinde hissetmeleri lazım. Uygulamada onlarca örneği vardır ki yürütmenin hoşuna gitmeyen kararları veren yargıçlar ya sürgün ediliyor ya görevlerinden alınıyor. Sorulursa bunun onlarca örneğini hemen vermeye hazırım, yirmi üç yıllık bir yargı pratiğinden geliyorum, yirmi üç yıllık bir avukatlık yaşamım var; hiçbir dönemle kıyaslanmayacak bir şekilde yargı yürütmenin baskısı altında arkadaşlar.

Şimdi, tüm bu açıklamalardan sonra mevcut İç Tüzük’e uyarlanması ve İç Tüzük’ün Anayasa’ya uyarlanması anlamında bence hukuk kurulları hiyerarşisi içerisinde en başta ülkemizin soluk alıp verme ihtiyacı kadar yeni bir demokratik anayasaya ihtiyacı var. Bundan dolayı da bütün arkadaşlarımıza bu konuda büyük hukuki yükümlülükler düşüyor. Bence önümüzdeki yaşanacak olan siyasal ve ekonomik koşullarda da bizi zorunlu bir şekilde yeni bir anayasa ihtiyacına götürecektir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Erdal Bey’e teşekkür ediyorum.

Buyurun Muhammet Bey.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Çok değerli milletvekili arkadaşlarım, hepinizi hürmetle, muhabbetle selamlıyorum.

Tabii, bugün önemli bir görüşmeyi hep beraber yapıyoruz. Öncelikli olarak ifade etmek gerekir ki bu teklif herhangi bir partinin teklifi değil, Meclis Başkanımızın geçtiğimiz hafta bütün grup başkan vekillerini davet etmek suretiyle 1 Ekim itibarıyla çalışmaya başlayacak olan Meclisin Anayasa değişikliklerine ilişkin düzenlemelerin mevcut İç Tüzük’e uygun hâle getirilmesine ilişkin teknik bir çalışma yaptırdığı ve bununla ilgili düzenlemeleri havi bir teklife ilişkin düşünceleri ortaya koymak suretiyle bütün grup başkan vekillerimizin de teknik bir değişikliğe evleviyetle “evet” demesiyle bir uzlaşma mantığı ve kültürü çerçevesinde bir teklif husule geldi ve şu anda hep beraber bu teklifi görüşüyoruz.

Bu teklif üzerinde, biraz evvel ifade ettiğim gibi, değerli konuşmacıların saat 11.00 sularından itibaren şu ana kadar bazı ifadeleri, bazı açıklamaları, değerlendirmeleri olmuştur. Kısaca ben de bir değerlendirme yapmak suretiyle, fazla da uzatmadan, inşallah geneli üzerindeki görüşmeleri nihayetlendirerek bu teklifi hep beraber, inşallah, uzlaşmayla, beraber, ortak önergeler vermek suretiyle, birlikte bir iradeyle inşallah neticelendireceğiz.

Değerli arkadaşlar, tabii, parlamento kültürümüz Osmanlı’ya dayanıyor. Selçuklu’dan Osmanlı’ya ve cumhuriyete hepsi bizim geçmişimiz ve geleceğimiz, hepsi bizim. Yaşadığımız bütün süreçler bizim. Dolayısıyla bu konuda bir kuşatıcılık ve kucaklayıcılıkla, kökü mazide olan ati bakış açısıyla değerlendirmeleri yapmamızda fayda var.

1982 Anayasası yürürlükteki Anayasa’mız. 1982 Anayasası âdetâ düzenlemeleriyle, yürütmeye fazla alan açmak suretiyle Cumhurbaşkanını ve Başbakanı tanıdığı yetkiler münasebetiyle yarı başkanlık sistemi diye nitelendirebileceğimiz birtakım düzenlemeleri havi idi.

Biraz evvel çok değerli MHP grup başkan vekilimiz süreci kısaca özetledi. Ben oraya girmeden 2007’de yaşanan Cumhurbaşkanlığı seçimi krizi sonrasında Cumhurbaşkanının Meclis iradesiyle değil de Meclisi de oluşturan iradenin sahibi olan ve egemenliğin kayıtsız şartsız kendisine ait olduğu millet iradesiyle doğrudan belirlenmesine ilişkin bir düzenleme neticesinde Türk tarihinde ilk defa 2014 yılında yapılan halk oylamasıyla, meşru bir halk oylamasıyla meşru bir zeminde, meşru bir seçim ve meşru bir neticeyle Recep Tayyip Erdoğan Bey, Sayın Cumhurbaşkanımız Cumhurbaşkanlığı seçildi ve parlamenter sistemimiz yarı başkanlık sistemiyle karışık bir şekilde kendine özgü doğasıyla devam ederken, hep beraber, bütün konuşmacıların da ifade ettiği, 15 Temmuz uluslararası darbe ve işgal girişimine muhatap olduk ama millet ve devletçe Başkumandanımız ve Cumhurbaşkanımızın “Haydi meydanlara...” sözüyle hep beraber bunu püskürttük elhamdülillah. Allah tekrarını hiçbir zaman yaşatmasın.

Doğal sürecinde devam ederken fiili durumun hukukileşmesi ve 1980 öncesinde gerçekten siyaset ve devlet adamlarımızın hemen hemen tamamına yakınının Türkiye’nin hükümet sisteminin cumhurbaşkanlığı veya başkanlık sistemi diye nitelendirebileceğimiz bir sistemle devamına ilişkin arzuları, istikametleri, talepleri, buna dair gerek akademiden gerek siyaset camiasından gerek devlet adamlarımızdan yaşanan tecrübelerin sonucu olarak ortaya konulan tekliflerin ve hedeflerin tahakkukuna ilişkin bir ortamın bulunması münasebetiyle bu teklifler, cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine ilişkin

teklifler, anayasa değişikliği teklifleri burada hep beraber uzun uzadıya görüşülmek suretiyle, tarihinin en uzun görüşmelerini yapan Anayasa Komisyonu çalışmaları münasebetiyle Komisyon ve Genel Kurul sonrasında meşru ve usulüne uygun bir şekilde yasalaştı.

Aynı zamanda, halk oylamasıyla 16 Nisan 2017 tarihinde bir halk oylamasına, meşru bir halk oylamasına, millet iradesine müracaatla millete bu sistem değişikliğinin, hükümet sistemi değişikliğinin, Türkiye Cumhuriyeti devletin demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti olan cumhuriyet rejimimizin parlamenter hükümet sistemiyle mi yoksa cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle mi yoluna devam etmesi gerektiğine ilişkin bir referandum sorusuna aziz milletimiz “Bundan sonra hükümet sistemimiz cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi olmalıdır.” şeklinde bir cevap verdi ve bu cevap millî iradeyi yansıtan bir cevaptır. Artık parlamenter hükümet sistemi millet iradesiyle geride kalmıştır.

Parlamenter hükümet sistemi de bizim sistemimizdi, cumhuriyetin kazanımları, Osmanlı’nın kazanımları, Selçuklu’nun kazanımları; hepsi bizim kazanımımızdır. Bu müktesebat üzerine bir gelişme, bir reform, daha iyiye, daha güzele, daha hızlı, daha verimli, daha rantabl bir yaklaşıma ve hedeflere kilitlenmeye ilişkin bu tarihi gidişat ve doğal bir sonuç bu şekilde bir netice doğurdu ve Anayasa değişikliği halk iradesiyle gerçekleşti. Bu Anayasa düzenlemelerinin yine halk iradesiyle bazı maddeleri hemen yürürlüğe girdi, bazılarının da ilk yapılacak seçimlerle yürürlüğe girmesi düzenlenmişti ve bu şekilde 24 Haziran seçimleriyle artık halkın 16 Nisan’da “evet” dediği düzenlemeler sonuç itibarıyla 24 Nisan itibarıyla tamamıyla yürürlüğe girmiş oldu ve artık yepyeni bir çıkış açıldı, yepyeni bir dönem başladı.

Evet, sonuç itibarıyla, bunların hepsi egemenliğin kaynağı, sahibi olan milletin oyuyla gerçekleşti. Dolayısıyla, bir meşruiyet sorunu bulunmamaktadır ve hakikaten, bundan sonra artık geriye değil, daima ileriye doğru bakmak suretiyle biz milletimizi, devletimizi güçlendirmenin, müreffeh kılmanın çabası içerisinde olacağız ve burada, güçlü Meclis ve güçlü yürütme bu işin esasıdır. Hakikaten, bu konuda denge-denetimle, hesap verilebilirlik konusunda yasama, yürütme ve yargı erkleri arasındaki münasebet son derece demokratik bir şekilde düzenlenmiştir.

Bu, uzun uzadıya anlatılabilecek bir meseledir ancak vaktimizin kısıtlılığı nedeniyle sadece İç Tüzük’le bağlantısını kurarak bu konudaki genel değerlendirmelere ilişkin kanaatlerimi kayda geçmesi açısından ifade ederek neticelendireceğim.

Ancak daha önce, biliyorsunuz, yürütme bir kanun hükmünde kararname yetkisi almak suretiyle, âdeta, kanun çıkarma yetkisini haiz idi. Kanun hükmünde kararname yani kanun gibi kararname, kanun hükmünde. Bizim yaptığımız düzenlemeyle, son anayasal değişiklikle artık yürütme kanun gibi bir kararname çıkarma yetkisine değil, kanun hükmünde bir kararname çıkarma yetkisine değil, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri kanunun alt normu olarak düzenlemede yer almıştır; eş değer bir statüde değildir. Bu, yasamanın yürütmeye yönelik üstünlüğü prensibinin son yapılan değişiklikle Anayasa’ya dercedilmesi, millet iradesine sunulması ve dolayısıyla bu konuda, “check-balance” sistemi dediğimiz denge-denetim sistemi konusunda yürütmenin yasama tarafından denetlenmesine ilişkin farklı fonksiyonların da doğrudan millet iradesiyle muhatap kılınması demokratik bir gelişim ve doğrudan demokrasiye yönelik önemli bir adımdır.

Ve yürütmenin başı olan Cumhurbaşkanının, parlamenter hükümet sistemi diye nitelendirdiğimiz sistemde vatana ihanet dışında yargılanamaması söz konusuysa 16 Nisan öncesi, 24 Haziran öncesi düzenlemeler münasebetiyle, 16 nisan ve 24 Haziran sonrasında tam manasıyla yürürlüğe giren mevcut Anayasa’ya göre yürütme, yürütmeyi temsil eden, yürütmeyi ifade eden Cumhurbaşkanı zatiyla, şahsiyla cezai, hukuki ve idari sorumluluk muhatabı olmuştur. Daha önce sorumsuzluk, tam bir sorumsuzluk,

vatana ihanet dışında hukuki, idari, cezai anlamda tam bir sorumsuzluk hâli söz konusuysen, Başbakan ve ilgili bakan siyasi ve hukuki anlamda mesulken şimdi zâtı itibarıyla yürütme, Cumhurbaşkanını, hukuki, idari ve cezai sorumluluğun muhatabı olmuştur.

Dolayısıyla, değerli arkadaşlar, dolayısıyla, meseleleri önce maddi gerçeklik olarak doğru bir şekilde tanımlamak ve ortaya koymak gerekir. Gölgeye, gölge kavgasına gerek yok; tahayyüllerimizle bir şey oluşturup birtakım heyulalar oluşturup onunla boks yapmaya gerek yok veya birtakım cümleler ifade edebilmek, eleştiriler getirebilmek adına önceden birtakım kaziyeler, öncüller ileri sürerek gerçekmiş gibi varsayımsal olarak onları ortaya koymak suretiyle oradan başka birtakım neticelere varmanın da bir gereği ve hakikat karşılığında bir anlamı gerçekten bulunmamakta.

Değerli arkadaşlar, dolayısıyla, geçmiş de bizimdir, gelecek de bizimdir. Hep beraber geleceğimizi kuracağız. Geçmiş ortak geçmişimizdir ve bize aittir; gelecek de hepimizi, çocuklarımız ve nesillerimizle bizi bekleyen bir zaman dilimidir. Sayın Cumhurbaşkanımız 1 Ekim açılış konuşmasında “Gelin, hep beraber geleceğimizi daha müreffeh kılalım.” çağrısıyla kucaklayıcı, toparlayıcı bir çağrıda bulunmuştur. Bunların da hep beraber hatırlanmasında fayda mülahaza ediyorum.

Sonuç itibarıyla, değerli arkadaşlar, Anayasa değişikliğiyle ilgili yapılan düzenlemeler nedeniyledir ki bugün hep beraber buradayız. Tabii ki biz AK PARTİ olarak baştan başa yenilenmiş, yeni bir ruh, yeni bir anlayışla, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin gereklerine uygun bir şekilde yasama, yürütme, yargı erklerinin tam manasıyla ayrıştığı, yasamanın güçlülüğüne, yaşamada paylaşımcılığa, daha fazla katılımcılığa, daha fazla söz söylemeye, daha fazla iş birliğine, uzlaşmaya imkân verici, komisyonların daha verimli bir şekilde çalışacağı, tekliflerin uzmanlık alanları olan, mutfağın da –komisyonlarda– pişirilip tam manasıyla Genel Kurula daha az iş düşecek şekilde bir çalışma sistemini kendi adımıza öngörüyoruz.

Bununla beraber, biz, İç Tüzük’le ilgili kendi çalışmamızı, her parti gibi kendi değerlendirmelerimizi yapmıştık. Ancak biraz evvel ifade ettiğim gibi, Sayın Meclis Başkanımızın 1 Ekim itibarıyla Meclisin çalışmaya başlaması, biraz evvel ifade edilen, değerli grup başkan vekillerimiz, değerli milletvekillerimizin ifade ettiği, yeni bir paradigmaya dayalı yeni iç tüzük düzenlemesinin uzun zaman alabileceği gerçeği karşısında sadece ve yalnızca teknik bir uyumu beraberinde getiren bir düzenleme önümüze geldi ve hep beraber biraz sonra, inşallah, yaptığımız görüşmeler neticesinde tam bir mutabakatla bu teknik uyum metnini gerçekleştireceğiz ve geçireceğiz. İnşallah, bundan sonraki çalışmalarımıza da örnek teşkil edecek güzel bir başlangıç olmasını diliyorum. Güzel bir sözü var Atâullah İskenderî’nin: “Bidayeti parlak olanın nihayeti de parlak olur.” Başlangıcı güzel olan şeyin sonu da güzel olur.

Sözü uzatmaya gerek yok. Dolayısıyla, bu konuda değerli arkadaşlar, hep beraber, inşallah, demokrasimizi güçlendirecek, uzlaşma kültürümüzü perçinleyecek, daha müreffeh yarınlara hep beraber hepimizi taşıyacak bu güzel düzenlemeyi hep beraber gerçekleştireceğiz diyor, ben bütün milletvekillerimize, grup başkan vekillerimize bu güzel katkılarından dolayı da teşekkür ediyorum.

Sağ olun, var olun.

BAŞKAN – Başkanımıza teşekkür ediyoruz.

Saygıdeğer milletvekilleri, iki arkadaşımın daha söz talebi var ama eğer onlar uygun görürlerse maddelerine geçince ben vereyim, orada ifade etsinler.

Şimdi, teklifin tümünün görüşmelerini burada tamamladık.

Maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

On beş dakika ara veriyorum. On beş dakika sonra buluşmak üzere.

Kapanma Saati: 17.00

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 17.24

BAŞKAN: Bekir BOZDAĞ (Yozgat)

BAŞKAN VEKİLİ: Ali ÖZKAYA (Afyonkarahisar)

SÖZCÜ: Emine ZEYBEK (Kocaeli)

KÂTİP: Zeynep GÜL YILMAZ (Mersin)

BAŞKAN – Sayın Meclis Başkan Vekilim, Komisyonumuzun değerli üyeleri; Üçüncü Oturumu başlatıyorum, kaldığımız yerden görüşmelere devam edeceğiz.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylamıştık.

Şimdi 1’inci maddeyi okutuyorum:

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA
DAİR İÇTÜZÜK TEKLİFİ**

MADDE 1- 5/3/1973 tarihli ve 584 karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 3 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, atandıkları tarihten sonra yapılan ilk birleşimde andiçerler.”

BAŞKAN – Söz talep edenlere söz vereceğim. Ancak önceden tümü üzerinde söz talep eden arkadaşlarımız vardı. İzniniz olursa Hasan Bey’e söz veriyorum.

Buyurun.

HASAN SUBAŞI (Antalya) – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Geneli üzerinde konuşmalarda... Ben, tabii, Komisyon üyesi değilim, Adalet Komisyonu üyesiyim ve yeni parlamenterim, eski siyasetçi sayılıyım. Ama Parlamenta’ya geldiğimiz andan itibaren tabii ki Meclisin gücünün azalması, hatta işlevsiz görüntüsü çok rahatsız edici. Bir arkadaşımızın da söylediği gibi, gittiğimiz yerde, halkın içinde de “Meclisin işlevi var mı?” sorusuna muhatap olduğumuzda gerçekten çok rahatsız edici oluyor.

Sayın Akbaşıoğlu biraz içimizi ferahlattı, bundan sonra demokrasi, uzlaşma, özgürlükler ve güçlü Meclis tanımı yaptı ve ardından da “Geçmiş de bizim, gelecek de bizim.” diyerek içimize su serpti ama benim burada tabii şu soru aklıma geliyor: “Geçmiş bizim, geçmiş bizim.” derken, tam da o noktada “Geçmişin yüz yıllık kazanımının -Sayın İbrahim Kabaoğlu Hoca çok güzel izah etmişti- geçmiş yüz yıllık parlamenter birikimlerimizin yok sayılması o zaman neden?” sorusu aklıma geliyor. Oysa o yüz yıllık kazanımlarımızda Türkiye çok önemli hizmetler vermişti; hem devrimleri başarmıştı hem de güçlü bir Meclis ve Türkiye Cumhuriyeti’ni kurmuştu, Kurtuluş Savaşı’nı vermişti, 1921 Anayasamızı yapmıştı ve sonrasında da yine parlamentoların gücüyle Türkiye büyük badireleri atlattı ve çok büyük demokrasi, cumhuriyet ve özgürlükler mücadelesi verildi. “Geçmiş bizim.” derken bu geleneğin, kazanımların yok sayılmış olmasını bir türlü anlayamıyoruz.

Yine, bir hatip “Yüz yıllık parlamenter sistem yürümedi, yürütülemedi.” derken onu da üzüntüyle karşıladım. Oysa yüz yıllık -dediğim gibi- parlamenter sistem ve deneyimlerimizde devlet idaresinde çok önemli başarılarla belli yerlere gelinmişti. Ama bugünkü sistemde, henüz dünyada denenmemiş ve bizde de denenmemiş bu sistemde ise yeni model doğru sinyaller de vermiyor doğrusu. Hatta bir

örnek vermek gerekirse, bu modele geçtikten itibaren ekonomiyi yerine oturtamıyoruz. “Neden?” diye bir düşündüğümüzde de çünkü denetlenmeyen, şeffaf olmayan sistemlere sermayenin yaklaşması, yatırımların yaklaşması son derece zordur ve dünyada biz bunu hemen şu birkaç ayda bile örneklerimizle gördük. Doların yükselmesi, ekonominin sıkıntılı olması, bir türlü kontrol altında tutulamaması bile... Yine, bu modelin denetlenemeyen ve Parlamento denetiminin olmadığı, yargının zaafa düştüğü ve Hükümetin de yetkisi sadece tek adama bağlanmış görüntüsü dünya sistemini de rahatsız etmiştir. Çünkü böyle bir sistem, böyle bir düzen yoktur, rejim yoktur. Öyle olunca bunun sıkıntılarını çok çekeceğiz, öyle görünüyor. Yine, bir arkadaşımız ısrarla meşruiyet vurgusu yaparken tabii, seçimler için meşruiyet vurgusu yapmıştı. Biz seçimlere meşru değil diyemeyiz ama bir anayasanın meşru sayılması için doğrusu, bir mutabakata, toplumsal bir mutabakata... Ki tanımında sözleşmedir anayasalar, toplumsal uzlaşma ve sözleşmeye dayalı mutabakat metinleridir. Oysa bizde çıkışı bile bir ayrımcılıkla, çok ciddi sıkıntılarla çıkmış ve oylanmıştır ve olağanüstü hâl döneminde oylanmış olması da o meşruiyet tartışmasını her zaman gündeme getirecektir. Ama şunu söylemek gerekir ki meridir. 16 Nisan 2017 Anayasası tabii ki meri bir Anayasa’dır. Artık o Anayasa’ya göre bu Tüzük’ü uyarlamak ve tüzük yapmak görevimiz vardır. Ama benim burada altını çizmek istediğim şu: En azından, keşke Feridun Bahşi arkadaşımızın da söylediği gibi, yine, Kaboğlu Hocamızın da altını çizdiği gibi yeniden bir tüzük yapabilseydik Meclis çok rahatlıkla kısa zamanda bütüncül, buna uyum sağlayan yeni bir tüzük yapabilirdi. Ama ben şunu umut ediyorum: Bu Meclis, bu yönetim anlayışı Türkiye’yi çok ciddi sıkıntılara sokabilir. O nedenle, güven veren, denetlenebilen ve güçlü bir Parlamente’ye, parlamenter sisteme dönüş tabii ki çok kolay olmayacaktır böyle bir sistemi oluşturduktan sonra. Ama dünyalı bir modele yani en azından, denge denetim mekanizmalarının sağlandığı, erkler ayrımının olabildiği dünyalı bir başkanlık sistemine evrilmek ve Parlamente’yi güçlü kılmak zorundayız. Eğer Parlamente’nin işlevsiz hâle gelmesine katkı sunarsak bundan bugün bizler rahatsız ama yarın bütün Meclis tümüyle bundan büyük rahatsızlık duyacaktır.

Türkiye çok önemli işler başarmıştır dedim, gerçekten çok büyük işler, hizmetler vermiştir şu geçtiğimiz yüzyıllık dönem içinde ama hangisine bakarsanız arkasında güçlü bir millî irade, bir Meclis iradesi bulunmaktadır. Onun için, güçlü bir Meclisten hiç çekinmeden, denetleyen, sorgulayan güçlü bir Meclisi oluşturmak zorundayız. Bunu yapamazsak bütün milletvekilleri zaman içinde bunun sorumluluğunu ve zorluğunu yaşayacaktır. Bunun eksiklerini hepimiz büyük ölçüde hissedeceğiz. Hatta, bu modeli önerenler, bu modeli Türkiye’ye layık görenler de önümüzdeki aylarda, süreçte sistemi bir türlü oturtamadığı için, sistemi bütüncül olarak işletemediği için bunun sorunlarını hep birlikte yaşayacağız, sorgulamaya başlayacağız diye düşünüyorum.

Yeni dönemin hepimize hayırlı olmasını diliyorum.

Yapılmış olan uzlaşmadan, en azından Tüzük’teki partilerin uzlaşmasını da memnuniyetle karşılıyorum.

Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

1’inci madde üzerinde başka söz yok.

Önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy birliğiyle kabul edilmiştir.

2’nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 9 uncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Başkanlık Divanının üye sayısı Başkan hariç tutularak belirlenir.”

BAŞKAN – Madde üzerinde söz talebi? Gördüğüm kadarıyla yok.

Madde üzerinde verilmiş bir önerge vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/772) esas numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi'nin 2'nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Feridun Bahşı

Muhammed Levent Bülbül

Ali Özkaya

Antalya

Sakarya

Afyonkarahisar

Erdal Aydemir

Ali Mahir Başarır

Abdurrahman Tutdere

Bingöl

Mersin

Adıyaman

Gerekçe:

2'nci maddenin Anayasa değişikliğine uyum amacıyla yapılan bu çalışmanın kapsamı dışına çıkarılması hedeflenmiştir.

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Önerge doğrultusunda madde metinden çıkarılmıştır.

Madde numaralarını bu çıkan maddeye göre teselsül ettireceğiz.

Şimdi 3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 19 uncu maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Danışma Kurulu, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı veya görevlendireceği başkanvekili başkanlığında siyasî parti grup başkanları veya başkanvekillerinden kurulur.”

BAŞKAN – Maddeyi müzakereye açıyorum.

Söz isteyenler? Söz talebi yok.

Madde üzerinde değişiklik önergesi yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 3'üncü madde oy birliğiyle kabul edilmiştir.

4'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 4- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 20 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Komisyonların adları

MADDE 20- Başkanlık Divanının teklifi üzerine Genel Kurulca işaret oyuyla sayıları ve adları değiştirilebilmek kaydıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonları şunlardır:

1. Anayasa Komisyonu;
2. Adalet Komisyonu;
3. Millî Savunma Komisyonu;

4. İçişleri Komisyonu;
5. Dışişleri Komisyonu;
6. Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu;
7. Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu;
8. Çevre Komisyonu,
9. Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu;
10. Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu;
11. Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu;
12. Dilekçe Komisyonu;
13. Bütçe Komisyonu;
14. Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu;
15. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu;
16. Avrupa Birliği Uyum Komisyonu;
17. Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu;
18. Güvenlik ve İstihbarat Komisyonu.

Üye sayısı Anayasa, İktüzük ve kanunlarla belirlenenler hariç olmak üzere, komisyonların her birinin üye sayısı, Başkanlık Divanının teklifi üzerine Genel Kurulca işaret oyuyla belirlenir.”

BAŞKAN – Madde üzerinde söz talebi yok ancak bir önerge var, okutup işleme alacağım.

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/772) esas numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İktüzüğü’nde Değişiklik Yapılmasına Dair İktüzük Teklifi’nin 4’üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ahmet Kamil Erozan

Ali Mahir Başarır

Ali Özkaya

Bursa

Mersin

Afyonkarahisar

Necdet İpekyüz

Muhammed Levent Bülbül

Batman

Sakarya

Gerekçe:

4’üncü maddenin Anayasa değişikliğine uyum amacıyla yapılan bu çalışmanın kapsamı dışına çıkarılması, komisyonun kurulmasına ve değiştirilmesine ilişkin kapsamlı bir çalışmanın daha sonraki İç Tüzük değişikliklerinde gündeme getirilmesi hedeflenmiştir.

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge oy birliğiyle kabul edilmiş ve 4’üncü madde teklif metninden çıkarılmıştır.

Diğer numaraları buna göre teselsül ettiriyoruz.

5’inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 5- Türkiye Büyük Millet Meclisi İktüzüğünün 21 inci maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümleler eklenmiş ve dördüncü fıkrasında yer alan “Plan ve Bütçe Komisyonu ve Dilekçe Komisyonu üyeliğine seçilen milletvekilleri,” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

“Bir siyasi parti grubu kendisine düşen kontenjandan Genel Kurulca seçilmiş bir üyenin yerine başka bir isim bildirebilir. Bu durumda Genel Kurulca işaret oyuyla seçim yapılır.”

BAŞKAN – Söz talebi var mı? Yok.

Önerge var mı? Önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy birliğiyle kabul edilmiştir.

6’ncı maddeyi okutuyorum:

MADDE 6- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 30 uncu maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Komisyonlarda temsil ve söz alma

MADDE 30- Komisyon toplantılarına Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri katılabilir.

Komisyonlar fikirlerini almak üzere kamu kurumlarından uzman personel ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, sivil toplum temsilcileri ve özel kişileri çağırma yetkisine sahiptir. Ayrıca ihtiyaç görülmesi halinde komisyonlara ilgili yasama uzmanları da çağırılabilir.

Komisyonlarda istem sırasına göre söz verilir.

Komisyon başkanı söz sırasına bağlı değildir. Komisyonlarda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ve katılması durumunda yürütme temsilcileri söz alabilirler. Komisyonca çağırılan kamu kurumları, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları, sivil toplum temsilcileri ile özel kişilere, komisyon başkanı, gerekli gördüğü zaman söz verebilir.

Komisyonlarda yapılacak konuşmaların süreleri komisyon kararı ile belirlenebilir.

Komisyon üyeleri dışında kimse değişiklik önermeleri veremez ve oy kullanamaz.

Her milletvekili üyesi olmadığı bir komisyonun belgelerini görüp okuyabilir.”

BAŞKAN – Söz talebi? Yok.

Madde üzerinde bir önerge var, okutup işleme alacağım.

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/772) esas numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi’nin 6’ncı maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ali Mahir Başarır

Ali Özkaya

Necdet İpekyüz

Mersin

Afyonkarahisar

Batman

Ahmet Kamil Erozan

Muhammed Levent Bülbül

Bursa

Sakarya

Gerekçe:

Mevcut İç Tüzük’ün 29’uncu maddesinin yürürlükten kaldırılmasından vazgeçilerek komisyonlarda söz alma ve temsille ilgili mevcut İç Tüzük düzenlemelerinin korunması hedeflenmiştir.

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge oy birliğiyle kabul edilmiş, 6’ncı madde teklif metninden çıkarılmıştır.

7’nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 7- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 31 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bilgi toplama

MADDE 31- Komisyonlar, gerek duyduğunda bakanlıklar ve kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve sivil toplum temsilcilerinden bir kanunun uygulanmasına ilişkin olarak bilgi isteyebilir.

Gelen bilgiler komisyonda görüşülerek Meclis Başkanına sunulur. Ayrıca Genel Kurulda görüşme yapılmaz.”

BAŞKAN – Söz talebi? Yok.

Madde üzerinde bir önerge var, okutup işleme alacağım.

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/772) esas numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi'nin 7'nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Ali Mahir Başarır

Ali Özkaya

Feridun Bahşi

Mersin

Afyonkarahisar

Antalya

Erdal Aydemir

Muhammed Levent Bülbül

Abdurrahman Tutdere

Bingöl

Sakarya

Adıyaman

MADDE 7- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 31 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 31- Komisyon toplantıları Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine, Cumhurbaşkanı yardımcılara, bakanlara, bakan yardımcılara ve üst kademe kamu yöneticilerine açıktır.

Komisyonlarda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Yürütme adına Cumhurbaşkanı yardımcıları, bakanlar ve bakan yardımcıları söz alabilirler. Ancak, komisyon üyeleri dışında kimse değişiklik önermeleri veremez ve oy kullanamaz.

Her milletvekili üyesi olmadığı bir komisyonun belgelerini görüp okuyabilir.”

Gerekçe:

Yürütmenin görüşmelere katılma talebi konusunun uyarlanması hedeflenmiştir.

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 7'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 7'nci madde oy birliğiyle kabul edilmiştir.

8'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 8- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 36 ncı maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Komisyona havale edilen evrak, komisyon başkanlığınca bastırılarak veya elektronik iletişim kanalları kullanılarak komisyon üyelerine dağıtılabilir.”

BAŞKAN – Söz talebi? Yok.

Madde üzerinde bir önerge var, okutup işleme alacağım.

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/772) esas numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi'nin 8'inci maddesiyle değiştirilen İç Tüzük'ün 36'ncı maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "iletişim kanalları kullanılarak" ibaresinden sonra gelmek üzere "mesai saatlerinde veya Genel Kurulun çalışma saatleri içerisinde" ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Ali Mahir Başarır

Ali Özkaya

Feridun Bahşi

Mersin

Afyonkarahisar

Antalya

Erdal Aydemir

Muhammed Levent Bülbül

Abdurrahman Tutdere

Bingöl

Sakarya

Adıyaman

Gerekçe:

Komisyonla havale edilen evrakın dağıtılabileceği zaman aralığının belirlenmesi hedeflenmiştir.

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 8'inci madde kabul edilmiştir.

9'uncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 9- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 49 uncu maddesinin birinci, ikinci, beşinci fıkraları ile yedinci fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun gündemi şu kısımlardan ibarettir:

1. Başkanlığın Genel Kurula sunuşları.
2. Özel gündemde yer alacak işler.
3. Seçim.
4. Oylaması yapılacak işler.
5. Meclis soruşturması raporları.
6. Genel görüşme ve Meclis araştırması yapılmasına dair öngörüşmeler.
7. Kanun teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işler.

Danışma Kurulunun teklifi ve Genel Kurulun onayı ile 6 ncı kısım için haftanın belli bir gününde belli bir süre ayrılabilir."

"Başkanlıkça lüzum görülen hallerde, 7 nci kısımdaki işlerin görüşme sırası Danışma Kurulunca Genel Kurula teklif olunabilir. Esas komisyonlar ve kanun teklifi sahiplerinin bu konu ile ilgili istemleri de Danışma Kurulunda görüşülür." "Bu husus ayrıca elektronik ilan panosunda ilan edilir.

BAŞKAN – Söz talebi? Yok.

Önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

10'uncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 10- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 51 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 51- Başkanlığa gelen kanun teklifleri, resmî tezkereler ve komisyon raporları ile yazılı soru, genel görüşme, Meclis araştırması, Meclis soruşturması önergeleri, gelen kâğıtlar listesinde yayımlanır. Bunlardan Genel Kurula sevk edilenler bu listede ayrıca belirtilir. Başkanlığa geliş tarihleri de ayrıca gösterilir.

Gelen kâğıtlar, tatile rastlamadığı takdirde, Cumartesi ve Pazar hariç, her gün internette yayımlanır ve ilk birleşim tutanağına eklenir.”

BAŞKAN – Söz talebi? Yok.

Önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 10’uncu madde oy birliğiyle kabul edilmiştir.

11’inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 11- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 59 uncu maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmış ve ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yürütmeye 62 nci maddenin ikinci fıkrasına göre verilen sözün süresi yirmi dakikadır. Yürütmenin açıklamasından sonra, siyasî parti grupları birer defa ve onar dakikayı aşmamak üzere, konuşma hakkına sahiptirler. Grubu bulunmayan milletvekillerinden birine de beş dakikayı geçmemek üzere söz verilir.”

BAŞKAN – Söz talebi? Yok.

Madde üzerinde bir önerge var, okutup işleme alacağım:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/772) esas numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nde Değişiklik Yapılmasına Dair İç Tüzük Teklifi’nin 11’inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Ali Özkaya

Feridun Bahşi

İbrahim Özden Kaboğlu

Afyonkarahisar

Antalya

İstanbul

Erdal Aydemir

Muhammed Levent Bülbül

Bingöl

Sakarya

MADDE 11 - Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğü’nün 59’uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 59 - Meclis Genel Kuruluna duyurulmasında zaruret görülen olağanüstü acele hallerde beşer dakikayı geçmemek üzere, Başkanın takdiriyle en çok üç kişiye gündem dışı söz verilebilir.

Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, olağanüstü acele hallerde gündem dışı söz isterse, Başkan, bu istemi yerine getirir. Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanların açıklamasından sonra, siyasî parti grupları birer defa ve onar dakikayı aşmamak üzere, konuşma hakkına sahiptirler. Grubu bulunmayan milletvekillerinden birine de beş dakikayı geçmemek üzere söz verilir.”

BAŞKAN – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Gündem dışı sözlerde yürütmenin talebi konusunun uyarlanması hedeflenmiştir.

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 11’inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy birliğiyle 11’inci madde kabul edilmiştir.

12’nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 12- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 62 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yürütmenin temsili

MADDE 62- Bütçe kanun tekliflerinin görüşüldüğü Genel Kurul oturumlarına Yürütme temsilcisi veya temsilcileri Yürütme adına görüş bildirmek üzere katılır.

Yürütme temsilcisi veya temsilcileri savaş, savaşı gerektirecek bir durumun başgöstermesi, seferberlik, ayaklanma, vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma, ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten veya dıştan tehlikeye düşüren şiddet hareketlerinin yaygınlaşması, anayasal düzeni veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerinin ortaya çıkması, şiddet olayları nedeniyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması, tabii afet veya tehlikeli salgın hastalık ya da ağır ekonomik bunalımın ortaya çıkması hallerinde Meclis Başkanının daveti üzerine bilgilendirme yapmak üzere Genel Kurul oturumlarına katılabilir.

Ayrıca Genel Kurul çalışmalarına katılma talebinin Meclis Başkanınca uygun görülmesi üzerine Yürütme Genel Kurul oturumlarına katılabilir ve görüş belirtebilir. Bu hallerde söz süresi siyasi parti gruplarına verilen süre kadardır.

BAŞKAN – Söz talebi? Yok.

Bir değişiklik önergesi var, önergeyi okutup işleme alacağım.

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/772) esas numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi’nin 12’nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Abdurrahman Tutdere

Ali Özkaya

Muhammed Levent Bülbül

Adıyaman

Afyonkarahisar

Sakarya

Feridun Bahşi

Erdal Aydemir

Antalya

Bingöl

MADDE 12- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 62 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yürütmenin temsili

MADDE 12- Türkiye birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yürütmenin temsili

MADDE 62- Bütçe sunuş konuşmasını Yürütme adına Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bir bakan yapar.

Bütçe ve kesinhesap kanun tekliflerinin görüşüldüğü Genel Kurul oturumlarına Yürütme adına Cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakanlar katılabilir ve görüş bildirebilir.

Cumhurbaşkanı yardımcılarını, bakanlar, bakan yardımcılarını ve üst kademe kamu yöneticilerini Anayasanın 119'uncu maddesindeki hallerde Meclis Başkanının daveti üzerine bilgilendirme yapmak üzere Genel Kurul oturumlarına katılabilir.”

Sayıştay Başkanı veya yetkilendireceği daire başkanı ya da üye, gerektiğinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde açıklama yapabilir.”

BAŞKAN – Gerekeceğini okutuyorum:

Gerekçe:

Madde sadeleştirilerek yürütmenin görüşmelere katılma durumu ve talebinin açığa kavuşturulması hedeflenmiştir. Anayasa'nın 104'üncü maddesinde yer alan “Yürütme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir” hükmü çerçevesinde işin doğası gereği Cumhurbaşkanının evleyle toplantılara katılabileceğini göz önüne alınarak yürütme adına katılacak diğer kişiler belirtilmiştir. Ayrıca yürütme adına bütçenin sunuş konuşmasını yapacak kişiler düzenlenmiştir.

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 12'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy birliğiyle 12'nci madde kabul edilmiştir.

13'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 13 - Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 70 inci maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yürütme temsilcisi veya temsilcileri 62 nci maddede belirtilen hallerde aynı maddede belirtilen usulle kapalı oturumlarda bulunabilirler.”

BAŞKAN – Söz talebi? Yok.

Bir önerge var, okutup işleme alacağım.

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/772) esas numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nde Değişiklik Yapılmasına Dair İç Tüzük Teklifi'nin 13'üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

İbrahim Özden Kaboğlu

Ali Özkaya

Muhammed Levent Bülbül

İstanbul

Afyonkarahisar

Sakarya

Feridun Bahşi

Erdal Aydemir

Antalya

Bingöl

MADDE 13- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 70 inci maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Cumhurbaşkanı yardımcılarını, bakanlar, bakan yardımcılarını ve üst kademe kamu yöneticileri 62 nci maddede belirtilen hallerde aynı maddede belirtilen usulle kapalı oturumlarda bulunabilirler.”

BAŞKAN – Gerekeceğini okutuyorum:

Gerekçe:

Maddedeki ifadenin diğer maddelerle uyumlaştırılarak, ifadenin daha açık hâle getirilmesi hedeflenmiştir.

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 13'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy birliğiyle 13'üncü madde kabul edilmiştir.

14'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 14- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 77 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Seçimlerin yenilenmesi halinde yasama belgelerinin durumu

MADDE 77- Bir yasama döneminde sonuçlandırılmamış olan kanun teklifleri ile Cumhurbaşkanınca bir daha görüşülmek üzere geri gönderilen kanunlar hükümsüz sayılır.

Ancak, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri bu teklifleri yenileyebilirler. Yenilenen teklifin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra önceki dönemlere ait rapor ve metinler, açıkça belirtmek kaydıyla, komisyonca benimsenebilir.

Yasama dönemi başında; önceki dönemde verilmiş yazılı soru, Meclis araştırması önergeleri, genel görüşme önergeleri, Meclis soruşturması önergeleri ve diğer yasama belgeleri hükümsüz sayılır.”

BAŞKAN – Söz talebi? Yok.

Bir değişiklik önergesi var, önergeyi okutup işleme alacağım.

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/772) esas numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nde Değişiklik Yapılmasına Dair İç Tüzük Teklifi'nin 14'üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

İbrahim Özden Kaboğlu

Ali Özkaya

Muhammed Levent Bülbül

İstanbul

Afyonkarahisar

Sakarya

Feridun Bahşi

Erdal Aydemir

Antalya

Bingöl

MADDE 14- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 77 inci maddesi başlığıyla beraber aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Seçimlerin yenilenmesi hâlinde kanun tekliflerinin durumu

MADDE 77– Bir yasama döneminde sonuçlandırılmamış olan kanun teklifleri hükümsüz sayılır ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri bu kanun tekliflerini yenileyebilirler. Yenilenen kanun tekliflerinin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra önceki döneme ait rapor ve metinler açıkça belirtmek kaydıyla komisyonca benimsenebilir. Yasama dönemi başında önceki dönemde verilmiş soru, Meclis araştırması, genel görüşme ve Cumhurbaşkanınca bir daha görüşülmek üzere geri gönderilen kanunlar hükümsüz sayılır.

Bir yasama döneminde sonuçlandırılmamış olan yürürlükteki kanun hükmünde kararnameler hükümsüz sayılmaz ve bunlar hakkında kanun teklifleri hakkındaki hükümler uygulanır. Yürürlükten kaldırılan kanun hükmünde kararnameler bir raporla Genel Kurula sunulmadan işlemiden kaldırılamaz.”

BAŞKAN – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Soruşturma önergelerinin kadük olmaması uygulamasına devam edilmesi hedeflenmiştir. Geçmiş dönemde çıkarılmış ve yürürlükte olan kanun hükmünde kararname durumları açıklığa kavuşturulmaktadır. İç Tüzük'ün 90'ıncı maddesi üçüncü fıkrası hükmü bu maddeye taşınmıştır.

BAŞKAN – Şimdi burada bir şey var “soru” yazıyor, onun “yazılı soru” olarak düzeltilmesine ihtiyaç var, Komisyon izin verirse “yazılı soru” olarak redakte edip önergeyi bu...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, burada bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN – Söyleyin, tamam.

Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkanım, önergenin bütününde mutabıkız. Önerge ortak bir önerge ve gerekçede söylendiği maksada da uyuyor. Yalnız, başlığı, önceki “yasama belgelerinin durumu”ydu, şimdi “kanun tekliflerinin durumu” olmuş ama herhâlde doğru olan “yasama ve denetim belgelerinin durumu” olması.

BAŞKAN – Şimdi, Başkanım, bu mevcut İç Tüzük'tekinin aynısı, hiç değiştirilmedi o, orada da aynısı, “tasarı ve tekliflerin durumu” zannedersem yazıyor, burada tasarı kalktığı için...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sanki burada başlık “yasama ve denetim belgelerinin” olacak çünkü araştırma komisyonu önergesi bir yasama belgesi değil, denetime yönelik bir araç. Takdir Komisyonun olmak üzere...

BAŞKAN – 77'nci maddenin başlığı şu: “Seçimlerin yenilenmesi hâlinde tasarı ve tekliflerin durumu” şu anda tasarı olmadığı için o çıkıyor, madde başlığı aynen muhafaza ediliyor.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hani altında denetim belgelerinin durumu...

BAŞKAN – Mevcutta da aynısı Başkanım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – O zaman bir dahaki ele alısta düzeltmek üzere şey yapalım.

BAŞKAN – Peki, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 14'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 14'üncü madde oy birliğiyle kabul edilmiştir.

15'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 15- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 81 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Kanun tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi

MADDE 81- Kanun teklifleri; Genel Kurulda, aşağıda belirtilen usule göre görüşülür:

a) Teklifin tümü hakkında görüşme açılır.

b) Teklifin tümünün görüşülmesinden sonra yirmi dakika komisyonla soru ve cevap işlemi yapılır. Maddeler üzerinde bu süre on dakikadır.

c) Teklifin maddelerine geçilmesi oylanır.

ç) Teklifin maddeleri görüşülür.

d) Teklifin tümü oylanır.

Anayasa değişiklikleri hariç, kanun tekliflerinin tümü açık oylamaya tâbi işlerden değilse en az yirmi milletvekilinin talebi halinde açık oyla, aksi takdirde bu oylamalar ile maddelerin oylamaları işaret oyuyla yapılır.

Aksi, Danışma Kurulunun teklifiyle Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa; kanun tekliflerinin tümü hakkında siyasi parti grupları ve komisyon adına yapılan konuşmalar yirmişer, üyeler tarafından yapılan konuşmalar onar dakikadır.

Maddeler hakkında konuşma süreleri bunun yarısı kadardır.

Maddelerine geçilmesi veya tümü kabul edilmeyen kanun teklifleri, Genel Kurulca reddedilmiş olur.

Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerinin görüşülmesine kanunun görüşmelerine başlamadan önce Genel Kurulca görüşmesiz karar verilebilir. Bu durumda, sadece uygun bulunmayan maddelerle ilgili görüşme açılır. Kanunun tümünün görüşülmesine karar verilmesi durumunda ise kanun yukarıdaki fıkralara göre görüşülür. Kanunun tümünün oylaması her halde yapılır. Genel Kurulun, bir daha görüşülmek üzere geri gönderilen kanunun tümünü veya uygun bulunmayan maddelerini aynen kabul edebilmesi için üye tam sayısının salt çoğunluğunun oyu aranır. Bu oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğunun bulunamaması halinde oylaması yapılan kanunun tümü ya da oylanana madde reddedilmiş sayılır.”

BAŞKAN – Söz talebi yok, önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 15’inci madde oy birliğiyle kabul edilmiştir.

16’ncı maddeyi okutuyorum:

MADDE 16- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 90 ıncı maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Milletlerarası andlaşmaların uygun bulunma teklifleri

MADDE 90- Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlı olan andlaşmalar, kanun teklifine dönüştürülmek üzere Cumhurbaşkanınca, Türkiye Büyük Millet Meclisine genel gerekçesiyle sunulur. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanınca Dışişleri Komisyonuna gönderilen andlaşmalar, Komisyon tarafından kanun teklifine dönüştürülerek raporla birlikte Meclis Başkanlığına sunulur.

Bu madde kapsamındaki andlaşmalara ilişkin kanun teklifleri, diğer kanun tekliflerinin tabi olduğu usule göre işlem görür.”

BAŞKAN – Madde üzerinde söz talebi var, önerge var.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Önergeyi okumayacak mısınız Sayın Başkan?

BAŞKAN – Maddeyi müzakereye açtım, müzakere ettikten sonra önergeyi okutacağım.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Madde üzerinde şöyle: Bu 90’ıncı maddenin değişikliğini öngörüyoruz. Ancak burada istisnai olarak da olsa Dışişleri Komisyonuna bir kanun teklif etme yetkisi veriliyor, Anayasa’nın 88’inci maddesine bu konunun aykırı olduğunu hatırlatmak isterim. Anayasa’nın 88’inci maddesi “Kanunların teklif edilmesi ve görüşülmesi” başlığı altında ve ilk fıkrası şöyle söylüyor: “Kanun teklif etmeye milletvekilleri yetkilidir.” Buradan yola çıkarak komisyonların yetkilerine baktığımız zaman İç Tüzük madde 35’e “Komisyonların yetkisi, toplantı yeri ve zamanı” başlıklı maddede de ikinci fıkra “Komisyonlar, 92 nci maddedeki özel durum dışında kanun teklif edemezler, kendilerine havale edilen işler dışında da işlerle uğraşamazlar.” yazıyor. Bu noktada, Anayasa’nın ruhuna aykırı olan bu konuyu huzurunuzda dile getirmek istedim, bu çelişkiyi dile getirmek istedim. Yasa yapım tekniği, usulü açısından bir sakınca olduğu kanaatindeyim ve bu vesileyle de 16

Nisan referandumunda yapılan Anayasa değişikliği esnasında belki böyle milletlerarası anlaşmaların onaylanması ve kanunda bakanlıkların yani olmaması, tasarı olarak sunulamaması hâlinde de burada bir eksikliğin o zaman olduğunu hatırlatarak şu anda bunun düzeltilme isteği olduğunu görüyoruz. Buradan da 16 Nisandaki Anayasa değişikliğinin yine çelişkisine ve sürdürülemez olduğuna yeniden vurgu yapmak isterim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Buyurun.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) - Efendim, ben 16'ncı maddeyle ilgili teknik bir konuya değinmek istiyorum izin verirseniz.

Eğer bir Anayasa suçu işlemiyorsam buradaki yazım Anayasa'daki özürlü yazımdan kaynaklanıyor. Ne demek istediğimi açayım: Uluslararası anlaşmalar var, antlaşmalar var, uluslararası sözleşmeler var. Burada hepsi bir kelimenin içine sığdırılmış. Teknik olarak bunu böyle okuduğumuzda sadece “antlaşmalar” “t”li olanlar Komisyona geliyor, onaya geliyor; anlaşmalar ve sözleşmeler gelmiyor.

BAŞKAN – Meclisin aslında bu onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlı olan şeyleri kapsıyor, öbürleri de bunun içine girer.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) - Ben teknik olarak burada bir dipnot koyuyorum, başka bir şey de söylemiyorum.

BAŞKAN – Peki. Önerge var...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkanım, önergeden önce, önerge üzerinde değil ama...

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Çok kısaca şunu ifade etmek isterim: Bütün değişiklik önergelerinde Komisyon üyesi arkadaşlarımızın imzaları var, bir tek bunda yok. Burada önergeyle düzeltilmeye çalışılan durum teklif edilenden daha iyi bir durum. Hiç olmazsa milletvekilinin teklif vermesine olanak sağlıyor ve Komisyonu yetkisi olmayan böyle bir alana sokmuyor ama esas şeyi hatırlamak lazım. 16 Nisanda halkoyuna sunulan teklif görüşülürken biz burada uzun uzun uluslararası anlaşmalar nasıl olacak diye söylemiş, bu konuya dikkat çekmiş ama derdimizi anlatamamıştık ve Cumhurbaşkanı tarafından da böyle bir şeyin teklif edilemeyeceğini söylemiştik. O gün algılar böyle açık değildi. Bugün yapılan iş mevcut yazandan daha az Anayasa'ya aykırı ama doğru olan, ileride, 16 Nisanda kabul edilen metnin diğer mahzurları da ortaya çıktıkça ve sürdürülemez diye anlaşıldıkça, hep birlikte, yeniden, demokratik, tam kuvvetler ayrılığına dayalı ve parlamenter sistemin kazanımlarını göz önünde bulunduran bir Anayasa değişikliğini bugünkü Komisyon ruhuyla yapacak olursak, herhâlde esas çözüme de meseleyi o zaman kavuşturmuş olacağız.

Verilmiş olan önergenin veya birazdan okunacak önergenin mevcut tekliften iyi ama hâlâ Anayasa'ya aykırı olduğunu ifade etmek istiyoruz.

BAŞKAN – Şimdi, bu önerge bana göre Anayasa'ya aykırı değil çünkü Anayasa'da bunun nasıl düzenleneceğine dair bir hüküm yok. Bu ne demektir? Yasama bu konuda takdir hakkına sahiptir. Eğer Anayasa bu konuda açıkça, şöyle olacak diye bir yasak koysaydı veya olmayacak diye bir yasak koysaydı o zaman yasama bu yasaklara uymadığı takdirde veya orada bir kural belirlemiş olsaydı o kurala uymadığında Anayasa'ya aykırılık işlemi söz konusu olurdu. Hâlbuki 90'ıncı madde çok net. Ne diyor? “Meclisin onaylamasına bağlı bir uygun bulma kanunu çıkması gerekiyor.” diyor. O

zaman Meclis bunu yapacak demektir. Şu anda yaptığımız da Meclisin bunu hangi usule uygun olarak yapacağını düzenlemekten ibarettir. O nedenle bu yazımın, önergedeki yazımın Anayasa'ya aykırı olmadığını düşünüyorum.

İkincisi: Komisyonla ilgili kısım da bana göre Anayasa'ya aykırı değil -tabii, Komisyon katılır, katılmaz ayrı bir konu- çünkü bizim –Şentop Hocam da söyledi açılıştan- İç Tüzük 35'inci madde -92'ye atıf yapar- idamla ilgili, afla ilgili konularda Adalet Komisyonunun kanun teklifi yapabileceğini çok açıkça ortaya koyuyor. Bu konuda da Anayasa'da bir hüküm yok Meclis şöyle yapacak, böyle yapacak diye. Ne yapmış? Yasama bu konudaki takdir hakkını bu yönde kullanmış, yasama böyle bir takdirde bulunmuş; bu Anayasa'ya uygundur. Eğer Komisyon yapsaydı gene Anayasa'ya uygun olurdu çünkü Komisyon üyelerinin tamamı milletvekilidir. Milletvekilleri tek tek kanun tekliflerine imza atabildiği gibi, birden çok milletvekili şimdi şu önergede olduğu gibi imza atabilirler ve Komisyon kararı olarak da milletvekilleri imza atıyor. Nitekim biz yasama sürecinde teklifleri ne yapıyoruz? Komisyon raporuna Komisyon vekilleri olarak, üyeleri olarak hep beraber dönüştürüyoruz. Yani bu açıdan da ben Anayasa'ya bir aykırılık görmüyorum ama böyle bir tartışmaya zemin vermemesi bakımından bu önerenin ben de mevcut teklifteki önceki yazımından daha isabetli olduğunu düşünüyorum.

TBMM BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Ben kısa bir söz alabilir miyim Başkanım?

BAŞKAN – Peki Başkanım, buyurun.

TBMM BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Değerli Başkanım, siz büyük ölçüde açıkladınız, sabahleyin de bu minval üzere bir konuşma olmuştu ama şimdi yeri olduğu için kayda geçmesi bakımından bir ifade etmek isterim.

Mevcut hâliyle de şu anki teklifte Anayasa'ya aykırılık söz konusu değil. Anayasa'nın 88'inci maddesi 2 fıkradan oluşuyor. İlkinde, teklifin sadece milletvekilleri tarafından verileceği söyleniyor. İkinci fıkrada ise (88/2) bu tekliflerin nasıl verileceğine dair düzenleme var “Usul ve esaslar İç Tüzük'te düzenlenir.” diyor. Dolayısıyla “Milletvekilleri teklif verir.” demek, milletvekilleri dışında başkalarının teklif veremeyeceğini ifade ediyor ama milletvekillerinin teklifi nasıl vereceği, münferiden mi yoksa birlikte mi verecek veya başka bir şekilde mi verecek, bu ise ikinci fıkranın atfıyla İç Tüzük'e bırakılmış. Nitekim daha önce, şu anki mevcut düzenleme, değiştirdiğimiz düzenleme, arkadaşlarımızın da okuduğu gibi İç Tüzük'teki 35'inci madde “Komisyonlar kanun teklif edemez.” diyor; evet ama neyi istisna tutmuş? İç Tüzük'ün 92'nci maddesini. İç Tüzük'ün 92'nci maddesi ölüm cezalarıyla ilgili hususta... Buna, yaptığımız işe çok da benziyor oradaki düzenleme çünkü ölüm cezasına dair karar veriliyor, Yargıtayda kesinleşiyor, bunun uygun bulunmasına dair bir kanun çıkarılması; aynı, anlaşma gibi yani anlaşmada oluyor, uygun bulma kanunu... Uygun bulma kanunu Adalet Komisyonunun hazırlayacağı bir teklifle oluyor. Hâlbuki bu değişiklik öncesi, 16 Nisan öncesi 88'inci madde nasıldı? Hem Bakanlar Kurulu öneride bulunabiliyor, ona “tasarı” diyoruz hem de milletvekili öneride bulunabiliyor, ona “teklif” diyoruz. Yani Anayasa sadece Bakanlar Kurulunun ve sadece, onunla beraber milletvekillerinin kanun önerisinde bulunabileceğini yazdığı hâlde İç Tüzük'ün 92'nci maddesi Adalet Komisyonunun da kanun teklifi verebileceğini düzenlemiş; önceki hükümler bakımından söylüyorum.

Biz de ona tam aynı, bu teklifte yer alan, bu sefer 92'ye değil de 90'ıncı maddeye atıf yaparak bir düzenleme getiriyoruz. Dolayısıyla bu da Anayasa'ya aykırı değil çünkü komisyon da olsa milletvekilleri vermiş oluyor. Fakat bu önerinin, değişiklik önerisinin, biraz da benim fikrim olması hasebiyle de daha uygun olacağını düşünüyorum, onu da ifade edeyim. Bu da Anayasa'ya aykırı değil.

Bu anlamda bir Anayasa'ya aykırılık sorunu yok, Anayasa hükmü ve İç Tüzük düzenlemeleri bağlamında baktığımızda. Kayda geçmesi için ifade ettim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Müsaade ederseniz pek kısa bir söz...

BAŞKAN – Tamam, söz vereceğim.

Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Tabii, yine haddimi aşmak istemem dersi anlatan hocalar varken burada ama 88’in ilk fıkrası kanun teklif etme tekelini milletvekillerine verirken, ikinci fıkrası “Kanun tekliflerinin Mecliste görüşülme usul ve esasları İç Tüzük’le belirlenir.” diyor.

BAŞKAN – E burası da Meclis.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır hayır, o ayrı, o ayrı bir tartışma.

Yani ikinci fıkra kimin vereceğini yeniden düzenlemiyor. Görüşülme usul ve esaslarını...

Ayrıca İç Tüzük’ümüzün tarihçesine bakarsanız, ölüm cezalarıyla ilgili kısım ta ilk Meclisten beri gelen genel Meclis Nizamnamesi’nden alınmış. Oysa Anayasa Mahkemesi denetimi 1961 Anayasası’ndan sonra var. O yüzden bu İç Tüzük düzenlemesi Anayasa Mahkemesi denetimine tabi değil ve o tarihteki genel nizamnamenin ortaya çıktığındaki gerekçeye –genel nizamnamede maddenin öneriliş gerekçesi- bakarsanız, ölüm cezasını onaylama teklifinin şahıslar tarafından teklif edilmesinin, Allah göstermesin kan davası dâhil, kişiler ve aileler arası husumete sebebiyet vermesi vehmiyle, endişesiyle böyle bir düzenleme yapıldığını söylüyor. Bakın, buradan “Bu Anayasa’yı çiğnemiyor.” diyemezsiniz; o tarihte aslında Anayasa’yı çiğneyen ama belli kaygılarla idam cezasının onayına şahısların imza atmasının önüne geçmek için bir düzenleme yapılmış ve Anayasa Mahkemesi olmadığı için de bir denetime tabi olmamış ve oradan aktarılmış bir İç Tüzük maddesidir. Bu konunun altını çizmek istedim.

TBMM BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sayın Başkanım, bir söz de ben söyleyeyim müsaadenizle.

BAŞKAN – Peki, buyurun Başkanım.

TBMM BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Şimdi, bu İç Tüzük tabii 1973’te yapıldı. Mehaz olarak daha önceki nizamname de alınmış olabilir, onda sorun yok fakat o zaman da bu görüşülmüş, müzakere edilmiş. Mülahazalar aynı değil, belki o da bunun içinde, onu dışlayan bir şey değil ama bu usulün yerleşik bir usul olduğuna dair bir kanaat var.

Anayasa Mahkemesinin denetimine gitmemiş bir şey hakkında lehte de aleyhte de bir görüş beyan edemeyiz. Gitseydi ne olurdu, uygun bulur muydu, bulmaz mıydı? Ama gitme ihtimali vardı; hani siz “Anayasa Mahkemesi denetimi daha sonra, 61’de.” diyorsunuz ama İç Tüzük 73’te çıkmış, dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin denetim yapabileceği bir dönemde çıktığı için...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – O tarihte var da örneği aynen devraldıkları nizamname döneminde yoktu.

TBMM BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Fark etmez ama yeni bir metin. Yani biz şimdi burada aynı hükmü benimsesek, yeni bir değişiklik yapsak gider mi? Gider Anayasa Mahkemesine. Dolayısıyla 73’te çıktığı için Anayasa Mahkemesi denetimine gidebilirdi, gitmemiş. Gitmemiş bir şeyle ilgili lehte, aleyhte bir görüş beyan edemeyiz Anayasa Mahkemesi bağlamında.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Buyurun Hocam.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkürler.

Tabii, Sayın Şentop da hâliyle açıkladı ama ne kadar zor olduğunun, sorunlu olduğunun farkında kendisi de.

Şimdi, açıkçası, ölüm cezalarına ilişkin...

TBMM BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Hocam, hayır, sizin yorumunuz olabilir de öyle bir zorluk olduğunu düşünmüyorum şahsen.

BAŞKAN – Hocam, zor değil yahu çok net bu, bir zorluk falan yok.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Yani bunun 92/1’le karşılaştırılması ve onunla bunun meşru kılınmaya çalışılması, hani, falan tarihte kaldırılmış olan ölüm cezalarıyla ilgili usule ilişkin hükmün buna teşmil edilmeye çalışılması, bana göre 90’ıncı maddenin açık düzenlemesi ve 88’inci maddenin açık düzenlemesi karşısında sorunludur. Yani bunun sorunlu olduğunu kabul edelim.

Yeni yazılış biçimi –şimdi okutacağınız- ilk hâlinden, böyle daha Anayasa’ya uygun görünümünü vermektedir ama tabii ki bu dolambaçlı bir yolla vermekte çünkü burada madde 90’ın varlığı, esasen madde 88 yazılırken dikkate alınmamış; bu da ne kadar alelacele yazılmasının getirebileceği sakıncalar arasında yer almaktadır. Umarım ki gelecekte uzlaşmacı İç Tüzük çalışmasından sonra ele alacağımız Anayasa değişikliği çalışmasında bunları tekrar ele alabiliriz.

BAŞKAN – Hocam, teşekkür ediyorum.

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Başkanım, çok pratik bir önerim olacak. Sadece münhasıran uluslararası anlaşmaların onanması hakkında Cumhurbaşkanına kanun teklifi yetkisi verelim.

BAŞKAN – Anayasa değişikliği gerekiyor.

Peki, önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/772) esas numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi’nin 16’ncı maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Ali Özkaya
Afyonkarahisar

Muhammed Levent Bülbül
Sakarya

Feridun Bahşi
Antalya
Erdal Aydemir
Bingöl

MADDE 16- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 90 ıncı maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Milletlerarası andlaşmaların onaylanmasının uygun bulunmasına dair teklifler

MADDE 90- Anayasa gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlı olan andlaşmalar, Cumhurbaşkanınca, Türkiye Büyük Millet Meclisine genel gerekçesiyle sunulur. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı bu andlaşmaları gelen kâğıtlar listesinde yayınlar ve Genel Kurulun bilgisine sunar. Andlaşmaların gelen kâğıtlar listesinde yayınından itibaren milletvekilleri tarafından andlaşmaların onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun teklifi verilebilir. Bu teklif diğer kanun tekliflerinin tabi olduğu usule göre işlem görür.

Gerekçe:

Milletlerarası anlaşmaların teklif hâline getirilme prosedürünün düzenlenmesi hedeflenmiştir.

BAŞKAN – Evet, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

Maddeyi kabul edilen önerge doğrultusunda oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

17'nci maddeyi okutuyorum...

KANUNLAR VE KARARLAR BAŞKANI KORKUT TÜRKYARAR – Başkanım, 17'ye geçmeden ben bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN – Evet, buyurun.

KANUNLAR VE KARARLAR BAŞKANI KORKUT TÜRKYARAR – Başkanım, şimdi az önce değiştirilen madde değiştirilmeden önce komisyona bir kanun teklif etme yetkisi tanınıyordu, buna istinaden de biz 35'inci maddede bir istisna taniyorduk, komisyonların yetkisi arasına “90'ıncı madde hariç kanun teklif edemez.” diyorduk. Şimdi artık komisyonun böyle bir yetkisi kalmadı, 90'a atıfta gerek kalmadı. Bu sebeple de 29'un (f) bendinde şöyle bir değişikliğe gerek olacak, redaksiyonla da yapılabilir veya önergeyle de yapılabilir.

BAŞKAN – Bir önerge hazırlayın o zaman.

KANUNLAR VE KARARLAR BAŞKANI KORKUT TÜRKYARAR – Şimdi, o 29'la ilgili zaten önerge imzalandı önünüzde duruyor, ya onun imzayla verilmesi veyahut da bir redaksiyonla eklenecek efendim.

BAŞKAN – Tamam, gelince bakalım oraya.

KANUNLAR VE KARARLAR BAŞKANI KORKUT TÜRKYARAR – Okuyayım ben isterseniz: “35'inci maddenin ikinci fıkrasında yer alan ‘92'inci maddedeki özel durum dışında’ ibaresinin metinden çıkarılması.”

BAŞKAN – Korkut Bey, yeri gelince, 29'uncu madde geldiğinde görüşelim.

KANUNLAR VE KARARLAR BAŞKANI KORKUT TÜRKYARAR – Tamam efendim.

BAŞKAN – Peki.

17'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 17- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 92 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Genel veya özel af ilanını içeren kanun teklifleri

MADDE 92- Genel veya özel af ilanını içeren tekliflerin Genel Kurulda kabulü Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile mümkündür. Gerekli çoğunluk, söz konusu tekliflerin afla ilgili maddelerinde ve tümünün oylamasında ayrı ayrı aranır. Teklif hakkında verilen genel veya özel af ilanını içeren değişiklik önergesinin kabulü halinde, kabul için gerekli beşte üç çoğunluğun tespiti için bu önergenin oylanması açık oylama suretiyle tekrarlanır.”

BAŞKAN – Söz talebi yok.

Önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde oy birliğiyle kabul edilmiştir.

18'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 18- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Altıncı Kısım başlığı “Bilgi Edinme ve Denetim Yolları”, Kısımın Birinci Bölümünün başlığı “Yazılı soru” şeklinde ve 96 ncı maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde deği tirilmi tir.

“Yazılı soru

MADDE 96- Yazılı soru, kısa, gerekçesiz ve kişisel görüş ileri sürülmeksizin; kişilik ve özel yaşama ilişkin konuları içermeyen bir önerge ile yazılı olarak cevaplanmak üzere milletvekillerinin, Cumhurbaşkanını yardımcılarını ve bakanlara yazılı olarak soru sormalarından ibarettir. Yazılı soru  nergeleri be y z kelimeyi geçemez.

Yazılı soru önergesi, sadece bir milletvekili tarafından imzalanır ve Başkanlığa verilir.

Başkan, İçtüzük şartlarına uygun gördüğü  nergeleri gelen kâğıtlar listesinde yayımlar ve ilgili Cumhurbaşkanını yardımcılarını ile bakanlara gönderir.”

BAŞKAN – Söz talebi yok.

Bir  nerge var, okutup işleme alacağım.

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

G r   lmekte olan (2/772) esas numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi’nin 19’uncu maddesiyle düzenlenen İ  Tüzük’un 90’ıncı maddesinin (1)’inci fıkrasının ikinci c mlenin n metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ali  zkaya

Muhammed Levent Bülbül

Feridun Ba  ı

Afyonkarahisar

Sakarya

Antalya

Erdal Aydemir

Bingöl

Gerekçe:

Yazılı soru önergelerine be  yüz kelime sınırı getirilmemesi hedeflenmiştir.

BAŞKAN –  nergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler...  nerge oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 18’inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 18’inci madde oy birliğiyle kabul edilmiştir.

19’uncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 19- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Altıncı Kısımının Beşinci Bölüm başlığı “Cumhurbaşkanını Yardımcılarını ve Bakanların Soru turulması ve Yüce Divana Sevki” şeklinde ve 107 ncı maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde deği tirilmi tir.

“Cumhurbaşkanını yardımcılarını ve bakanlar hakkında verilen Meclis soruşturması  nergeleri

MADDE 107- Görevde bulunan veya görevinden ayrılmış olan Cumhurbaşkanını yardımcılarını ve bakanlar hakkında görevleri ile ilgili suç işledikleri iddiasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi  ye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle Meclis soruşturması açılması istenebilir.

Bu  nergede, görevleriyle ilgili işlerden dolayı hakkında Meclis soruşturması açılması istenen Cumhurbaşkanını yardımcılarını ve bakanların cezai sorumluluğu gerektiren fiillerinin görevleri sırasında i lendiğinden bahsedilmesi, hangi fiillerinin hangi kanun ve nizama aykırı olduğunun gerekçe gösterilmek ve maddesi de yazılmak suretiyle belirtilmesi zorunludur.”

BAŞKAN – Söz talebi yok.

Bir önerge var, okutup işleme alıyorum.

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/772) esas numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi'nin 19'uncu maddesiyle düzenlenen İç Tüzük'ün 107'inci maddesine aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Ali Özkaya

Muhammed Levent Bülbül

Feridun Bahşi

Afyonkarahisar

Sakarya

Antalya

Erdal Aydemir

Bingöl

“Parlamentar hükümet sisteminde görev yapmış olan Başbakanlar ve bakanlar hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.”

Gerekçe:

Eski dönemdeki Başbakanlara ve bakanlara ait durumun açıklığa kavuşturulması hedeflenmiştir.

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 19'uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 19'uncu madde oy birliğiyle kabul edilmiştir.

20'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 20- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 108 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 108- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilen Meclis soruşturması önergesi gelen kâğıtlar listesinde yayımlanır; önerenin bir örneği derhal, hakkında soruşturma açılması istenen Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakana Başkanlık gönderilir ve Genel Kurulda okunur.

Meclis soruşturması açılıp açılmaması hakkında yapılacak görüşmelerin günü, önerenin verilişinden itibaren bir ay içinde görüşülüp karara bağlanacak şekilde, bir özel gündem halinde Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulca tespit edilir. Bu görüşme günü de ayrıca hakkında soruşturma açılması istenen Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakana bildirilir.

Sırasıyla, önergeyi verenlerden ilk imza sahibinin veya onun göstereceği bir diğer imza sahibinin, şahısları adına üç milletvekilinin ve o sırada görevde bulunsun veya bulunmasın, hakkında soruşturma açılması istenen Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakanın konuşacağı bir görüşmeden sonra, Meclis soruşturması açılıp açılmaması hakkında üye tamsayısının beşte üçünün gizli oyuyla karar verilir.”

BAŞKAN – Söz talebi yok.

Bir önerge var, okutup işleme alacağım.

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/772) esas numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi'nin 20'nci maddesiyle düzenlenen İç Tüzük'ün 108'inci maddesine aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Ali Özkaya

Muhammed Levent Bülbül

Feridun Bahşi

Afyonkarahisar

Sakarya

Antalya

Erdal Aydemir

Aysu Bankoğlu

Bingöl

Bartın

“Parlamentar hükümet sisteminde görev yapmış olan başbakanlar ve bakanlar hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.”

Gerekçe:

Eski dönemdeki başbakanlara ve bakanlara ait durumun açıklığa kavuşturulması hedeflenmiştir.

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 20’nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 20’nci madde oy birliğiyle kabul edilmiştir.

21’inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 21- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 109 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 109- Meclis soruşturması açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından her siyasî parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak onbeş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır.

Komisyon, kendisine bir başkan, bir başkanvekili, bir sözcü ve bir kâtip seçer.

Ceza Muhakemesi Kanununa göre hâkimlerin davaya bakmasına veya karara katılmasına engel oluşturacak durumlarda bulunan milletvekilleri, bu komisyona seçilemezler.

Komisyonda görevlendirilecek kamu görevlileri için de aynı hüküm uygulanır.”

BAŞKAN – Söz talebi yok.

Önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde oy birliğiyle kabul edilmiştir.

22’nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 22- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 114 üncü maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Cumhurbaşkanının cezai sorumluluğu

MADDDE 114- Görevde bulunan veya görevden ayrılmış olan Cumhurbaşkanı hakkında, bir suç işlediği iddiasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir.

Meclis, önergeyi her durumda en geç bir ay içinde görüşür. Bu önerge derhal Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulur; soruşturulması istenen Cumhurbaşkanına bildirilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulmasından başlayarak yedi gün sonraki birleşimin gündemine alınır.

Sırasıyla, önergeyi verenlerden ilk imza sahibinin veya onun göstereceği bir diğer imza sahibinin, şahısları adına üç milletvekilinin ve tercih etmesi halinde, o sırada görevde bulunsun veya bulunmasın, hakkında soruşturma açılması istenen Cumhurbaşkanının konuşacağı bir görüşmeden sonra, Meclis soruşturması açılıp açılmaması hakkında üye tamsayısının beşte üçünün gizli oyuyla karar verilir.

Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasî partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından her siyasî parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak onbeş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır. Komisyon 111 inci maddede öngörülen komisyonun yetkilerini kullanır.

Komisyon, kendisine bir başkan, bir başkanvekili, bir sözcü ve bir kâtip seçer.

Soruşturma komisyonu üye tamsayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir.

Komisyonun çalışmaları gizlidir. Bu komisyona kendi üyeleri dışındaki milletvekilleri katılamazlar.

Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu iki ay içinde Meclis Başkanlığına sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona bir aylık yeni ve kesin bir süre verilir. Komisyonun bu konudaki istem yazısı Genel Kurulun bilgisine sunulur. Bu süre sonunda raporun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına teslimi zorunludur.

Rapor Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde dağıtılır, dağıtımından itibaren on gün içinde Genel Kurulda görüşülür.

Bu görüşmede; komisyona, şahısları adına altı milletvekiline ve o sırada görevde bulunsun veya bulunmasın hakkında soruşturma açılması istenen Cumhurbaşkanına söz verilir. Son söz, hakkında soruşturma açılması istenen Cumhurbaşkanına aittir ve süresi sınırlandırılmaz. Cumhurbaşkanı, isterse savunmasını yazılı olarak gönderebilir. Bu savunma Genel Kurulda aynen okunur.

Görüşmeler tamamlandıktan sonra komisyon raporu Genel Kurulca gizli oyla karara bağlanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, üye tam sayısının en az üçte ikisinin oyuyla Yüce Divana sevk kararı alabilir.

Komisyonun Yüce Divana sevk yönündeki raporları ile Genel Kurulun Yüce Divana sevk kararlarında hangi ceza hükmüne dayanıldığı belirtilir.

Komisyonun Yüce Divana sevk etmeme yönündeki raporlarının reddi, ancak Yüce Divana sevke dair verilen ve sevk kararının hangi ceza hükmüne dayanacağını gösteren bir önerenin kabulüyle mümkün olur.”

BAŞKAN – Söz talebi yok.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Bir soru sorabilir miyim konuyla ilgili olarak?

BAŞKAN – Burada öyle bir usul yok.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Söz alabilir miyim?

BAŞKAN – Söz alabilirsiniz tabii.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Söz alıp sorumu öyle sorayım.

BAŞKAN – Buyurun.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Anlayabildiğim kadarıyla komisyon kapalı toplantı yapacak ve komisyon üyeleri dışında bu toplantıya kimse katılamayacak.

TBMM BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Burada var.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Ben değiştirilmesini önerebilirim herhâlde değil mi? En azından şifahen kayıtlara geçsin, milletvekilleri neden giremiyor bu toplantıya? Yani gerektiğinde uzman da çağrılabilir bu toplantılara bilebildiğim kadarıyla ama seçilmiş bir milletvekili bu toplantılara katılamıyor.

Aslında, başkanlık sistemi... Mesela Amerika Birleşik Devletleri'ndeki uygulamaya baktığınız zaman, bu tip soruşturmalar bayağı açık. Aslında bürokrasiden de seçilmişlerden de çok sayıda insanın katılıp izlediğini görüyoruz. Bunu kapalı yapmanın bir anlamı yok. Eğer kapalı olacaksa en azından milletvekillerine kapalı olmasının bir anlamı yok. Ama kapalı oturum hükmü uygulanabilir diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Şimdi, tabii, bu Meclis soruşturması esasında cumhuriyet savcılarının yetkisiyle Meclisin yaptığı soruşturmadır. Şimdi, nasıl şu anda adli soruşturmalar tarafların dışında, belli şartlar dışında gizliyse, o şekilde yürütülüyorsa Meclis adına yürütülen soruşturmalar da aynı usulde yürütülüyor. Çünkü burada kişilerin lekelenmeme hakkı var, “masumiyet” ilkesi var, oraya milletvekillerinin hepsi girdiği zaman bu masumiyet ilkesini dışarıda bunu ihlal etme durumları var. Komisyon üyeleri de o içerideki görüşmeleri dışarıda açıklayamazlar, onlar da onu gizli tutmak zorunda. Çünkü bir kişi hakkında çok ciddi isnatları araştırıyorlar. O kişi masum olabilir, ondan sonra bunu siz siyasi tartışmalarda, Mecliste, orada burada konuştuğunuzda Meclis masumiyet ilkesini açıkça ihlal etmiş olacaktır. O nedenle... Mevcutta da öyle; aynen, cumhuriyet başsavcısı veya savcılarını bir soruşturmayı nasıl yapıyorsa, Meclis adına bu komisyona üye olanlar aynı usule tabi bu işi yürütüyorlar. CMK da burada uygulanıyor.

Bunun benim bildiğim gerekçesi budur.

Teşekkür ediyorum.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Bence sakıncaları var, bunu arz edeyim, ondan sonra devam ediniz.

Bakınız, savcı ile seçilmiş arkadaşları bir defa aynı kefeye koyamayız.

İkincisi, küçük siyasi partilerden ve bağımsızlardan gelen milletvekilleri komisyonda yer alamıyor yani burada bir eşitsizlik durumu ortada. Yani herhangi bir küçük siyasi partiden veya bağımsız milletvekilinden gelecek bir kişinin ifadesi o soruşturmanın akıbetini tamamen değiştirebilir ama bundan haberdar bile olmayacak. O yüzden, benim naçizane önerim bunun kapalı oturum hükmünde hiç olmazsa milletvekillerine açık olması yönündedir.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyorum.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde oy birliğiyle kabul edilmiştir.

23'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 23- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 118 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Komisyon Genel Kurulu kararlarının dağıtılması

MADDE 118- Komisyon Başkanlık Divanı, Komisyon Genel Kurulunca alınan kararları bastırır, bütün milletvekillerine dağıtır ve gereği için Cumhurbaşkanını yardımcılarını ile bakanlara gönderir.”

BAŞKAN – Söz talebi? Yok.

Önerge yok.

23'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde oy birliğiyle kabul edilmiştir.

24'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 24- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Sekizinci Kısımının Üçüncü Bölüm başlığı "Olağanüstü Hal Yönetimi" şeklinde ve 126 ncı maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Olağanüstü hal ile ilgili kararlar

MADDE 126- Anayasanın 119 uncu maddesi gereğince Cumhurbaşkanı tarafından ilan edilen ve Resmî Gazetede yayımlanan olağanüstü hal ile ilgili karar Cumhurbaşkanlığı tezkeresiyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde ise derhal toplantıya çağırılır; Meclis gerekli gördüğü takdirde olağanüstü halin süresini kısaltabilir, uzatabilir veya olağanüstü hali kaldırabilir.

Öngörülen sürenin kısaltılması veya uzatılması hakkında siyasi parti grupları veya en az yirmi milletvekilinin imzası ile görüşme sırasında önerge verilebilir. Oylamadan önce önerge sahibi beş dakikayı geçmemek üzere söz alabilir.

Cumhurbaşkanının talebiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi her defasında dört ayı geçmemek üzere süreyi uzatabilir. Savaş hallerinde bu dört aylık süre aranmaz.

Türkiye Büyük Millet Meclisince onaylanan olağanüstü halin süresinin uzatılmasına, değiştirilmesine veya olağanüstü halin kaldırılmasına dair Cumhurbaşkanlığı tezkereleri de bu maddedeki usule göre görüşülür ve karara bağlanır."

BAŞKAN – Söz talebi? Yok.

Önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: 24'üncü maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde oy birliğiyle kabul edilmiştir.

25'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 25- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 128 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Olağanüstü hallerde çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin görüşülmesi

MADDE 128- Anayasanın 119 uncu maddesi çerçevesinde ilan edilen olağanüstü hallerde Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılan ve Resmî Gazetede yayımlandıkları gün Meclis onayına sunulan Cumhurbaşkanlığı kararnameleri, savaş ve mücbir sebeplerle Türkiye Büyük Millet Meclisinin toplanamaması hali hariç olmak üzere üç ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde öncelikle görüşülür ve karara bağlanır. Söz konusu kararnameler bir ay içinde komisyonlarda görüşülmediği takdirde, Meclis Başkanlığınca doğrudan doğruya Genel Kurul gündemine alınır. Genel Kurul, geriye kalan iki ay içinde bu kararnameler hakkında karar verir. Üç ay içinde görüşülüp karara bağlanamayan Cumhurbaşkanlığı kararnameleri kendiliğinden yürürlükten kalkar."

BAŞKAN – Söz talebi? Yok.

Önerge yok.

25'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 25'inci madde oy birliğiyle kabul edilmiştir.

26'ncı maddeyi okutuyorum.

MADDE 26- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 142 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 142- Merkezi yönetim bütçe kanun teklifleri, bu kanunlara ilişkin ek tekliflerle değişiklik teklifleri, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri için ek ödenek veya olağanüstü ödenek verilmesi hakkındaki kanun teklifleri, bu kanunlara ilişkin değişiklik teklifleri, bu kanunlarda bölümler arasında aktarma yapılmasına dair kanun teklifleri ile Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinin değiştirilmesi hakkında verilen kanun teklifleri, geçici olarak harcama yapılmasına ve gelir toplanmasına yetki veren kanun tekliflerinin tümü; vergi, resim ve harçlar konmasına, kaldırılmasına, eksiltilmesine veya artırılmasına dair kanun tekliflerinin tümü; merkezi yönetim kesinhesap kanunu teklifleri; milletlerarası andlaşmaların onaylanması; bu andlaşmalara katılma veya bu andlaşmaların belli hükümlerinin yürürlüğe konması hakkındaki katılma bildirilerinin yapılmasının uygun bulunması hakkındaki kanun tekliflerinin tümü; uzun vadeli kalkınma planının tümü ve bu İçtüzüğü'nün emredici hükümleriyle belirtilen diğer hususların onaylanması açık oylama ile yapılır.”

BAŞKAN – Söz talebi? Yok.

Önerge yok.

26'ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 26'ncı madde oy birliğiyle kabul edilmiştir.

27'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 27- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 176 ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, ikinci ve üçüncü fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

“Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe taslağı Genel Sekreter tarafından hazırlanıp Başkanlığa sunulur. Bütçe taslağı Başkanlık Divanınca incelenerek son şeklini alır.”

BAŞKAN – Söz talebi? Yok.

Bir önerge var, önergeyi işleme alıp okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/772) esas numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi'nin 27'nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ali Özkaya

Muhammed Levent Bülbül

Feridun Bahşi

Afyonkarahisar

Sakarya

Antalya

Erdal Aydemir

Aysu Bankoğlu

Bingöl

Bartın

Gerekçe:

27'nci maddenin Anayasa değişikliğine uygun amacıyla yapılan bu çalışmanın kapsamı dışına çıkarılması TBMM'nin bütçesinin hazırlanmasındaki usule devam edilmesi hedeflenmiştir.

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 27'nci madde teklif metninden çıkarılmıştır.

28'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 28- Türkiye Büyük Millet Meclisi İ t z    n n 183 üncü maddesinin ba lı ı ile birinci fıkrasında yer alan “tatil” ibarelerinden sonra gelmek üzere “ve araverme” ibaresi eklenmiştir.

BAŞKAN – Söz talebi? Yok.

 nerge yok.

28’nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy birliğiyle 28’nci madde kabul edilmiştir.

29’uncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 29- Türkiye Büyük Millet Meclisi İ t z    n n;

a) 29, 39, 40, 73, 78, 98, 106, 113, 121, 123, 124, 125, 127, 177, 178, 179 ve 180 inci maddeleri, Altıncı Kısımının Dördüncü Bölümünün ba lı ı ile 7 nci maddesinin ikinci fıkrası; 19 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “bir H k met temsilcisi veya” ibaresi; 21 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “ve Bakanlar Kurulu” ibaresi, 24 üncü maddesinin beşinci fıkrası; 34 üncü maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında yer alan “tasarı veya” ibareleri; 35 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “tasarı veya” ibaresi ile ikinci fıkrasında yer alan “tasarı ve” ibareleri; 36 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “tasarı veya” ibaresi, 38 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan “tasarı veya” ibareleri; 42 nci maddesinin üçüncü ve altıncı fıkralarında yer alan “tasarı veya” ibareleri; 52 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “tasarı ve” ile “H k met veya” ibareleri; 60 üncü maddesinin altıncı fıkrasında yer alan “H k metten veya” ibaresi, 61 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “H k mete,” ve “H k mete,    nc  öncelik” ibareleri; 69 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “H k met,” ibaresi; 70 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Başbakanın veya bir bakanın veya” ve ikinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan “H k met adına Başbakan veya bir bakan veya” ibareleri; 74 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “de” ibaresi, 76 ncı maddesinin ba lı ında yer alan “tasarı ve” ile birinci fıkrasında yer alan “tasarı veya” ibareleri; 79 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “tasarı ve” ibaresi; 80 üncü ve 84 üncü maddelerinde yer alan “tasarı veya” ibareleri; 85 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “tasarı ve” ile ikinci fıkrasında yer alan “tasarı veya” ve “veya H k met” ibareleri; 86 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “tasarı veya” ibaresi; 89 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Tasarı veya” ile “veya H k met” ibareleri; 93 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “tasarı ve” ibaresi; 97 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi; 102 nci maddesinin birinci ve dördüncü fıkrasında yer alan “H k met,” ibareleri ile birinci fıkrasında yer alan “ve H k mete” ibaresi; 105 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “bakanlıklarla” ibaresi; 138 inci maddesinin beşinci fıkrası; 165 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “Muhafız taburu ile” ibaresi, 174 üncü maddesinin dördüncü fıkrası metinden çıkarılmıştır.

b) 2 nci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “be y zelliidir” ibaresi “altıy zd r” şeklinde de i tirilmi tir.

c) 17 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “muhafız taburunun ve emniyet kuvvetinin” ibaresi “emniyet kuvvetinin ve diğer kolluk hizmetlerinin” şeklinde de i tirilmi tir.

 ) 23 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Tasarı, teklif veya kanun hükmünde kararnemelerin” ibaresi “Tekliflerin veya olağanüstü hal sırasında olağanüstü hal ile ilgili  ıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnemelerinin” şeklinde de i tirilmi tir.

d) 26 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “Ba bakanlı a, ilgili bakanlıklara ve” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve fıkrada yer alan “ilan tahtasına asılır” ibaresi, “elektronik ilan panosunda yayınlanır” şeklinde de i tirilmi tir.

e) 32 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “ilgili bakan yahut” ibaresi metinden çıkarılmış, ikinci fıkrasına “bakanlardan” ibaresinden önce gelmek üzere “katılım sağlamış ise Cumhurbaşkanı yardımcıları ve/veya” ibaresi eklenmiştir.

f) 35 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “92 nci” ibaresi “90 ıncı” şeklinde değiştirilmiştir.

g) 37 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Tasarı veya tekliflerle kanun hükmünde kararnamelerin” ibaresi “Kanun tekliflerinin” şeklinde, ikinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “, tasarı, teklif ve kanun hükmünde kararnamenin” ibaresi “teklifin” şeklinde değiştirilmiş, cümlede yer alan “Hükümet veya” ibaresi ile fıkranın ikinci cümlesinde yer alan Hükümet” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve maddenin üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

ğ) 46 ncı maddesine birinci fıkrasından önce gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Komisyonun ve komisyon toplantılarının genel olarak yönetilmesi ve koordinasyonunda komisyon başkanı yetkilidir.”

h) 60 ıncı maddesinin sekizinci fıkrasında yer alan ‘ç , komisyon ve Hükümet” ibaresi “ve komisyon” şeklinde değiştirilmiştir.

i) 75 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, ikinci fıkrasında yer alan “tasarı veya” ve üçüncü fıkrasında yer alan “tasarı ve” ibareleri madde metninden çıkarılmıştır.

“Teklif sahibi verilen kanun teklifini gündeme alınmadan evvel Genel Kurula bilgi verilmek şartıyla geri alabilir.”

ı) 87 nci maddesinde yer alan “tasarı veya” ibareleri ile maddenin birinci fıkrasında yer alan “tasarısı veya”, “veya Hükümet”, dokuzuncu fıkrasında yer alan “ve Hükümete”, “Hükümetin veya” ibareleri madde metninden çıkarılmış; dokuzuncu fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Komisyon katılmama gerekçesini kısaca açıklayabilir.”

j) 88 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “veya Hükümet, tasarı veya” ibaresi madde metninden çıkarılmış, ikinci fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve üçüncü cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

“Teklifin tümü geri istenmişse, teklif hakkında verilen bütün önergeler; teklifin belli bir veya birkaç maddesi geri istenmişse, o madde veya maddeler hakkındaki önergeler esas komisyona verilir.”

k) 91 inci maddesinin (a) fıkrasının birinci paragrafında yer alan “tasarı veya” ve “Hükümetin,” ibareleri madde metninden çıkarılmış, aynı fıkranın ikinci paragrafında yer alan esas komisyon veya Hükümet” ibaresi “ve esas komisyon” şeklinde değiştirilmiştir.

l) 95 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile seçimlerin yenilenmesine karar verebilir.”

m) 99 uncu maddesinin birinci fıkrasındaki “Başbakanlık” ibaresi “bir Cumhurbaşkanı yardımcısı” olarak, ikinci fıkrasındaki “Başbakanlığa veya ait olduğu bakanlığa” ibaresi “Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakan tarafından” olarak değiştirilmiş; üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkraları yürürlükten kaldırılmış ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Yazılı sorular süresi içinde cevaplandırılmazsa, önergenin süresi içinde cevaplandırılmadığı gelen kâğıtlar listesinde ilan edilir.”

n) 100 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki “sözlü veya” ibaresi madde metninden çıkarılmış, ikinci ve üçüncü fıkraları yürürlükten kaldırılmış ve birinci fıkraya aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Bu sorular Başkan veya görevlendireceği başkanvekillerinden biri tarafından cevaplandırılır.”

o) 101 inci maddesinde yer alan “toplum” ibaresi “toplumu” şeklinde değiştirilmiştir.

ö) 104 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Meclis araştırması, belli bir konuda bilgi edinilmek için yapılan incelemeden ibarettir.”

p) 110 uncu maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Soruşturma komisyonu, soruşturma sonucunu belirten raporunu iki ay içinde Meclis Başkanlığına sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona bir aylık yeni ve kesin bir süre verilir. Komisyonun bu konudaki istem yazısı Genel Kurulun bilgisine sunulur. Bu süre sonunda raporun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına teslimi zorunludur.”

r) 116 ncı maddesinin son fıkrasında yer alan “ve Başbakanlığa” ibaresi, “veya Cumhurbaşkanı yardımcılarına” şeklinde değiştirilmiştir.

s) 119 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “bakanlıklara” ibaresi, “Cumhurbaşkanı yardımcılıkları ile bakanlıklara” şeklinde değiştirilmiştir.

ş) 111 inci maddesinin birinci fıkrasındaki “Bakanlar Kurulunun” ibaresi “yürütme organının”, “Bakanlar Kurulu üyelerini,” ibaresi “Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanları,” ikinci fıkrasındaki “Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun” ibaresi “Ceza Muhakemesi Kanununun” ve üçüncü fıkrasındaki “Başbakan veya bakanın” ibaresi “Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakanın” şeklinde değiştirilmiştir.

t) 112 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan “Başbakan veya bakana” ibareleri, “Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakana” şeklinde ve altıncı fıkrasında yer alan “salt” ibaresi “üçte iki” şeklinde değiştirilmiştir.

u) 120 nci maddesinin birinci fıkrasına “Bakanlar” ibaresinden önce gelmek üzere “Cumhurbaşkanı Yardımcıları ile” ibaresi eklenmiş ve ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

ü) Sekizinci Kısımın başlığı “Cumhurbaşkanı Andıçme Töreni, Olağanüstü Hal Yönetimi ve Silahlı Kuvvetlerle İlgili Kararlar” şeklinde değiştirilmiş; Kısımın Birinci Bölüm başlığında yer alan “Seçimi ve” ibaresi metinden çıkarılmıştır.

v) 129 uncu ve 130 uncu maddelerinin birinci fıkralarında yer alan “Bakanlar Kurulunun” ibareleri “Cumhurbaşkanının” şeklinde değiştirilmiştir.

y) 131 inci maddesinin birinci fıkrasına “Bir milletvekilinin” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya görevleriyle ilgili olmayan suçlardan dolayı Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanların” ibaresi eklenmiştir.

z) 132 nci maddesinin üçüncü fıkrasına “milletvekilini” ibaresinden sonra gelmek üzere “, Cumhurbaşkanı yardımcısını veya bakanı” ibaresi eklenmiştir.

aa) 133 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “veya bakanlık” ibaresi “Cumhurbaşkanı yardımcılığı veya bakanlık” şeklinde değiştirilmiştir.

bb) 134 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan “milletvekili” ibaresinden sonra gelmek üzere “, Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakan” ibaresi eklenmiştir.

cc) 135 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakan olarak atanan milletvekillerinin üyeliği sona erer.”

çç) 155 inci maddesinin son fıkrasında yer alan “Resmi Gazetede” ibaresi “Tutanak Dergisinde” şeklinde değiştirilmiştir.

dd) 164 üncü maddesinin son fıkrasında yer alan “Muhafız taburu ile güvenlik kuvveti” ibaresi “Güvenlik için tahsis edilen kuvvet” şeklinde değiştirilmiştir.

ee) 166 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Meclis memur ve hizmetlilerinden, Hükümetin iş için gönderdiği memurlardan” ibaresi “Türkiye Büyük Millet Meclisi İdari Teşkilatında görev yapan yasama uzmanları ve diğer çalışanlarından, Cumhurbaşkanı yardımcıları, bakan ve yasama çalışmalarına katkı sağlamak amacıyla kurumlarınca görevlendirilen kamu görevlilerinden” şeklinde değiştirilmiştir.

ff) 169 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “sükûnet içinde” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve Genel Kurulun vakarına uygun bir şekilde” ibaresi eklenmiştir.

gg) 170 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “milletvekillерinden ve Bakanlar Kurulu üyelerinden” ibaresi “milletvekilleri ile Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlardan” şeklinde değiştirilmiştir.

BAŞKAN – Evet, söz talebi yok.

Bir önerge var.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bir küçük söz talebi var.

BAŞKAN – Peki, buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Korkut Bey’in yaptığı şeyin yeri herhâlde burası, onu burada konuşmamız lazım.

BAŞKAN – Evet, burada yapacağınız yani önergeye ilave edildi o.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bir de, benim bir şeyim var, şöyle: Madde 166’da yani teklifin 29’uncu maddesinde “Çalışma salonlarına girme yasağı ve ziyaretçiler” kısmında bir düzenleme var, o düzenlemede “yasama uzmanları ve diğer personel” diyor. Bu, iş yeri barışına aykırı bir yaklaşım. Ben yasama uzmanlarını çok seviyorum, çok da uyumlu çalışıyoruz ama burada “yasama uzmanları ve diğer personel” deyince onlar kadar emek veren stenograf arkadaşlar “Neden ‘yasama uzmanları, stenograflar’ denmiyor.” der, öbürü başka bir şey der. Orada ona daha kapsayıcı ve hiç kimseyi kırmayacak, ayırtırmayacak ve personel arasında bir kast sistemi yerleştirmeyecek bir ibarenin kullanılmasının doğru olacağını düşünüyoruz; komisyonunun takdirine. Yasama uzmanını diğer personellerden ayıran bir yaklaşım var. Ne niyetle konduğunu da yasama uzmanlarının başından belki öğrenebiliriz yani. Hani, hazır kendi 29 önerisini söylerken buradaki maksat nedir, öğrenebiliriz.

BAŞKAN – Evet, şimdi belli ki burada bir şey var, bunu Komisyon üyelerimizin takdirine sunuyorum, böyle bir redakte yapalım “Meclis personeli” diyelim uygun bir şekilde.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Evet, gayet uygun.

BAŞKAN - Böyle kabul edelim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Uygun olur, kapsayıcı bir ifade olur.

BAŞKAN – Cümle ne, cümleyi tam bir okuyun bakalım.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – “166 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Meclis memur ve hizmetlilerinden, Hükümetin iş için gönderdiği memurlardan” ibaresi “Türkiye Büyük Millet Meclisi İdari Teşkilatında görev yapan yasama uzmanları ve diğer çalışanlarından...”

BAŞKAN – “Türkiye Büyük Millet Meclisi İdari Teşkilatında görev alan...”

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – “...çalışanlar...”

BAŞKAN – “...görev yapanlar...”

YASAMA UZMANI A. HALUK KURNAZ – Danışmanlar falan hepsi girer.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – “Genel Kurul salonu ile Komisyon odalarına...”

YASAMA UZMANI A. HALUK KURNAZ – Evet, o biraz şey olur.

BAŞKAN – Nedir bu? Bir dakika, dur, dur.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Şimdi, yeniden bir...

BAŞKAN - Buna bir bakalım Başkanım, Genel Kurula kadar bakalım buna.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Tabii, tabii.

BAŞKAN – Çünkü burada danışmanlar da var, başkaları da var.

YASAMA UZMANI A. HALUK KURNAZ – Onlar da çalışıyoruz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır, hayır, ben mevcut girenin dışında bir şey olsun demiyorum. Biz diyoruz ki: “Yasama uzmanı ve diğer personel” lafını diğer personeli rencide etmeyecek bir kapsayıcılıkta yapalım. Değil mi Başkanım?

KANUNLAR VE KARARLAR BAŞKANI KORKUT TÜRKİYARAR – Efendim, önergede zaten “ee” burada düzeltilenler arasında. O tadil edilmiş hâli zaten Özgür Bey’in dediği gibi.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Öyle mi, onu görmedim, tamam.

BAŞKAN – Nasıl tadil ediliyor? Önergede düzeltiliyor mu?

KANUNLAR VE KARARLAR BAŞKANI KORKUT TÜRKİYARAR – Önergede düzeltiliyor.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Düzeltiliyse tamam, onu bilelim.

BAŞKAN – Peki.

Önergeyi okutuyorum...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Tamam, ben orasına dikkat etmedim.

KANUNLAR VE KARARLAR BAŞKANI KORKUT TÜRKİYARAR – Önce isterseniz “ee”yi okusun, ondan sonra diğer kısmı okusun.

BAŞKAN – Yok, yok, hepsini okusun.

“Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/772) esas numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi’nin...”

BAŞKAN – Ya, bir de bu önergeleri yazarken bu kadar uzun uzun yazmaya ne gerek var? Ne diyorsun? Sadece teklifin numarasını yazıp onun altına koysak olmaz mı? Yani bu kadar uzun, tekrar, tekrar...

YASAMA UZMANI A. HALUK KURNAZ – Bir sürü maddede değişiklik yapıldığı için hepsini tek tek şey yapmamız lazım, ayrı ayrı oylamamız lazım.

BAŞKAN – Ama olsun yani teklifin adını her önergede tekrar etmek...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yasama uzmanları stenograflara zülüm olsun diye yapıyor.

YASAMA UZMANI A. HALUK KURNAZ – Öyle bir şey yok Sayın Vekilim, öyle bir şey yok yani.

BAŞKAN – Yok yani “(2/772) sayılı Teklif” dediğinizde yeter, aynı kapıya çıkar.

YASAMA UZMANI A. HALUK KURNAZ – Olabilir.

BAŞKAN - Evet, devam edelim.

“...29’uncu maddesinin (a) bendinde geçen “29,” “113,” “177,178,179 180” ve “105’inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “bakanlıklarla” ibaresi;” ibareleri ile (ğ) bendinin metinden çıkarılmasını ve maddeye aşağıdaki bentlerin (e) ve (f) bendi olarak eklenerek diğer bentlerin teselsül ettirilmesini, maddeye aşağıdaki (ğğ) bendinin eklenmesini, teklif metnindeki mevcut (c), (d), (e), (f), (m), (r), (z) ve (ee) bendlerinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Aysu Bankoğlu

Ali Özkaya

Muhammed Levent Bülbül

Bartın

Afyonkarahisar

Sakarya

Feridun Bahşı

Erdal Aydemir

Antalya

Bingöl

“e) 29 uncu maddenin ikinci fıkrasında yer alan “Hükümet temsilcisi” ibaresi “katılması halinde Cumhurbaşkanı yardımcıları, bakanlar, bakan yardımcıları ve kurumların üst kademe kamu yöneticileri” şeklinde değiştirilmiştir.

f) 30 uncu maddenin birinci fıkrasında yer alan “başbakan veya bir bakan” ibaresi “Cumhurbaşkanı yardımcıları, bakanlar, bakan yardımcıları ve üst kademe kamu yöneticileri de” şeklinde değiştirilmiş, birinci fıkranın ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.”

“c) 17 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “muhafız taburunun ve” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.”

“d) 26 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “Başbakanlığa, ilgili bakanlıklara ve” ibaresi “cumhurbaşkanlığına” şeklinde değiştirilmiş ve fıkra da yer alan “ilan tahtasına asılır” ibaresi “aynı gün kurumsal internet sayfasında ve elektronik ilan panosunda yayınlanır.” şeklinde değiştirilmiştir.”

“e) 32 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “ilgili bakan yahut” ibaresi metinden çıkarılmış, ikinci fıkrasında yer alan “bakanlardan” ibaresi “Cumhurbaşkanı yardımcıları, bakanlar ile komisyon başkanının uygun gördüğü bakan yardımcıları ve üst kademe kamu yöneticileri” şeklinde değiştirilmiştir.”

“f) 35 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “92 inci maddesindeki “özel durum dışında” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.”

“m) 99 uncu maddesinin birinci fıkrasındaki “Başbakanlık” ibaresi “bir Cumhurbaşkanı yardımcısı” olarak değiştirilmiş, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkraları yürürlükten kaldırılmış; ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Yazılı sorular, Cumhurbaşkanı yardımcıları veya bakan tarafından gönderildiği tarihten itibaren en geç onbeş gün içinde cevaplandırılır. Tatil ve aravermede de yazılı soruların havale işlemi yapılır, bu halde onbeş günlük süre tatil ve aravermeden sonra başlar.”

“Yazılı sorular süresi içinde cevaplandırılmazsa, yazılı önerenin süresi içinde cevaplandırılmadığı gelen kâğıtlar listesinde ilan edilir ve bu durum Cumhurbaşkanı yardımcısına veya bakanlara gönderilir.””

“r) 116 ncı maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Komisyon Başkanlık Divanı; görüşülemeyeceğini karara bağladığı dilekçelerden, kanun olarak düzenlenmelerinde toplumsal yarar gördüklerinin birer örneğini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve bilgi için Cumhurbaşkanlığına gönderir.””

“z) 132 nci maddesinin birinci fıkrasına “ad çekme suretiyle” ibaresinden önce gelmek üzere “her siyasi partinin hazırlık komisyonuna verebileceği üyeleri arasından” ibaresi ve üçüncü fıkrasına “milletvekilini” ibaresinden sonra gelmek üzere “, Cumhurbaşkanı yardımcısını veya bakanı” ibaresi eklenmiştir.

“ee) 166 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Meclis memur ve hizmetlilerinden, Hükümetin iş için gönderdiği memurlardan” ibaresi “Türkiye Büyük Millet Meclisi İdari Teşkilatında görev yapan ve komisyon ile Genel Kurul çalışmaları ile ilgili çalışanlardan, Cumhurbaşkanı yardımcıları, bakan ve yasama çalışmalarına katkı sağlamak amacıyla kurumlarınca görevlendirilen kamu görevlilerinden” şeklinde değiştirilmiştir.

“ğğ) 173 üncü maddesinin başlığında ve metninde geçen “kitaplığından” ibareleri “kütüphane ve arşivinden” olarak değiştirilmiştir.”

Gerekçe:

Komisyonun ve komisyon toplantılarının genel olarak yönetilmesi ve koordinasyonunda mevcut uygulamaya devam edilmesi, mevcut İç Tüzük’ün 105’inci maddesindeki bakanlıklardan bilgi talep etme yetkisinin devam etmesi, yazılı soruların cevaplanmasında sürenin on beş gün olmasıyla tatil ve ara vermede yazılı soruların havale işleminin yapılması, bu hâlde on beş günlük sürenin tatil ve ara vermeden sonra başlaması, cevaplanmayan sorular hakkında muhatap kuruma yazı yazılması, dilekçelerin gönderilebileceği muhatapların yeni sisteme göre uyarlanması, hazırlık komisyonun teşekkülü usulünün teamüle uygun hâle getirilmesi, “kitaplık” lafzının uygulamaya göre “kütüphane ve arşivinden” şeklinde güncellenmesi hedeflenmiştir.

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum...

KANUNLAR VE KARARLAR BAŞKANI KORKUT TÜRKİYARAR – Orada, Başkanım, ğ’den sonra “değiştirilmiştir” olarak kalmış, “değiştirilmiştir” de...

BAŞKAN – Burada bir de bu teklifin m maddesinin üçüncü paragrafının sondan üçüncü cümlesinin başında “cevaplandırılmazsa” deniyor ya, oraya “önergenin” önüne “yazılı” kelimesini koyma ihtiyacı var. Bu iki ilaveyle önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 29’uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy birliğiyle kabul edilmiştir.

30’uncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 30- Bu İçtüzük hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – Söz yok.

Önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 30’uncu madde oy birliğiyle kabul edilmiştir.

31’inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 31- Bu İçtüzük hükümlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi yürütür.

BAŞKAN – Söz talebi yok.

Önerge yok.

31’inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 31’inci madde oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, teklifin maddeleri üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır. İç Tüzük'ün 45'inci maddesi gereğince Komisyon raporunun Genel Kurulda görüşülmesi sırasında Komisyonu temsil etmek üzere bir önerge var sözcü belirlenmesi hususunda, onu okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

İç Tüzük'ün 45'inci maddesi uyarınca görüşülmekte olan (2/772) esas numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nde Değişiklik Yapılmasına Dair İç Tüzük Teklifi'yle alakalı Komisyon Raporu'nun Genel Kurulda görüşülmesi sırasında Komisyonumuzu temsil etmek üzere Adıyaman Milletvekili İbrahim Halil Fırat, Antalya Milletvekili Mustafa Köse, Bursa Milletvekili Osman Mesten, Mersin Milletvekili Zeynep Gül Yılmaz ve Isparta Milletvekili Recep Özel'in özel sözcü olarak seçilmesini arz ve teklif ederim.

Bekir Bozdağ

Yozgat

Gerekçe:

Bu önergeyle (2/772) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Genel Kuruldaki görüşmelerinde adı geçen Komisyon üyelerinin özel sözcü olarak temsil edilebilmesine imkân sağlanmıştır.

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Teklifin tümünün oylamasından önce teklifin yazımı, madde başlıkları, imla kuralları ve atıfların kontrolü hususunda Komisyon Başkanlığımıza redaksiyon yetkisi verilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy birliğiyle kabul edilmiştir.

III.- KARARLAR (Devam)

A)ÇALIŞMA ESASLARINA İLİŞKİN

2.- Birinci devrede tekliflerin yazımı, madde başlıkları, imla kuralları ve atıfların kontrolü konusunda Komisyon Başkanlığına genel bir yetki verilmesine ilişkin karar

YASAMA UZMANI A. HALUK KURNAZ – Başkanım aslında bu yetkiyi 1'inci devre için hepsini alsak bir kerede daha iyi olur.

BAŞKAN - Şimdi, uyarı var, diyorlar ki...

YASAMA UZMANI A. HALUK KURNAZ – Hepsi için alalım.

BAŞKAN – “Tabii, Meclisin çalışmaları sırasında 1'inci devre için sürekli redaksiyon yetkisi isteyeceğiz, baştan da bunu alabiliriz.” diyorlar. Eğer Komisyon üyelerimiz kabul ederse bundan sonra Komisyonumuz gündem yaptığında...

YASAMA UZMANI A. HALUK KURNAZ – 1'inci devre için...

BAŞKAN - ...1'inci devrede tekliflerin yazımı, madde başlıkları, imla kuralları ve atıfların kontrolü konusunda Komisyon Başkanlığımıza genel bir yetki verilmesini oylar, kabul edersek bunu sürekli tekrar etmeyiz, ne dersiniz? Peki, o zaman oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy birliğiyle kabul edilmiştir.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A)KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi (2/772) (Devam)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, şimdi, teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Teklifin tümü oy birliğiyle kabul edilmiştir. Hayırlı uğurlu olsun, yasalaşmasının ilk aşaması Komisyonumuzda tamamlandı.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Oy çokluğuyla, çünkü 1 maddede önergemiz...

BAŞKAN – Yani 1 maddede ihtilaf var, onu söylüyorum, dolayısıyla oy çokluğuyla, 1 madde dışını düzeltelim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN - Peki, muhalefet şerhleri için makul bir süre vermemiz öngörülüyor ama gruplar muhalefet şerhi... Peki, muhalefet şerhi yok herhâlde?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yok.

BAŞKAN – Peki, onun için de bütün gruplara ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Tek bir söz talebim var.

BAŞKAN – Buyurun.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

2.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, İç Tüzük Teklifi'nin uzlaşısıyla geçtiğine, bu uzlaşının devam etmesi gerektiğine ve herkese teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, salonda bulunan herkese çok teşekkür ediyoruz. Büyük bir krize dönüşmesi olası bir İç Tüzük değişikliği daha önce pek de bu derece örneğine rastlamadığımız bir şekilde birlikte bir çalışmayla 5 partinin katkılarıyla bugün bu hâle geldi. Hem daha önce bir İç Tüzük değişikliğinde şöyle konuşmuştuk, tabii, salonda yok, sataşma olarak olmasın, Sayın Elitaş bir sürü kısıtlama yapmıştı, biz de demiştik ki: “Bunun bir anlamı yok, önemli olan uzlaşma aramak. Eğer uzlaşmazsanız biz aynı sürede bu Meclisi engelleme yapacağımız zaman yaparız.” “Nasıl olacak o?” deyince ben demiştim ki: “Deve iğne deliğinden geçmez ama olması gerektiği ortaya çıkarsa ya deve küçülür ya delik büyür.” Bir gün yine aynı düzenlemede yeni kısıtlanmış saatlerle yine saat dokuzu bulmuştuk. Bu uzlaşıdan en çok iktidar partisinin ve Meclisi verimli çalıştırmak isteyen herkesin memnun kalacağından emin olabilirsiniz. Bundan sonraki İç Tüzük değişiklikleriyle ilgili oluşturulacak, 5 partinin eşit temsil edeceği komisyonun da bugünkü bakış açısıyla çalışması bundan sonraki sürece son derece olumlu katkı sağlayacaktır.

Salonda bulunmasa Sayın Meclis Başkan Vekilimiz, şöyle bir şey diyecektim size şaka takılarak: “Ya bir Komisyon Başkanını değişmesi bir komisyona bu kadar mı olumlu yansır.” diyecektim ama Sayın Başkan Vekilimizin de bu uzlaşma noktasında çok etkin katkıları oldu.

BAŞKAN – Çok katkısı var.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – İlk başta dediğim gibi, biz, eğer uzlaşılabilirse itirazlar değerlendiriliyorsa, bir noktada birleşilebiliyorsa bunun da mümkün olduğunun böyle önemli bir toplantıda Anayasa Komisyonunda deneyimlenmiş olmasını önemsiyoruz, katkı sağlayan herkese de teşekkür ediyoruz.

1'inci siyasi partinin sayın grup başkan vekillerine söylediğim bir öneriyi burada kayda geçirmek isterim: Geçen dönem ben 26'ncı Dönem milletvekillerime normal bir yasa nasıl yapılır gösteremedim, bu çok atipik bir durumdu. 3 maddelik uluslararası anlaşmalar hariç -ki onları özel bir şey sandılar- 20 maddelik bir kanunun geneli üzerinde yirmişer dakika, her bir madde üzerinde onar dakika, şahıs adına beşer dakika ve toplam 7 önergeyle görüşüleceğini anlattığımda anlayamadılar çünkü hiç yaşamadılar ve bazılarının bunu hiç deneyimlemeden milletvekillikleri sonlandı. Benim önerim,

buradaki uzlaşısı bir Danışma Kurulu mutabakatıyla, salı günü, grupların önerisiyle bu İç Tüzük'ü normal bir kanun görüşülmesi gerektiği gibi, özel durumlar için tanımlanmış bir yaklaşım yerine normal kanunların görüşülmesi nasıl tarif ediliyorsa o şekilde görüşmeyi öneriyoruz ama süre açısından bir değişiklik olmaması için de veya iktidarın -pardon, 1'inci partinin- murat ettiği tasarrufu bütün gruplar konuşmacı sayısını ve sürelerini göz önünde bulundurarak ortaya koyabilirler ama dönemin başında temel kanun gibi çok özel bir durumun yani bir istisnanın kaideleştiği 26'ncı Dönemden farklı olarak tüm milletvekillerinin olması gerektiği gibi bir kanun değişikliğini yaşamaları ve burada da bir uzlaşının sergilenmesi grubumuz açısından önemsenmekte olan bir tekliftir. Önümüzdeki salı Danışma Kurulundan bu karar çıkabilirse son derece olumlu katkı sağlayacaktır.

Bir kez daha teşekkür ediyorum, iyi akşamlar diliyorum.

BAŞKAN – Başkanım, buyurun.

3.- TBMM Başkan Vekili Mustafa Şentop'un, İç Tüzük Teklifi'nin Komisyondan geçmesi sebebiyle hayırlı olmasını dilediğine ve emeği geçen herkese teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

TBMM BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Değerli Başkanım, değerli arkadaşlar; ben de öncelikle bu İç Tüzük teklifinin Komisyondan geçmesi sebebiyle hayırlı olmasını diliyorum Cenab-ı Hakk'tan. Sonra, buna katkısı olan başta Komisyon Başkanımız olmak üzere Anayasa Komisyonunun değerli üyelerine, grup başkan vekillerimize, bütün siyasi partilerimizin temsilcilerine çok teşekkür ediyorum.

Çok kısa bir şey ifade edeceğim. Bu çalışma, bu teknik çalışma esasen 16 Nisandaki referandumdan sonra dönemin Meclis Başkanı Sayın İsmail Kahraman'ın talimatıyla Kanunlar Kararlarıdaki yasama uzmanlarımız tarafından başlatılmış bir çalışmaydı, ana hatlarıyla orada hazırlandı. Daha sonra taleplere göre, tartışmalara göre değişiklikler içerdi. Başkanımızın, Sayın Binali Yıldırım'ın teklifi vermesinin sebebi de bu. Aslında Meclis bu uyumla ilgili teknik bir çalışmayı esasen hazırlamıştı. Emeği geçen arkadaşlarımıza da, yasama uzmanlarımıza da burada huzurunuzda teşekkür ediyorum.

Hayırlı olsun.

Tabii, şunu ifade etmek isterim: Burada birçok arkadaş dile getirdi, 1973 yılında hazırlanmış bir İç Tüzük hâlen bu, birçok değişiklik geçirmesine rağmen. Anayasa değişikliği Türkiye'de bir hükümet sistemi değişikliği getirdi. Bu değişikliklerle, bu büyük değişikliklerle beraber Meclisimizin de yeni bir iç tüzüğe, baştan sona kadar yeniden tasarlanmış, yeni yazılmış bir iç tüzüğe ihtiyacı var. İnşallah, buradaki mutabakat, iç tüzük konusunda daha güzel bir çalışmanın, yeni bir iç tüzük çalışmasının da yapılabileceğini gösteriyor, en azından bize bu ümidi veriyor.

Bütün arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN – Başkanım, teşekkür ediyorum.

Muhammet Bey, buyurun.

4.- Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu'nun, İç Tüzük Teklifi'nin uzlaşısı ve oy birliğiyle geçmesinden memnuniyet duyduğunu ve katkı veren herkese teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Çok değerli arkadaşlar, ben de hakikaten, güzel bir çalışma neticesinde bütün partilerin ortak mutabakatıyla, uzlaşmayla ve oy birliğiyle geçen bu teklif nedeniyle başta Sayın Meclis Başkanımız, çok Değerli Başkan Vekilimiz, çok Değerli Komisyon Başkanımız, çok değerli Komisyon üyelerimiz, çok değerli milletvekillerimiz ve çok değerli grup başkan vekillerimizin ortak katkılarıyla, ortak

iradeleriyle neticelenmiş olmasından büyük memnuniyet duyduğumu ifade etmek isterim. Katkı veren bürokrat arkadaşları da tebrik ediyorum, onlara teşekkür ediyorum. Bu vesileyle, inşallah, daha güzel, aydınlık yarınlara hep beraber yelken açalım. Allah hayırlı ve mübarek eylesin diyorum.

Hepinize teşekkürlerimi sunuyorum, sağ olun.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Bekir Bozdağ'ın, İç Tüzük Teklifi'nin uzlaşısıyla kabul edildiğine, çalışanlara ve bütün parti temsilcilerine teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN – Başkanım çok teşekkür ediyorum.

Hepinize afiyet olsun diyorum, siz ikramları kabul ederken ben de bir iki cümle ilave etmek istiyorum.

Tabii, bu çalışma sırasında Komisyonumuzda bize yardımcı olan, Komisyonu takip eden milletvekillerimiz dışında çalışanlar var. Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı, Komisyon çalışanları, hizmet eden kavaslar, Destek Hizmetleri çalışanları, koruma görevini yapan memurlar ve basın mensupları bu çalışmalar sırasında bizi takip ettiler, yardımcı oldular, onların hepsine ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Ayrıca, grup başkan vekillerimize, Komisyon üyelerimize ve Komisyon üyesi olmadığı hâlde katkı sunan milletvekillerimize hassaten teşekkür ediyorum.

27'nci Yasama Dönemi İkinci Yasama Yılı'nın ilk teklifi diyelim. İç Tüzük teklifi Anayasa Komisyonunda görüşüldü ve Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin uygulamaya geçmesinin İç Tüzük'e yansımaları sağlandı ama bu büyük bir uzlaşmayla temin edildi.

İlk defa, muhalefet şerhi yazılmadan bir teklif bu dönemde kabul ediyoruz. Onun için ben bütün parti temsilcilerine, Komisyon üyelerimize ayrı ayrı teşekkür ediyorum, hayırlı olsun diyorum ve bu çalışma inşallah diğerlerine de örnek olur.

Uzlaşma güzel şey, güzel bir örnek ortaya koyduk. Diğer komisyonlarda bundan sonraki çalışmalarda da böyle bir uzlaşmanın olmasını biz de temenni ediyoruz.

Toplantıyı burada sonlandırıyorum, yeni bir gündemle ikinci bir toplantıda buluşmak dileğiyle hepinize saygılarımı sunuyorum, sağ olun. Afiyet olsun efendim.

Kapanma Saati: 19.26

